

ХРИСТИЯНСТВО СВЯТОГО ПИСЬМА

Посібник для лідера | Курс 1

...людина не може бути виправдана ділами Закону, але тільки вірою в Христа Ісуса.

Галатів 2:11-16

www.kraynebo.com

Видавництво «Крайнебо»
Львів, Україна

Тимоті Дж. Келлер | Пресвітеріанська церква Відкупителя | 2003

УДК 274/278](07)
К 342

ХРИСТІЯНСТВО СВЯТОГО ПИСЬМА

ПОСІБНИК ДЛЯ ЛІДЕРА

КУРС 1

Усі права збережені © 2003 Тимоті Дж. Келлер та Пресвітеріанська церква Відкупителя.
Усі права збережені. Відповідно до обмежень щодо авторських прав, жодну частину цього матеріалу не можна відтворювати в будь-який спосіб або зберігати будь-яким засобом без дозволу *Пресвітеріанської церкви Відкупителя (Redeemer Presbyterian Church 271 Madison Ave., Suite 1600 New York, NY 10016)*

www.kraynebo.com
Видавництво «Крайнебо»

Переклад українською мовою.
Усі права збережені © 2018 Видавництво «Крайнебо»
Версія 1 – 1 серпня 2018 р.

ISBN 978-617-7601-29-5

© 2003 Тимоті Дж. Келлер
та Пресвітеріанська церква Відкупителя
© 2018 Видавництво «Крайнебо»

Зміст

Заняття 1	ЩО ТАКЕ ЄВАНГЕЛІЄ?	5
Заняття 2	КИМ Є БОГ?	19
Заняття 3	ЩО З НАМИ НЕ ТАК?	35
Заняття 4	ХТО ТАКИЙ ІСУС?	51
Заняття 5	ЧОМУ ПОМЕР ІСУС?	63
Заняття 6	ЯК МИ ЗМІНЮЄМОСЯ?	79
Заняття 7	У ЧОМУ ПОЛЯГАЄ МІСІЯ ІСУСА?	93
Заняття 8	ЧОМУ Я САМ НЕ МОЖУ З ЦИМ ВПОРАТИСЯ?	111
Заняття 9	ЗВІДКИ МИ ЗНАЄМО ПРО ІСУСА?	127
Заняття 10	ДЕ МИ ПОВИННІ ЖИТИ ЄВАНГЕЛІЄЮ?	143

Християнство Святого Письма

Що таке Євангеліє?

Заняття 1 | Курс 1

У Новому Заповіті слово «Євангеліє» зустрічається дуже часто, тож очевидно, що воно підсумовує основну суть християнства. Але у чому полягає ця суть?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ЄВАНГЕЛІЄ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Євангеліє – це новина, а не вказівка.

Грецький термін «євангелія» (*ев-ангеліон*) вирізняє християнську вістку з-поміж інших релігій.

- «*Єв-ангелом*» з грецької мови називалася звістка про важливу історичну подію, яка змінювала плін життя людей та потребувала відповіді (як-от перемога на війні чи сходження на престол нового монарха).
- Тому Євангеліє – це звістка, що Бог зробив, щоб сповнити спасіння через Ісуса Христа в історії людства. Це не порада як нам досягти Бога.
- Спасіння неможливо заробити. Його можна лише отримати.

Євангеліє – це благодать, а не заслуга.

Євангеліє звучить так: «Христос прийняв мене, тому я слухаюся Його». Релігія ж каже: «Я слухаюся, тому мене прийняли». Саме цим Євангеліє відрізняється як від релігійності, так і від нерелігійності.

- Ми можемо самі стати собі «господом і спасителем», порушуючи Божий Закон. Але також можна зловживати, намагаючись заслужити своє спасіння.
 - Перешкодою, що стоїть між невірним та Богом, є невіра у Євангеліє благодаті. Але основною причиною духовної мертвоти, страху та гордості серед християн є також і відсутність глибокої віри у Євангеліє, адже наше серце продовжує діяти за схемою: «Я слухаюся, тому мене приймають».
1. Наше невміння прощати іншим – це не просто брак послуху, це також невміння повірити, що ми спасенні благодаттю.
 2. Наша брехня, через яку ми приховуємо нашу помилку, – це не просто непослух, це – невміння знайти наше прийняття у Господа. Ми ж шукаємо його серед людей.

- Отже, ми не «спасаємося» вірою, а потім «зростаємо», якщо дуже стараємося жити згідно з біблійними принципами. Віра у Євангеліє – це не лише єдиний спосіб єднання з Богом, але й також єдиний спосіб зростання в Ньому.

Євангеліє перевертає з ніг на голову поняття сили та слабкості.

Христос здобуває наше спасіння через поразку, отримує силу через слабкість і служіння, здобуває багатство, віддаючи усе. А ті, хто приймає Його спасіння, – це не сильні та успішні, але ті, хто визнає, що є слабкими та загубленими.

- Така модель створює альтернативне царство чи місто (Матвія 5:14-16), де панують діаметрально протилежні цінності світовим щодо сили, визнання, статусу, багатства.
- Коли ми усвідомлюємо, що ми спасенні лише Божою благодаттю через Христа, то перестаємо шукати спасіння у цих речах. Божа Благодать тоді звільняє нас від пут матеріальних речей і статусу у світі.
- Це означає, що ми вже не зневажаємо тих людей (інших прошарків та рас), яких ми вважали нижчими за нас.

1. Які твердження справили на Вас враження та чому?

Ці три твердження є важливими точками зору на Євангеліє.

- Перше наголошує на доктринальному змісті Євангелія. Воно показує, що Євангеліє – це добра звістка про те, що Ісус Христос помер і воскрес задля нашого спасіння в історії.
- Друге наголошує на особистісному впливі Євангелія. Євангеліє – це благодать, що змінює наші серця та потаємні наміри.
- Третє наголошує на соціальному впливі Євангелія. Воно показує, що Євангеліє вносить новий порядок, де віруючі більше не переймаються матеріальними статками чи статусом у світі, але є солідарними з іншими людьми, наперекір усім традиційним соціальним бар'єрам.
- Ці три точки зору є біблійними і неподільними. Християни та церкви мають схильність наголошувати на одній із них та нехтувати іншими.
- Якщо Ви наголошуєте на *соціальному впливі*, але відкидаєте інші, то якими б гучними не були заклики до соціальної справедливості, Ваше служіння не навертатиме людей і не змінюватиме їхні серця, необхідні для служіння знедоленим.
- Якщо Ви акцентуєте на *доктринальному змісті*, але відкидаєте інші, то матимете доктринально точне служіння, яке, однак, не зможе розв'язати практичні чи соціальні проблеми.
- Якщо виокремлювати *особистісний вплив*, то можна надміру психологізувати Євангеліє, зробивши його методом подолання певної вини чи нещастя людини.

2. «Якщо ми спасенні, незважаючи ні на що, то звідки з'явиться ініціатива жити чеснотним і праведним життям?» Дайте відповідь.

На це запитання є як і негативна, так і позитивна відповідь.

Негативна відповідь

Тут приховано зачіпку. Вона полягає у тому, що, коли зникає страх Божого суду, зникає мотивація жити життям, яке подобається Богові. Але якщо така мотивація у людини дійсно щезає, коли вона позбувається страху Божого суду, то це означає, що єдиним справжнім рушієм у пошуку святості був страх!

- Євангеліє чистої благодаті викриває та забирає негативну та егоїстичну мотивацію «бути добрим».
- Звісно, що коли Ви глибоко закохані та впевнені у тому, що людина безумовно посвячена Вам, то є певна мотивація страху. Однак це не страх за себе, що Вас відкинуть чи завдадуть болю, це страх за когось, щоб його чи її не зневажили та не завдали болю.
- Ваша мотивація підкорятися волі коханої людини не базується на страху бути відкинутим, але радше на страху розчарувати людину, яка ніколи Вас не покине.

Позитивна відповідь

Отож, якщо Ви знаєте, що немає тепер жодного осуду тим, хто ходить у Христі Ісусі (Римлян 8:1), то якою має бути мотивація для праведного та слухняного життя? Наведемо три аспекти.

1. Ми живемо праведним життям, бо ми хочемо догоджати Господу, Який спас нас.

- Коли Христос помер на хресті, то «...Він не догоджав Собі». (Римлян 15:1-3). У певному сенсі Він помістив Своє щастя у рамки нашого щастя. Тобто Він так перейнявся нами, що все те, що робило нас щасливими, стало Його щастям.
- Тому кожен, хто відчув благодать і любов Бога у Євангелії, матиме бажання зростати і робити все для того, щоби Бог радів і був задоволений. Тепер ми не служимо Йому, щоб отримати щось від Нього.
- Так як і Він замінив Своє щастя нашим, так і ми тепер замінюємо наше щастя Його щастям. Наша радість – це знати, що Він радіє.

2. Ми живемо праведним життям, бо хочемо бути схожими на Господа, Який спас нас.

- Існує глибокий людський інстинкт наслідувати те, що ми шануємо і чим захоплюємося.

- Наприклад, щоб вшанувати великих людей, ми створюємо їхні образи – статуї чи картини. І ми заохочуємо інших наслідувати їх.
- Побожне життя – ось найбільша шана Тому, Хто жив та помер, щоб послужити та спасти нас. Ми творимо себе на Його подобу.

3. Ми живемо побожним життям, бо хочемо наблизитися до Нього та мати з Ним стосунки.

- У релігії ми йдемо до Бога, бо вбачаємо у Ньому користь, щоб отримати те, чого бажає наше серце.
- У Євангелії ми йдемо до Бога, бо Він – прекрасний. Ми просто прагнемо Самого Бога. Ми хочемо відчувати Його присутність, знаючи, що жити життям, яке наслідує Його, – це правильний шлях.

Підсумок: Євангеліє перетворює Закон Бога на щось красиве, а не на тягар. Ми можемо використовувати його, щоб радіти Тому, наслідувати Того та мати стосунки з Тим, Хто врятував нас, а не намагатися заслужити на Його ласку. Тепер ми біжимо «через радість, яка є перед нами», а не «через страх, який позаду нас».

3. «Якщо ми знаємо, що спасенні назавжди, то у чому полягає тепер мотивація до покаяння?» Дайте відповідь.

Важливо взяти до уваги, як Євангеліє впливає та змінює саму суть покаяння. У релігії метою покаяння є задобрити Бога, щоб Він продовжував благословляти і відповідати на наші молитви. Це означає, що «релігійне покаяння» є егоїстичним, самоправедним і повністю гірким.

1. Релігійне покаяння є егоїстичним. У релігії нам шкода за гріх переважно через наслідки, які він спричинив. Ми знаємо, що після нього має бути покарання і ми хочемо уникнути цього. Тому ми каємося.

- Євангеліє говорить нам, що гріх не може принести нам осуд (Римлян 8:1). Він гидотний тому, що зневажає та знеславляє Бога.
- Релігія робить покаяння егоцентричним, Євангеліє ж робить його теоцентричним. У релігії нам шкода за наслідки гріха, але у Євангелії нам шкода за сам гріх.

2. Релігійне покаяння є самоправедним. Покаяння тоді легко стає формою спокути за гріх. Релігійне покаяння стає формою самобичування, де ми переконуємо Бога (і самих себе), що ми настільки нещасні та сповнені жалю, що заслуговуємо на прощення.

- У Євангелії, однак, ми знаємо, що Ісус постраждав за наш гріх. Тому нам не треба завдавати собі страждань, щоб заслужити прощення. Ми можемо просто отримати його, адже Христос його заслужив.

- У 1 Івана 1:9 написано, що Бог прощає нам, бо Він «праведний». Це надзвичайна декларація. Бог був би неправедним, якби відмовив нам у прощенні, бо Ісус уже заслужив наше прийняття!
 - У релігії ми намагаємося *заслужити* прощення нашим покаанням, але у Євангелії ми просто *отримуємо* його.
3. Релігійне покаання є цілковито гірким. У релігії наша єдина надія – це прожити достатньо добре життя, щоб Бог благословив нас. Тому будь-який випадок гріха і покаання є травматичним, неприродним та жахливо загрозливим.
- Лише під великим тиском релігійна людина визнає, що згрішила, бо єдина її надія – це моральна доброта.
 - Але Євангеліє дає нам знання про наше прийняття у Христі, тому нам *легше* визнати свої провини, бо ми знаємо, що не будемо відкинуті, якщо визнаємо справжню глибину нашої гріховності.
4. Наша надія – на праведність Христа, а не на нашу праведність, тому визнати свою слабкість та провини – це не так травматично.
- У релігії ми каємося щоразу менше і менше. Але що більше ми почуваємося прийнятими та любленими у Євангелії, то *більше і більше* будемо каятися.
 - І хоча, звісно, гіркота є у будь-якому покаанні, але у Євангелії завжди є солодкий присмак наприкінці.
5. Це створює радикально нову динаміку для особистого зростання.
6. Що більше ми бачимо свої провини і гріхи, то ціннішою, неймовірнішою та захопливішою стає для нас Божо благодать.
7. З іншого боку, чим більше ми усвідомлюємо Божу благодать та прощення у Христі, тим більше нам вдається позбутися заперечення та самозахисту і визнати справжні наміри та глибину нашого гріха.

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Галатів 2:11-16

1. Чому Петро спочатку почав «їсти з язичниками» (вірші 15-16)? Що змусило його зупинитися (вірш 12)?**Чому Петро спочатку почав їсти з язичниками?**

Обрізання, утримування від споживання їжі з язичниками та утримування від певної їжі були частиною єврейського ритуального закону, яким євреї очищали себе, щоб бути гідними присутності Бога під час прославлення.

- Петро почав їсти з язичниками (вірш 12), тому що Бог показував йому, що ніхто не може очиститися й удостоїтися присутності Бога своїми моральними зусиллями. Ми прийняті («виправдані») перед Богом лише вірою у Христа.
- Петро зрозумів це (вірші 15-16). Він знав, що ніхто не є «нечистим» у Христі. Так він зрозумів, що може, будучи євреєм, їсти з християнами неєврейського походження.
- [Прочитайте розділи 10 та 11 книги Дії, щоб побачити, як Петро зрозумів це на потужному прикладі навернення Корнилія, яке Бог йому показав. Після цього Петро їв із язичниками, незважаючи на критику (Дії 11:2). Навіть пізніше він стверджує, що язичники «були очищені вірою» (Дії 15:7-9)].

Що змусило його зупинитися?

Коли Петро відійшов від язичників, то це було не просто боягузтво, а «лицемірство». Петро не міг забути дивовижного навернення Корнилія у Йоппі.

- Насправді він не змінив своє мислення чи переконання. Він усе ще вірив у Євангеліє, що ми «очищуємося» лише через Христа, але він не діяв згідно з цим розумінням та переконанням.
- Що тоді змушувало Петра так діяти? Читаємо, що «він боявся» (вірш 12).
 1. Можливо, він просто боявся критики.
 2. Також може бути, що він боявся переслідування з боку єврейської влади.
- Але на додачу до цього могла проявитися його давня расистська гордість. Петрові та всім євреям ще з юності втовкмачували, що язичники є «нечистими».
- Так чи інакше Петро зробив культурні відмінності важливішими за єдність Євангелія. Те Євангеліє, яке він осягнув розумом, він заперечував власними вчинками.

2. Що, на Вашу думку, мав на увазі Павло, коли сказав Петрові, що той: «Не йде рівно за євангельською правдою» (вірш 14)? Чому расизм суперечить Євангелії?

У грецькому оригіналі вживається слово *орто*-ходіння, тобто ходіння рівно.

- Це означає, по-перше, що Євангелія – це правда, це – послання.
 1. У ній йдеться, що ми слабкі та грішні, що ми шукаємо власного контролю над нашим життям, самі стаючи спасителями й господами самих себе, що Христос виконав Божий Закон замість нас, що ми повністю прийняли, хоча й продовжуємо грішити і т. д.
- По-друге, це означає, що євангельська правда має багато застосувань у всьому житті.
 1. Наше завдання – скерувати ціле своє життя у напрямку Євангелії. Нам треба роздумувати про її застосування у всіх сферах життя, а також шукати гармонії думок, почуттів та вчинків відповідно до Божої істини.
 2. Євангельська істина радикально протиставляється ідеям, які панують у світі. Але багато з них ми прийняли, оскільки живемо у світі.
 3. Тому християнське життя – це постійний процес цілковитої зміни життєвого вектора згідно з істиною Євангелія.

Чому расизм не поєднується з Євангелією?

Основний аргумент Павла Петрові такий: «Ти знаєш, що єврейські традиції не мають жодної моральної ваги для тебе. Ти спасений Христовою духовною та моральною чистотою, а не своєю! Тоді чому ж ти кажеш цим язичникам, що ці традиції матимуть моральну вагу для них?»

- Павло зачіпає корінь расизму. Пишатися своєю культурою та народом – це добре, проте все це переростає у расизм, якщо ти думаєш, що твій народ є морально вищим за інші.

Без Євангелія наше серце перебуває у режимі самовиправдання. Ми пишаємося досягненнями свого народу і любимо порівнювати їх із невдачами інших народів і культур.

- Расизм – це продовження схеми «діла – праведність» в одній частині нашого життя. Це невміння впорядкувати стосунки з іншими культурами за парадигмою «благодать – спасіння».
- Але Євангеліє знищує таку гордість, наповнює наше серце та забирає нашу потребу у гонитві за першість на світовій арені, а також наше бажання бути вищою расою, класом чи групою людей.

Павловий аналіз расизму є надзвичайно важливим та унікальним.

- Він не просто говорить, що расизм – це гріх (а так і є). Він використовує Євангеліє, щоб показати нам духовне коріння проблеми. Без цього знання ми нічого не зможемо вдіяти з нею.
- Павло не просто говорить: «Покайтеся у гріху расизму», але каже: «Покайтеся у гріху, що Ви забули, як Христос прийняв Вас благодаттю!» Він зосереджував увагу не стільки на гріховних вчинках, скільки на корені гріха – самоправедності.
- Це зовсім інший спосіб «протистояти» комусь. Коли Ви намагаєтеся мотивувати людей, спонукаючи їх побачити багатства і любов Христа, тоді Ви особисто вказуєте на ті їхні риси цінності та гідності, до яких апелюєте.
- Але коли Ви намагаєтеся мотивувати людей погрозами, то, напевно, не дуже поважаєте їх, а вони ж у відповідь відчувають (правомірно), що Ви не на їхньому боці. Коли ми використовуємо як мотивацію Божу благодать, то можемо гостро і прямо критикувати, але навіть тоді людина зможе зрозуміти, що ми на її боці. Не дивно, що Павло так уміло розклав цю ситуацію на полочки!

3. У віршах 15-16 Павло говорить про «виправдання» у Христі. Як контроверсійність законів очищення висвітлила значення виправдання?

Тут Павло вперше вводить термін «виправдання». Що він тут робить? Нам треба поєднати цю концепцію з конфліктом Павла та Петра.

- За традицією євреї не їли з язичниками, бо ті були «нечистими». Коли Петро відмовлявся їсти з язичниками, то Павло нагадав йому, чого той навчився через об'явлення (Дії 11:8-10, 15:8-9), – що у Христі ми «очищуємося».
- У Старому Завіті цю функцію виконували закони про обрізання, їжу та інші обряди. *Треба було бути чистим, щоб під час поклоніння бути прийнятим в очах та присутності Божій.*
- Хоча слово «чистий» і не зустрічається у Посланні до галатів 2:11-13, але «обрізання» (вірш 12) та їжа стосувалися всіх правил і постанов про чистоту.
- *Тепер* Павло вводить термін «виправдання» (вірші 15-16). Це означає, що виправдання фактично є тим самим, що й бути «чистим» та прийнятим у присутності Бога.
- В інших місцях Павло говорить, що саме Христос робить нас «святими, і непорочними, і неповинними» (Колосян 1:23), а також «*що [церква] не має плями чи вади, чи чогось такого, але щоб була свята й непорочна!*» (Ефесян 5:27).

Додаток

«Термін «виправдання» – це юридичний термін, запозичений із термінології процесуального права та має абсолютно протилежне значення до «засудження» (порівн. Повторення Закону 25:1, Приповісті 17:15, Римлян 8:33-34). «Засудити» – це оголосити когось винним; «виправдати» – це оголосити когось праведним... У Біблії це стосується Божого акту неймовірної благодаті, коли Він примиряє грішника з Собою, не лише пробачаючи йому гріхи, але й приймаючи його як праведного».

– Джон Стотт «Послання до галатів», с. 60

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Є праведність, яку Павло називає «праведністю віри». Бог застосовує її окремо від наших діл. Іншими словами, це – *пасивна* праведність... Тоді чи означає це, що нам не треба нічого робити, щоб здобути цю праведність? Так, *анічогісінько!* Бо ця праведність приходить, коли ми нічого не робимо, нічого не чуємо, нічого не знаємо, а віримо тільки у те, що Христос не прийшов судити, але прийшов стати за нас нашою мудрістю, праведністю, святістю та нашим спасінням! Тепер Бог не бачить у нас гріха, бо у його небесній праведності немає місця для гріха. То тепер ми можемо собі думати: «Хоча я все ще грішу, я не впадати у відчай, бо Христос живе. Він є моєю праведністю та моїм вічним життям». У цій праведності я без гріха, без страху, без нечистої совісті, без страху смерті. Так, я справді грішник у цьому житті та у своїй праведності, але я маю інше життя, іншу праведність, яка понад це життя. Вона – у Христі, у Божому Сині.

Самі християни ніколи цілком не усвідомлюють цього, а тому не використовують переваги такого знання, коли стикаються з проблемами та спокусами. Нам треба постійно вчити, повторювати та втілювати це на практиці. Кожного, хто не розуміє цієї праведності чи не цінує її у своєму серці, завжди здолають страхи та депресія. *Нічого не дає такого миру, як ця пасивна праведність.* Немає інших ліків для сумління, засмученого відчаєм та почуттям негідності, окрім як запевнення у прощенні гріхів *благодаттю*, яку Ісус Христос пропонує безкоштовно, що називається пасивною або християнською праведністю... Якщо Ви перебуваєте у єдності з Христом, то Закон буде найкращим путівником у Вашому житті, але до того, як Ви досягнете християнську праведність, Закон може лише вказати на Ваш гріховний стан. Однак якщо спершу ми одягнемось в християнську праведність, то можемо використовувати Закон. Не задля нашого спасіння, але для Його слави та щоб висловити подяку в любові».

– Мартін Лютер¹

«Лише невелика частина сьогоднішнього тіла віруючих твердо застосовує цю істину у своєму житті. Багато визнає її на словах, але не практикує щоденно, покладаючись на освячення себе ціною свого виправдання... , черпаючи свою певність у прийнятті від власної щирості, минулого досвіду покаяння, нещодавніх релігійних ритуалів чи відносно нечастого свідомого непослуху. Мало людей знають достатньо, щоб кожного дня міцно стояти на фундаменті Лютера: *«ви спасенні*, але вірою отримуєте праведність Христа, яка є єдиним фундаментом для прийняття». Знайшовши відпочинок у такій довірі, освячення проростатиме і щоразу збільшуватиметься, оскільки віра є активною в любові та вдячності.

Багато з того, що ми сприймаємо як невміння зростати в освяченні, насправді є ознакою втрати віри у виправдання. Християни перестають бути впевненими, що Бог любить і приймає їх в Ісусі, окремо від їхніх духовних надбань. Підсвідомо ці люди живуть

у страху... Їхній неспокій виявляється у гордості, лютому та оборонному відстоюванні власної праведності, а також критикуванні інших. Вони природно ненавидять інші культурні стилі чи інші раси, охороняючи власну безпеку та вихлюпуючи гнів, який намагаються придушувати».

– Річард Ловлейс²

Практичні запитання

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Що значить підміняти освячення виправданням? Якими двома способами ми робимо це у своєму житті?

У класичній християнській теології *виправдання* стосується одноразової і незмінної дії Бога, Який приймає нас через діла Ісуса Христа. Водночас *освячення* – це поступове зростання у святому характері та поведінці.

- Підміняти освячення виправданням означає «покладатися на виправдання через освячення». Тобто ми припускаємо, що Божою любов та прийняття пропорційні до якості наших вчинків і чистоти сердець. Ми є слухняними Закону Божому через страх не бути прийнятим та прагнучи зажити слави завдяки своїм моральним зусиллям.
- Однак коли підґрунтям нашого освячення є виправдання, то ми знаємо, що Христос забезпечив Божу любов до нас і наше прийняття, тому й підкоряємося Божому Закону через бажання дати Йому радість, бути схожим на Нього та знати Його.

Про деякі з таких способів читаємо у Лютера та Ловлейса:

- Якщо ми не можемо відчувати прощення після гріха чи падіння, не провівши досить часу у нещасті та болю, то наше прийняття (виправдання) Богом може ґрунтуватися на тому, наскільки ми побивалися, бичували себе чи змушували себе страждати.
- Якщо ми є гордими та різкими щодо інших, то базою нашого прийняття Богом можуть бути наші моральні стандарти, які ми, на нашу думку, виконуємо.
- Якщо ми почуваємося невдахами, маємо низьку самооцінку, то прийняття себе Богом у нас може ґрунтуватися на моральних стандартах, які ми, на нашу думку, не виконуємо.

Унікальний погляд на себе, який дає нам Євангеліє, звучить так: *ми одночасно є набагато гіршими, ніж можемо собі уявити, але й набагато більше любленими та прийнятими у Христі, ніж можемо на це сподіватися.*

- Коли наше виправдання ґрунтується на нашому освяченні, ми або надто впевнені, або надто упокорені, залежно від того, чи живемо ми відповідно до своїх стандартів, чи ні.
- Але якщо наше освячення ґрунтується на виправданні, тоді ми можемо бути і впевненими, і смиренними водночас.
- І гордість, і комплекс неповноцінності є ознаками неправильного розуміння освячення та виправдання.

3. Євангеліє не є ані релігією, ані нерелігією, оскільки одне та інше є просто стратегіями для самоспасіння. Обміркуйте одну чи дві теми та скажіть, у чому євангельський підхід не є ані релігією, ані нерелігією.

Знеохота

- Коли людина у депресії, релігія каже: «Ти порушуєш правила – покайся».
- З іншого боку, нерелігія каже: «Тобі просто треба любити і прийняти себе».
- Однак (припустімо, що немає жодних фізіологічних причин для депресії) Євангеліє дозволяє нам перевірити себе і сказати: «Щось у моєму житті стало важливішим, ніж Христос, якийсь лжеспаситель, якась форма праведності через діла».
- Релігія працюватиме з поведінкою, нерелігія – з емоціями, а Євангеліє працюватиме з серцем.

Стосунки

- Релігійна людина часто використовуватиме стосунки, щоб перекопати себе, що вона має гідність. Це створює так звану «співзалежність», форму самоспасіння, де з'являється потреба в інших людях чи потреба бути комусь потрібним (тобто спасати себе, спасаючи інших).
- З іншого боку, нерелігійна людина заради спільної вигоди послаблює любов до домовленого партнерства. Вона перебуває у стосунках доти, доки їй це нічого не коштує.
- Тому вибір (без Євангелія) такий: або егоїстично використовувати інших, або егоїстично дозволяти іншим використовувати себе!
- Але у Христі ми бачимо людину, яка безумовно жертвує Собою за нас з любові до нас, але не потребує нас.

- Коли ми усвідомлюємо і емоційне смирення («я настільки грішний, що Він мав померти за мене»), і емоційне благо («Він настільки мене полюбив, що з радістю помер за мене»), то ми можемо стати смиреними, але не через неправильну мотивацію.
- Ми жертвуємо собою та посвячуємося іншим, але не через потребу переконати самих себе чи інших, що нас прийнято. Тому ми можемо любити людину і бути готовим до докорів, але залишатися з людиною також і тоді, коли нам це не вигідно.

Страждання

- Релігійна людина вірить, що Бог заборгував їй щасливе життя, оскільки вся суть доброго життя – це зробити Бога своїм боржником. Тому коли релігійна людина страждає, то вона має або гніватися на Бога («я жив добре, і це так Ти мені відплачуєш?»), або сердитися на самого себе («я, напевно, не жив добре»). Або ж і те, й інше!
- З іншого боку, нерелігійна людина робить абсолютно все, щоб уникнути страждання. Вона не бачить у ньому жодної користі. Страждання позбавляє її життя змісту.
- Але хрест показує нам, що у нас є Бог, Який страждав. Євангеліє, з одного боку, забирає у нас здивування та гіркоту, що пов'язані зі стражданнями. Ми бачимо, що *Він* страждає, не нарікаючи на нас.

Тому ми знаємо, що заслуговуємо на вічне страждання, але Його милосердя ніколи не дасть нам те, чого ми заслуговуємо. Тому це позбавляє нас жалю до себе.

- З іншого боку, ми знаємо, що Бог не може карати нас за гріх, бо Ісус заплатив за наші гріхи, а Бог не може двічі вимагати заплати. Це означає, що те страждання, яке ми маємо, є не відплатою, а настановою.
- Якщо Ви стикаєтеся зі стражданнями, маючи здорове розуміння про виправдання лише благодаттю, то Ваша радість у цій благодаті помножиться. Однак якщо Ви стикаєтеся зі стражданнями, думаючи про виправдання ділами, то воно Вас зламає, а не збудує. «Він страждав не тому, щоб ми не страждали, але щоб у нашому стражданні нам вдалося стати схожими на Нього».
- Оскільки і релігійна, і нерелігійна людина по-різному ігнорують хрест, вони обоє спантеличені та перебувають у відчаї, коли страждають.

Сім'я

- Релігія може перетворити Вас на раба батьківських очікувань, а нерелігія залишити без потреби у сімейній вірності чи дотримуванні обітниць та завітів, якщо вони «не те, що мені потрібно».

- Євангеліє звільняє нас від того, щоб батьківське схвалення стало абсолютним або психологічним спасінням, вказуючи на те, як Бог стає верховним Батьком. Тоді Ви будете ні надто залежними від Ваших батьків, ні надто вороже налаштованими щодо них.

Для подальшого вивчення

Річард Ловлейс – «Оновлення як стиль життя».
(*Renewal as a Way of Life*) (IVP, 1985)

¹ Мартін Лютер «Коментарі до Послання Павла до галатів» (Preface, Джеймс Кларк, 1953 edition)

² Річард Ловлейс «Динаміка духовного життя» (*The Dynamics of Spiritual Life*, IVP, 1979)

Християнство Святого Письма

Ким є Бог?

Заняття 2 | Курс 1

Немає фундаментальнішого запитання, ніж «Ким є Бог?» У Біблії Бог виявляє про Себе багато речей! З чого ж почати? Почнімо зі *слави* Бога.

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – СЛАВА

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Перше місце, де читаємо про славу Божу – у книзі Вихід.

- Коли Він вперше відкрив Себе ізраїльському народові, то Його безпосередня присутність характеризувалася приголомшливою яскравістю, осяйною хмарою, що була схожа на біло-гаряче полум'я.
- Вона вперше з'явилася у пустелі та на горі Синай (Вихід 16:10; 24:16-17), а згодом оселилася у самій Скинії (Вихід 40:33-35; Псалом 25:8).
- Однак, очевидно, що Божа слава – це не просто буквальне світло, бо у Біблії сказано, що все природне творіння сповнене світла (Псалом 18:2; Числа 14:21).

Погляньмо на важливість Божої слави у такому викладі:

- Бог створив світ для Своєї слави (Псалом 18:2).
- Бог зцілить зруйнований світ Своєю славою (Ісаї 35:2).
- Бог створив нас для Своєї слави (Ісаї 43:7).
- Бог спас нас, щоб ми возвеличували Його славу (Ефесян 1:12).
- Бог робить усе для Своєї слави.
- Коли Він судить, то судить для Своєї слави (Вихід 14:4).
- Коли Він виявляє милосердя, то робить це задля Своєї слави (Ісаї 48:11).

Все, що ми робимо, ми маємо робити на Його славу (1 Коринтян 10:31).

«Бог... безкінечно найбільший та найкращий з усього, що є. Усе інше у своїй цінності, важливості та величності є нічим у порівнянні з Ним... Найвищою [метою] Божої праці є *слава Божа*».

– Джонатан Едвардс

«Біблійне слово «слава» (єврейською *кавод*) означає важкий, вагомий, значний... Слава Господня служить ознакою яскравості, яка поєднана з усіма Божими чеснотами та тим, як Він об'являє Себе у природі та благодаті... У світлі любовного обожнювання цю славу називають Його [красою]. У світлі нашої побожної покори її називають Його [величністю]. У світлі нашої радісної вдячності її називають Його [гідністю]».

– Герман Бавінк

«Божа мета [усього, що Він робить] – це Його слава, однак дуже легко це неправильно зрозуміти. Слава, яка є Його метою, – двостороння, це дворівневі стосунки. Це поєднання а) об'явлення Бога, де Він виявляє нам Свою славу і б) нашої відповіді обожнювання, у якій ми віддаємо Йому славу за те, що побачили й отримали. У такому поєднанні ми розуміємо ті стосунки любові, для яких [ми] і були створені».

– Дж. І. Пакер

«Отець...Син... і Дух Святий прославляють одне одного. Самовіддана любов – це динамічна валюта у Триєдиному житті Бога. Особи Бога возносять одне одного, спілкуються між Собою та є взаємно слухняними. Кожна Особа береже інших у центрі Свого буття. У постійному русі миру та прийняття кожна Особа всеохоплює інших. Тому творіння – це не необхідність чи випадковість. Беручи до уваги Боже внутрішнє життя, яке переповнене увагою до інших, можна сказати навіть, що творіння – це дія, яка *личить* Богові... У творінні Бог благодатно створив місце у Всесвіті для інших створінь. Божа неймовірна слава стає чіткішою, коли Бог Син велично жертвує Собою заради процвітання інших... Життя Ісуса Христа у світі відтворює внутрішнє життя Бога».

– Корнеліус Плантінга

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Яким чином, за Едвардсом та Бавінком, «слава» стосується інших рис Бога (сили, любові, мудрості, милосердя, праведності)?

Бавінк та Едвардс вказують, що «слава» Бога – це не просто ще одна риса Бога, а радше безкінечно вища цінність, краса та величність

- 1) кожної з Його рис
- 2) усіх Його рис у їхніх унікальних комбінаціях.

Усі численні риси, імена та метафори, що описують Бога, показують Яким славним Він є. Едвардс має рацію, коли говорить про «славу» в рамках порівняння.

- Бог не лише мудрий та люблячий, Він також *славний* і то винятково славний. (Він є досконалим у кожній притаманній Йому рисі).

- Він не просто важливий чи гідний Вашого обожнювання, покори та уваги, але *славний*, тобто найвищою мірою заслуговує на все це. (Він безконечно більше гідний Вашого обожнювання, покори та уваги, ніж будь-хто, чи будь-що інше). Кожне інше створіння «менше, ніж ніщо» у порівнянні з Його славою (порівн. Ісаї 40:5, 15-17, 25).

Писання часто представляє Божу славу як палаючо-сліпуче світло (Вихід 16:10), що передає концепцію абсолютної досконалості та переваги.

- Нестерпна яскравість Бога також передає поняття абсолютної неосяжності Бога для нашого розуму.

3. Чому, за словами Пакера, легко неправильно зрозуміти твердження, що «Бог шукає Своєї слави» у всьому, що робить, та серед усього творіння?

Легко не зрозуміти поняття, що Бог шукає Своєї слави, бо така ж поведінка у житті іншої людини є просто нестерпною! Якщо хто-небудь вимагає постійної похвали від інших, він виглядає жадливо неприємним.

Постає питання: «Чому Богові треба було створювати людей, які завжди прославляли б Його? Це ж виглядає так егоїстично!» Пакер, однак, каже, що коли Бог закликає нас прославляти Його, то насправді Він закликає нас до стосунків. Див. нижче.

БІБЛІЙНЕ ВИВЧЕННЯ № 1

1 Хронік 16:23-36; Псалом 103:24-34

Що ми дізнаємося тут про правильне прославлення Бога, що таке «віддавати славу Богові» та ставитися до Бога як славного?

Очевидно, що «прославляти Бога» – це поклонятися Йому та безмежно любити Його. Ці два уривки закликають співати Йому хвалу та проголошувати Йому славу. Але що це означає? На мою думку, ми можемо виокремити в цих поняттях такі аспекти. (Хоча я впевнений, що це неповний список!)

1. Це означає (розумом) визнавати абсолютну досконалість у Ньому. Це визнавати, що Він є мірилом та стандартом усього та що Він є найкращим та найвеличнішим з усього, що існує у Всесвіті.

1) Він є більшим за будь-яких богів (1 Хронік 16:25); Він є джерелом усього у творінні (Псалми 103:24).

2) Немає іншого визначення доброти чи любові, чи сили, чи мудрості, окрім як у Бога. Усе інше є добрим, люблячим, могутнім чи мудрим лише тією мірою, наскільки стосується Його.

3) Ніщо не заслуговує на нашу найглибшу повагу та честь більше, ніж Господь, перед Яким маємо перебувати у страху та тремтінні (1 Хронік 16:30).

2. Це означає (свідомо) приписувати Йому верховну цінність. Віддавати Йому центральне місце та пріоритет у нашому житті.

1) Ми маємо віддавати Богові «славу Його Імені» (1 Хронік 16:29), тобто визнавати Його «величність» (1 Хронік 16:25). Його цінність є абсолютною, вищою за будь-які інші речі, яким можна поклонятися (1 Хронік 16:25-26).

2) Кажучи найпростішими словами: прославляти Бога означає робити Його найважливішим у своєму житті.

- Це означає довіряти Йому більше, ніж будь-чому іншому та слухатися Його безумовно.

- Це означає, що все інше оцінюється у стосунку до того, чи воно підсилює (чи забирає) Його славу, або ж Ваші стосунки з Ним.

3) Коли ми усвідомлюємо Його абсолютну велич, то розуміємо, що повинні бути готовими заплатити будь-що, щоб мати та шанувати Його. Саме стільки Він «вартує».

3. Це означає (емоційно) знаходити найбільшу радість та насолоду у Ньому. Знаходити у Ньому своє найбільше задоволення.

1) Неважко помітити, що у тексті слова «прославляти Його», «хвалити Його» та «насолоджуватися Ним» є різними аспектами тієї ж дії.

- Ми знаходимо радість у Його славній присутності (1 Хронік 16:27).
- Автор Псалмів радіє, коли роздумує про славу Бога, яка виявляється у Його творінні (Псалом 103:34).
- Навіть більше, Сам Бог отримує радість, коли споглядає Свою славу у Своєму творінні (Псалом 103:31).

2) Радісний спів ллється також тоді, коли ми споглядаємо Його славу у спасінні та відкупленні (1 Хронік 16:23).

3) Подяку, радість і любов охоплює «прославлення» (1 Хронік 16:35). Це означає, що ми відчуваємо певну повноту та велич, коли прославляємо Його.

4) Визнавати Його славу – це тріумфально радіти у Ньому, як дерева, що заспівають, коли Він прийде судити землю (1 Хронік 16:31-33).

У цьому аспекті прославлення Бог передбачає, що ми бачимо Його *красу*. Коли Давид говорить, що бачив Божу красу (Псалом 26:4) та славу (Псалом 62:2-5), то вживає ці терміни майже синонімічно.

- Якщо щось здається красивим, то ми радіємо і насолоджуємося ним.
- Коли Ви сидите і захоплено споглядаєте океан чи гори, то не робите це, щоб досягти якоїсь іншої мети. Споглядання океану чи гір є повноцінним і вже само по собі приносить задоволення.
- У Біблії написано, що це тому, що весь створений Всесвіт пронизаний проблисками Божої слави (див. Псалом 18).

Підсумок

- Прославляти Бога – це не просто звертатися до Бога за Його допомогою, прощенням, ведінням чи силою, це просто звертатися до Нього.
- Це перейти від просто загального вірування в Бога до *знання* Його слави. Це відбувається, коли Святий Дух дає Вам відчуття краси Бога, коли роздуми про те, Ким Він є та що Він зробив, стають приємними для розуму та приносять радість у серце.
- Інші додаткові радощі стають засобами, щоб служити і знати Бога. Іншими словами, ми не слухаємося Бога, щоб отримати здоров'я, мир, втіху чи успіх, але щоб насолоджуватися Ним і віддати Йому хвалу.
- Чому? Бо ми ототожнюємо нашу радість і щастя з Його радістю та щастям. Ощасливлювати Його – це те, що дає нам радість.

БІБЛІЙНЕ ВИВЧЕННЯ № 2

Івана 17:1-26

1. Прочитайте вірші 1-5, 20-24. а) Що є найголовнішим із того, що роблять Отець та Син Один з Одним? б) Яка основна причина цих дій? в) Чого Ісус хоче від Своїх послідовників?**а) Що є найголовнішим із того, що Вони роблять?**

- Найголовніше, що роблять Отець і Син, – це «прославляють» чи «віддають славу» Один Одному. Про це є згадки у віршах 1, 4, 5, 22 та 24.
- Це те, що Бог «робив» у неосяжній, нескінченній вічності до початку часу, історії та світу (вірші 5 та 24).
- В Івана 16:14 читаємо, що Святий Дух також бере участь у цьому «взаємному прославленні».

б) Яка причина цих дій?

- Отець прославляє Сина (і також Син прославляє Отця), тому що Отець любить Сина (вірш 24, порівняйте з віршем 26). Вони прославляють Один Другого як вияв глибокої любові Один до Другого.
- Любов природно веде до обожнювання та хвали. Тому це природно, що коли любиш та цінуєш щось, то увиразнюєш і звеличуєш його сильні сторони, переваги та красу. Від цього неможливо стриматися.
- Саме так проявляється любов і радість, яку ми маємо до іншої людини чи речі. Див. цитати К. С. Льюїса нижче.
- Ми всі знаємо щось із цього також завдяки особистим стосункам. Двоє закоханих людей насолоджуються взаємним захопленням та утвердженням того, що в них є чудовим та величним.
- Найбільша радість – це не *шукати* захоплення, а *віддавати* його, а тоді усвідомлювати, що ми взаємно отримуємо його від іншої людини.
- У всьому цьому ми просто відображаємо міжособистісну любов Бога.

в) Чого хоче Ісус від Своїх послідовників?

- Ісус хоче від Своїх послідовників ті ж дві речі, які мають між Собою Отець і Син.
 - 1) Він хоче, щоб у них була єдність у любові, яка є між Отцем і Сином (вірші 20-23).
 - 2) Він хоче, щоб вони бачили й цінували Його Славу, тобто щоб прославляли Його повністю, як і Отець та Син прославляють Один Другого.

2. Чому Син був готовий віддати Свою славу та прийти на землю? (Див. вірші 1, 4, 22, 24).

- Син був готовий віддати Свою Славу (вірш – *тією славою, яку я мав*), прийшовши на землю. А зробив Він це для того, щоб:
 - 1) «Прославити» Отця (вірш 4) у справі спасіння.
 - 2) «Прославити» Своїх послідовників (вірш 22), щоб одного дня вони самі могли побачити Ісусову славу (вірш 24).
- Дивовижним у Божій природі є орієнтування на інших!
 - 1) Навіть коли Ісус просить Бога прославити Його, то це для того, щоб Ісус міг прославити Отця (вірш 1). Ось що мотивує Його прагнути повернути Свою славу!
 - 2) Він прагне повернути Собі славу також для того, щоб і Його послідовники могли побачити Його славу (вірш 24).
 - 3) Іншими словами, у самому серці Бога бачимо схильність віддавати радість, любов і схвалення іншим. А навіть більше – пошук слави, щоб віддавати славу іншим.

3. Чому Бог створив нас? (Опосередковано) (див. вірш 24).

- Важко уявити собі бодай якусь причину, чому безмежно досконалий Бог взагалі хотів би щось створювати. Навіщо вічному Богові створювати обмежених у часі істот, як-от людей?
 - 1) Здається, Бог хотів створити таких істот, тому що Йому «потрібно було», щоб вони прославляли Його. Але Богові потрібні були б інші істоти, щоб прославляти Його, лише якби Він був одноосібний.
 - 2) Якби Бог був однією особою, тоді Він не знав би взаємної любові, спілкування, радості, доки не створив би інший розумних істот. Тоді ми б могли з певністю сказати, що Богові «потрібно було» це, бо Він цього не мав.
 - 3) Але християнська концепція триєдиного Бога виключає таку проблему. Якщо Бог існує у трьох Особах, то він уже мав вічну любов і радість у стосунках.
- Чому ж тоді Він створив нас? Відповідь чітко записана у віршах 23-24. Він не створив нас, щоб отримати вічну космічну радість взаємної любові та прославлення, але щоб поділитися нею!
 - 1) Це цілком послідовно для люблячого Бога, Який «орієнтується на інших» у Своєму серці, Який шукає лише, щоб віддати її іншим, – створити Всесвіт, щоб ділитися з іншими космічною радістю, любов'ю та взаємним прославленням Бога.

- 2) Для досконало доброго та люблячого Бога ділитися цією любов'ю з іншими розумними істотами – цілком доречно. Божа радість, щастя та задоволення у Божественній досконалості та красі виявляється в тому, щоб ділитися з іншими цією досконалою красою, а тому й радістю.
- 3) Тоді щастя людей можливе лише у пізнанні Бога та усвідомленні, що вся слава природного світу є відлунням слави Бога.
- 4) Найвища мета творіння – це єдність у любові між Богом та Його творінням.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Ми бачимо, що Божа любов, навіть до створення світу, зорієнтована на інших. Цього (наприклад) не можемо сказати про Аллаха... У природі Бога завжди було орієнтування на інших... Ми є Божими друзями через характер трьохособової любові Бога, яка у повноті часу виявилася через план відкуплення, зародившись у Божому розумі десь у вічному минулому, а потім у правильну мить явилася у місці та часі нашої історії».

– Д. А. Карсон¹

«Бог є так само безконечно великим, як і безконечно найкращим і найвеличнішим. Уся краса, яку бачимо серед творіння, відображає осяйного Бога, Який сповнений безконечною ясністю та славою. Бог є основою всього буття та всієї краси».

– Джонатан Едвардс²

«Коли я вперше почав вірити у Бога та й навіть якийсь час після того, я спіткнувся на вимозі «прославляти» Бога. Я не розумів, чому Сам Бог вимагає цього. Ніхто не любить людину, яка постійно вимагає у Вас підтвердження і схвалення власних чеснот... Але тоді я зрозумів дивну річ про хвалу – чи то Бога, чи будь-чого іншого. Раніше я ніколи не помічав, що все задоволення мимоволі виливається у хвалу. Світ переповнений слави: коханці вихваляють своїх коханок, читачі своїх улюблених поетів, на прогулянці вихваляємо краєвид, гравці вихваляють улюблену гру... За винятком особливих випадків, прославлення – це завжди ознака здорової реакції людини.

Люди мимоволі прославляють те, що цінують, а також мимоволі закликають і нас приєднатися до них: «Хіба це не було надзвичайно? Правда, це було неймовірно?» Справді, ми не можемо стриматися, щоб не робити цього, бо хвала не просто існує сама по собі, вона ще й доповнює нашу радість. Це – логічне завершення задоволення і радості... Наша похвала є недосконалою, але якби це було навпаки, якби вона була досконалою, тоді ми справді досягли б ідеального розвитку! Щоб зрозуміти, що таке рай, нам потрібно уявити себе у досконалій любові з Богом – сп'янілих від неї, поглинутих нею, розчинених у ній, це таке задоволення, яке не має ні крихти болю, яке безперестанку струменіє з нас знову і знову. Наша радість уже є невіддільною від нашої хвали, яка вільно та безперешкодно висловлює її, подібно до дзеркала, що відбиває світло.

У Короткому Вестмінстерському катехизмі написано, що основна мета людини – прославляти Бога та радіти Ним завжди. Але ми знаємо, що ці дві речі – одне. Повністю насолоджуватися Ним – це прославляти Його. Тому коли Бог велить нам прославляти Його, то запрошує насолоджуватися Ним».

– К. С. Льюїс³

«Усі ми спрагли Божої слави, а не власної. Ніхто не їде до Великого Каньйону, щоб підвищити власну самооцінку. Чому ж ми їдемо? Бо споглядати велич чогось, замість споглядати велич самого себе – це неймовірні ліки для душі... Суть у тому, що ми були створені, щоб знати і цінувати Божу славу понад усе. А коли ми підмінюємо цю славу чимось іншим, то все йде шкереберть. Сонце Божої слави було створено, щоб сяяти у центрі сонячної системи нашої душі. І коли так і є, то всі планети нашого життя впевнено залишаються на своїх орбітах. Але коли Сонце зміщується, то настає хаос. Зцілення душі починається з відновлення палаючої слави Божої у центрі нашого життя».

– Джон Пайпер ⁴

Підсумок

Всесвіт у буквальному сенсі – це вибух Божої слави, створений, щоб відобразити Його славу та ділитися нею з нами, щоб ми полюбили Його та насолоджуватися Його славою у всьому, а особливо у Його Сині Ісусі Христі ще більше; щоб ми могли щоразу більше черпати з джерела Божого щастя та насолоди.

Практичні запитання

- 1. Ми сказали, що Божий заклик прославляти Його дуже легко неправильно зрозуміти. Звучить так, наче Він потребує цього чи що Він – егоїст. Запишіть свою відповідь на це неправильне розуміння, виходячи з того, що Ви вивчили.**

Загалом це неправильне розуміння упускає такі дві ключові істини:

1. Воно ігнорує міцне поєднання радості та прославлення, а також любові та прославлення.

1) Вище описано, як К. С. Льюїс пояснює цей зв'язок. Прославлення – це не просто результат, а доповнення насолоди.

2) Можна піти далі й сказати, що прославлення – це не просто результат, а доповнення любові. Не можна любити когось, не прославляючи, а коли прославляємо людину, то *любимо* її.

3) Звичайно, ці три поняття – любов, радість і хвала – є просто різними аспектами одне одного. Але суть у тому, що коли Бог велить нам прославляти Його, то Він просто закликає нас до стосунків любові та радості з Ним.

2. Воно упускає природу триєдиного Бога.

1) Якби Бог був одноосібним, то зрозуміло, що Він не мав би відчуття взаємної любові, радості та прославлення, доки не створив би інших розумних істот.

2) Тому якщо Ви вірите в одноосібного Бога, то мусите або вірити, що Бог був недосконалим, або що стосунки любові є врешті-решт неважливими чи не мають значення у справжній реальності.

3) Це роздоріжжя є великою філософською дилемою, адже тоді недосконалим є або Бог, або світ, у якому стосунки любові є другорядними і неважливими.

4) Але доктрина про Трійцю означає, що створення світу стає логічним. Для люблячого Бога природно хотіти поділитися Своєю радістю з іншими.

Для природи Бога створити світ інших істот та ділитися тією любов'ю та радістю, яку Він має до них, – це послідовно.

1) У такому разі Всесвіт виник внаслідок вибуху Божої слави.

2) Бог випромінює досконалу доброту, красу та любов і притягує Своє створіння до щоразу більшої радості та задоволення.

3) Люди отримують їх, коли входять у радість божественної слави Отця, Сина і Святого Духа. Трійця ж давно перебуває у таких стосунках.

4) Люди приходять шукати не власної слави, а віддати славу Богові так, як це роблять Отець, Син та Святий Дух.

5) Цей процес зростання у щасті триватиме завжди, постійно поглиблюючись (1 Коринтян 2:7-10).

2. Бог створив світ і нас, щоб ми могли ділитися любов'ю, радістю та славою міжособистісної Трійці. Це має численні практичні наслідки та застосування! Про деякі поговоримо пізніше. Але вже зараз подумайте самі про окремі з них.

а) Які хибні думки, спотворені емоції чи погані вчинки з'являться, якщо я не буду достатньо зосереджуватися на славності Бога?

1. Коли я забуваю про Божу славу, то надаю перевагу іншим речам у своєму житті. Ці речі (вони навіть можуть бути добрими) стають для мене занадто важливими. Детальніше розглянемо їх наступного тижня, але це фактично і є визначенням гріха.

1) Поверхневе визначення гріха – «це порушення Божих правил». Звісно, що це правильно. Але можна грішити, навіть не порушуючи жодного правила поведінки.

2) Коли Ваша сім'я чи робота, чи навіть мораль стає важливішою за Бога у Вашому житті, якщо Ви звертаєтеся до цих речей за радістю та надією більше, ніж до Бога, то вони посідають центральне місце у Вашому житті, внаслідок чого все в житті спотворюється. Детальніше про це – наступного тижня.

3) Коли Ваша сім'я, країна чи будь-що інше стає найвищим у житті, то це руйнує Всесвіт у Вашому житті. Лише тоді, коли у Вашому житті є верховенство Божої слави, все інше сприяє на добро!

2. Коли я забуваю про Божу славу, то згадую про поклоніння лише як про обов'язок, а не як про задоволення чи повноту щастя.

1) Я покликаний знати Бога і мати з Ним стосунки. Звісно, що поклоніння є обов'язком. З огляду на те, Ким Він є та що Він зробив, ми повинні шанувати та прославляти Його.

2) Однак коли усвідомлення Божої слави є настільки кволим, то це означатиме, що поклоніння не буде пріоритетом у нашому житті.

3) Особливо ми не розумітимемо важливості поклоніння. Якщо я молюся, то моя молитва складатиметься переважно з прохань та сповіді.

3. Коли я забуваю про Божу славу, то маю схильність думати, що ключем до мого життя є зміцнення себе та своєї самооцінки.

1) Доктрина про Божу славу нагадує мені, що, шукаючи зміцнення самооцінки, я ніколи не задовільню мої найглибші потреби. Це відбудеться лише у процесі пошуку Божої цінності.

2) К. С. Льюїс сказав: «Цільтеся у небо – і земля буде вашою. Цільтеся у землю – і не отримаєте нічого».

3) Цей вислів можна перефразувати: «Цільтеся найперше у Бога, тоді здобудете й себе. Цільтеся у себе – і не здобудете нічого». Детальніше розглянемо цю динаміку на подальших уроках.

4. Коли я забуваю про Божу славу, то можу забувати про цінність окремих людей.

1) Кожна людина має безмежну цінність та гідність, бо кожен із нас створений «на образ і подобу» Божу.

2) Спотворювати образ великої людини – це зневажати її.

3) Тому Бог вважає вбивць відповідальними, бо кожна людина зазіхнула на Божу славу (див. Буття 9).

4) Тоді Божа слава – це основа ставлення до кожної людини. Ми покликані ставитися до людей справедливо та з повагою.

б) Які з'являються хибні думки, спотворені емоції чи лихі вчинки, якщо я забуваю, чому Бог створив світ і людей?

1. Коли я забуваю це, то втрачаю радість, якої має бути сповнене наше життя.

1) З радості Трійці з'явився світ! (Можна сказати: «Трійця заспівала – і так виник світ». Порівняйте історії творіння з творами К. С. Льюїса «Племінник чаклуна» та Дж. Р. Р. Толкіна «Сильмариліон»).

2) Творіння було брунькуванням їхньої любові, радості слави та краси Один одного.

3) Як бачимо, фактично ми були створені, щоб вихваляти славу Бога, насолоджуватися нею та цінувати її – славу, яку бачимо:

- у природі довкола нас,
- в інших людях, створених на образ і подобу Божу,
- у спасінні, яке відчуваємо,
- і, зрештою, у Божому обличчі.

4) Саме тому К. С. Льюїс говорить, що хвала – «це внутрішнє здоров'я, яке можна почути». Нам треба мати природний інстинкт, щоб

підкреслювати те, що є добрим в інших, радіти та насолоджуватися тим, що є добрим у природі та в нашому житті.

5) Нам треба мати радість і вдячність впродовж цілого життя.

- Перфекціонізм і критичний дух можуть виснажити життя, для якого ми були створені.
- Непропорційна самокритика може бути дуже руйнівною.
- Багато християн вірять, що бачити у всьому хиби – це духовніше, але таким чином ми вбиваємо радість.

2. Коли я це забуваю, то недооцінюю важливість людської спільноти.

1) Відповідно до всіх інших поглядів на світ і Бога у Всесвіті істотам не притаманні стосунки любові.

2) Але згідно з християнським поглядом на Бога Він Сам є спільнотою, Він є космічною дружбою!

- В основі всієї реальності лежить Божа триєдина любов і дружба.
- Усе створено на образ взаємної любові.

3) Це означає, що стосунки – глибокі, особисті, інтимні – є добрими у своїй суті. Це не просто засоби просування, це не шляхи поєднання з людьми, які принесуть користь для життя. Стосунки є повноцінними і завершеними самі по собі.

4) Спільнота – ось що характеризує світ і життя.

3. Коли я про це забуваю, то забуваю про правило служіння.

1) Іронія в тому, що коли Бог шукає Своєї слави, то Він радикально орієнтований на інших.

- Це тому, що хвала – це радість, а Його пошук слави – це спосіб знайти радість і добро інших.
- Він перебуває у трьох Особах, тому Його пошук Своєї слави завжди не егоїстичний.
- Син готовий втратити Свою славу, навіть померти, щоб віддати славу Богові (й нам).
- Отець і Син були готовими до такого плану, хоча знали, що Богові доведеться страждати, щоб повернути нас.

2) Тому навіть тут, у доктрині про Бога, бачимо, що шлях догори лежить через шлях униз!

- Шлях до піднесення – це смирення та служіння іншим.
 - Шлях до любові – це не шукати, а віддавати її.
- 3) У доктрині про Божу славу було передбачено навіть хрест.
- Ісус спас нас не наказами чи проповіддю, а через самопожертву.
 - Він віддав Свою славу, щоб ми могли отримати славу і могли бачити славу Бога.
- 4) Ми повинні повернути своє життя за зразком Божої слави, але жити у смиренні та жертвній службі іншим.
4. Коли я про це забуваю, то забуваю про важливість християнської єдності.
- 1) Один із аспектів слави Трійці – це її досконала єдність та поєднання мети й любові.
- 2) В Івана 17 Ісус прямо сполучає християнську єдність із тим, що Бог явив Себе світові. Як результат, видима єдність є важливим способом показати світові славу Бога. Християни покликані докласти всіх зусиль, щоб показувати єдність у конфесійних та традиційних відмінностях, яких неможливо уникнути.
5. Коли я забуваю про це, то можу забути, наскільки сильно Бог любить мене.
- 1) В Івана 17:20 написано, що Отець любить нас «навіть так», як Свого Сина!
- 2) Зусилля Христа почали вводити нас у космічну, безмежну радість Бога.
6. Коли я забуваю про це, то можу забувати про важливість природного світу.
- 1) Кожна грань природи виявляє нам славу Бога, яку по-іншому нам би не вдалося побачити (Псалом 18:1).
- 2) Саме тому ми просто не можемо калічити природу і використовувати її як заманеться.
- Ми не можемо залишити світ наодинці з собою. Ми маємо піклуватися про нього, як садівники, а не як браконьєри (Буття 2:15).
 - Усі частини природи – дерева, моря, небо – усе створено, щоб прославляти Бога у свій особливий спосіб (Псалом 18, Псалом 95:10).
- 3) Якщо Бог створив світ, щоб поділитися Своєю славою заради нашої радості, то ми повинні зберігати, цінувати у природі Божу славу та бути вдячними за неї.

7. Коли я забуваю про це, то можу забути про важливість соціальної справедливості і любові до всіх людей.

- 1) Оскільки кожна людина була створена на образ і подобу Богу, то до кожної людини треба ставитися з гідністю та повагою (пор. Буття 9:1).
- 2) Оскільки основою для створення світу одночасно стала єдність і різноманітність Трійці, то Бог хоче, щоб різні раси, класи та народи жили разом у мирі та взаємодопомозі.
- 3) У багатьох пророцтвах Ісаї йдеться про те, що коли слава Божа повернеться на землю у повноті, то вона відновить творіння (Ісаї 35:1-2).
- 4) Слава Божа на висоті виливається у мир на землі (Луки 2:14).

Коли ми своєю найбільшою радістю чи хвалою робимо будь-що, крім Бога, то це автоматично відвертає нас від того, щоб любити всіх людей.

- Якщо в нашому житті головною є наша сім'я, то ми любитимемо наших родичів більше, ніж інші сім'ї.
- Якщо у нашому житті головним є бізнес чи політичні погляди, чи інтереси країни, то ми завжди будемо любити певну групу людей більше за іншу.
- Але якщо Божа слава буде найголовнішою у житті, тоді ми будемо достатньо вільними, щоб любити всіх людей.
- Віддавати Божу славу іншим речам – сім'ї, багатству, владі та культурній ідентичності – це ідолопоклонство, яке веде до проливання крові та ворожнечі.

Для подальшого вивчення:

Дж. І. Пакер *«Знати Бога»*, (*Knowing God*, IVP, 1973)

¹ Д. А. Карсон *«Складна доктрина Божої любові»* (*The Difficult Doctrine of the Love of God*, IVP/UK, 2000), с. 44-45.

² Едвардс *«Природа справжньої чесноти»* у *«Праці: Етичні записки»* (*The Nature of True Virtue*), in *Works: Ethical Writings*, том 8), с. 550-551.

³ К. С. Льюїс *«Слово про хвалу»* у книзі *«Роздуми про псалми»* (*A Word About Praising*), in *Reflections on the Psalms*, Harcourt and Brace, 1958), с. 93-97.

⁴ Джон Пайпер *«Бачити та насолоджуватися Ісусом Христом»* (*Seeing and Savoring Jesus Christ*, Crossway, 2001), с. 21.

⁵ Суттєвим підґрунтям цього параграфа є лекція Джорджа Марсдена «Справжня чеснота та контекст творіння».

Що з нами не так?

Заняття 3 | Курс 1

Більшість погоджується, що щось не так із людською расою та суспільством, що все не так, як мало би бути. Біблійне обґрунтування проблеми світу – це *гріх*.

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ГРІХ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Найзрозуміліше визначення гріха – це непослух перед Богом. Однак у Біблії бачимо кілька інших аспектів гріха. Ось основні слова, які використовують у Старому Заповіті на позначення гріха:

1. Авах – часто перекладають як «*гріх*»* (Псалом 50:4), що означає бути пере-крученим, не мати власної форми.

- Так само, як кістка, яка випадає з суглоба і завдає страшного болю, так і серце, не зосереджене на Бозі, наповнюється глибоко пере-крученими віруваннями (поглядами на себе, на Бога та на світ) та бажаннями (безладними, такими, що поневолюють, і недоречними).
- *«Бо колись були й ми нерозсудні, неслухняні, зведені, служили різним пожадливістям та розкошам, жили в злобі та в заздрощах, брід-кими були, ненавиділи один одного» (Тита 3:3).*

2. Чатха – часто перекладають як «*беззаконня*» (Псалом 50:2), що означає не влучити в ціль.

- Гріх – це невдала спроба жити так, як хоче Бог, – у мирній гармонії з Ним, іншими людьми та світом. Це «не робити того, що Бог хоче» (не любити ближніх, не бути задоволеним), а також «робити те, що Бог заборонив» (брехати, красти тощо).
- *«..бо всі згрішили, і позбавлені Божої слави» (Римлян 3:23).*
- Це та ціль, у яку ми не влучаємо. Ми не можемо жити задля Божої слави і живемо натомість заради своєї.

3. Пеша – часто перекладають як «*провина*» (Псалом 50:3) – це означає сві-домо бунтувати проти когось, кому присягнули на вірність (див. Ісаї 1:2).

- Незважаючи на самообман і рабство (порівн. з «*авах*»), ми все ще від-повідальні за наші дії.

* (Співставлення англійського та українського перекладу оригінальних єврейських слів не збігається – перекл.)

- Наш непослух перед Богом – це свідоме заміщення Його волі нашою.
- *«Бо, пізнавши Бога, не прославляли Його, як Бога, і не дякували... і славу нетлінного Бога змінили на подобу образу тлінної людини... і честь віддавали, і служили створінню більш, як Творцеві» (Римлян 1:21, 23, 25).*

Підсумок

- Ми грішимо, коли відмовляємося жити для Божої слави і натомість шукаємо власної слави (важливості, значущості) в інших речах.
- Гріх – це нещастя, коли ми будь-чому надаємо більшого значення, надії, сенсу чи радості, ніж Богові.

«Що є коренем гріха? *Наша гра* у Бога... це поводитися так, наче ми та наші втіхи є кінцевою метою, до якої має прямувати все, навіть Бог».
– Дж. І. Пакер¹

«Віра – це коли наше «я» ґрунтується на Богові. Гріх є протилежністю віри – це хотіти самому контролювати своє життя, замість того, щоб черпати свою ідентичність з особистих стосунків з Богом».
– Серен К'єркегор *«Хвороба до смерті» (The Sickness Unto Death)*²

«Ані медична термінологія, ані терміни юриспруденції не підходять, щоб описати явище гріха. На противагу медичній моделі ми не залежимо від милосердя наших недуг... бо вибір – це покаятися. На противагу юриспуденції суттю гріха є не порушення законів, а зруйновані стосунки з Богом, одне з одним та всім створеним порядком. «Усі гріхи – це спроба заповнити порожнечу», – писав Симон Вейл. Через те що ми не можемо витерпіти прогалину у формі Бога в нашому серці, ми намагаємося заповнити її усілякими речами, але насправді лише Бог може її заповнити».
– Барбара Браун Тейлор³

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Погляньте на кожне з трьох єврейських слів на позначення гріха. Як ми можемо помилятися стосовно гріха, якщо упускатимемо хоча б один із аспектів?

Ми мусимо твердо пам'ятати про всі три аспекти гріха, інакше почнемо ставитися до нього легковажно.

1. Якщо ми забудемо слово «авах» – перекручення, то можемо виробити поведінкову модель гріха. Тобто почнемо вірити, що гріх майже завжди навмисний.

- Ми закликатимемо людей перестати грішити, не усвідомлюючи того, наскільки люди можуть обманювати себе та бути несвідомими щодо гріха.
- Ми будемо зосереджуватися тільки на поведінці, а не на невпорядкованих і перекручених віруваннях та бажаннях, які є основною наших вчинків.
- Ми не будемо ретельно заглядати у своє серце. Дуже часто нашим найбільшим гріхом ставатиме та сфера нашого життя, якою ми найменше переймаємося.

2. Якщо ми забудемо слово «чатха» – беззаконня, то можемо виробити «законницьку» модель гріха. Це означає, що ми думатимемо про гріх лише як про порушення заборон.

- Ми будемо перейматися гріхами, якими прямо порушуємо конкретну заповідь, але забуватимемо про значно глибші гріхи – як-от жити життям любові, щедрості, справедливості, задоволення та миру.
- У Нагірній проповіді Ісус чітко показав, що кожна з Божих заповідей була не просто заборонаю, але й запрошенням.
 - 1) Заповідь «не вбивай» можна виконати, лише якщо живеш життям любові.
 - 2) Заповідь «не кради» можна виконати, лише якщо живеш життям щедрості.
- Якщо ми пам'ятатимемо про цей аспект гріха, то він застерігатиме нас, щоб не стати самоправедними законниками, адже всі провинилися у тому, як треба ставитися до Бога, одне до одного та світу.

3. Якщо ми забуваємо слово «пеша» – бунт, то можемо розвинути суто медичний погляд на гріх.

- «Авах» показує нам, наскільки глибоким, внутрішнім і складним є гріх.
- «Чатха» показує, яким неможливо високим є Божий стандарт.

- Якби в нас було тільки два з цих аспектів, то ми могли б собі подумати: «Ну, ніхто ж не може втриматися!» Але третій аспект показує нам, що Бог робить нас відповідальними за нашу поведінку.
- Це і погана, і добра новина.
 - 1) Погана, бо нам доведеться відповідати за те, що ми робимо.
 - 2) Добра, однак, тому, що відповідальність передбачає можливість змінюватися. Має бути надія на зміну, зростання через покаяння.

Якщо зібрати все разом, то бачимо таке збалансоване визначення гріха у Біблії:

- Гріх порушує Божу владу. Це означає бути своїм власним господом і спасителем. Це – «пеша». Він веде до провини та боргу, який треба сплатити.
- Гріх порушує Божий задум. Це побудова власної ідентичності на чомусь іншому, окрім Бога. Це – «авах». Він веде до рабства та внутрішнього руйнування, яке потрібно зцілити.
- Гріх порушує Божий мир. Це руйнування Божого творіння. Це – «чатха». Він веде до руйнування стосунків та духовного, соціального та культурного розкладання, якому необхідне відновлення.

3. Барбара Браун Тейлор говорить: «Суттю гріха є не порушення законів, а зруйновані стосунки з Богом». Чи погоджуєтесь Ви з цим твердженням? Чому?

Якщо говорити про це дуже точно, то неможливо грішити, не порушуючи Божий Закон (1 Івана 3:4), на що і вказує Тейлор.

- Вона посилається на Вейла і каже, що гріх виникає через спроби заповнити «порожнечу у формі Бога», яку ми всі маємо, бо ми вирішили стати своїми власними господами та спасителями.
- Іншими словами, причиною нашої брехні, крадіжки, зневаги ближніх і непослуху перед Богом є спроба задовольнити наші найглибші потреби іншими речами, крім Бога.
- Це означає, що всі хибні думки, бажання та вчинки постають із порушення щонайменше першої з десяти заповідей: «Нехай не буде тобі інших богів передо Мною».
- Іншими словами, порушення стосунків із Богом – це щонайменше порушення першого принципу Божого Закону.

Але Тейлор має рацію у ширшому сенсі. Бога так само легко можна уникати як Спасителя й Господа, дотримуючись заповідей та виконуючи їх, як і порушуючи.

- Фарисеї дуже ретельно виконували Божий Закон. Павло сам сказав, що у нього, як у фарисея, не було провини щодо виконання всіх постанов та дотримання заборон (див. Филип'ян 3:6).
- Але він дотримувався Закону Божого, щоб спасти себе, щоб заслужити своє місце на небі. Він виконував Закон, тому що хотів сам для себе бути спасителем.
- У вузькому значенні (як ми вже сказали раніше) це порушує першу заповідь. Людина найбільше надіється і вірить у власну мораль та свої вчинки, ніж у Бога.
- Але річ у тім, що навіть коли зовні не буде видно жодних порушень Божого Закону, все одно можуть проявлятися гріхи самоправедності, страху, ненависті, ідолопоклонства.
- Можна уникати Бога як Спасителя і дотримуючись Закону, і порушуючи його. Тому Тейлор має рацію.

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Псалом 50:3-7

Що Давид визнає у цьому Псалмі? Як кожне з цих зізнань допомагає зрозуміти гріх?

1. У віршах 5-6 він повністю бере на себе відповідальність за власні дії.

- «бо свої беззаконня я знаю... і перед очима Твоїми лукаве вчинив». Використовуючи найвідвертіші слова – беззаконня та бунт («пеша»), він відмовляється перекладати провину на когось іншого.
- Він не лише називає свої вчинки «лукавими», але й визнає, що «тому справедливий Ти будеш у мові Своєї, бездоганний у суді Своїм» (вірш 6). Він відмовляється звинувачувати своє виховання, імпульсивність, гормони чи оточення.

Він каже «я заслуговую на покарання». Він не говорить про низьку самооцінку, емоційні вибухи, залежності, необачність, помилки чи про свої потреби.

2. У вірші 6 він визнає, що його гріх насамперед спрямований проти Бога.

- «Тобі, одному Тобі я згрішив». Це дивно і навіть шокує. У 2 Самуїла 11-12 (та у заголовку Псалма) бачимо, що Давид кається у вбивстві чоловіка та крадіжці його дружини. Але Давид каже, що його гріх «лише проти Тебе».
- Чому? Будь-який гріх – це, насамперед, переймання повноважень Господа, на які ми не маємо права. Ми поводимося так, наче володіємо собою, наче ми маємо знання та право бути власними спасителями та господами.
- Мартін Лютер сказав, що ми ніколи не порушуємо заповіді 2-10, якщо спочатку не вирішили порушити першу заповідь.
- Перша заповідь звучить так: «Нехай не буде тобі інших богів передо Мною». Давид міг вчинити перелюб лише тоді, якщо він:
 - 1) або зробив себе богом, припускаючи, що він мудріший за Бога, Який дав заповіді,
 - 2) або зробив Ветсавію ідолом, важливішим за Бога, піддавшись вірі, що коли він не матиме її, то не зможе бути щасливим.
 - 3) Або він міг порушити першу заповідь і в пункті а) та б) одночасно.
- Так чи інакше, Давид найперше згрішив проти Бога, поставивши щось інше на місце Бога.

Але гріх проти Бога не лише є основною *причиною* всіх інших гріхів, це також основна причина, яка надає гріху потужності. Іншими словами, гріх стає *гріхом*, бо засмучує та ображає Бога.

- Якщо ми каємося у наслідках гріха («Я завдав людям болю! Я не зможу правити Ізраїлем! Я порушив власні стандарти! Тепер у мене буде низька самооцінка!»), тоді ми справді не каємося у самому гріху. Ми тільки шкодуємо про наслідки, які сталися.
- Це не покаєння, а радше жаль до себе. Уникнути гріха у майбутньому можна, лише якщо він завдасть болю Вам. Але тут бачимо, що гріх не став огидним, він не перестав нас приваблювати.
- Однак якщо ми каємося в тому, що наш гріх *торкнувся Божого серця* та зневажив Того, Кому ми завдячуємо всім, тоді ми почнемо бачити сам гріх мерзенним і він втратить владу над нами.

3. У вірші 6 Давид використовує тільки Божий стандарт, щоб оцінювати власні дії.

- «...і перед очима Твоїми лукаве вчинив». Він навчає свою совість, шукаючи Божих стандартів і Божої точки зору щодо певної проблеми.
- Це дуже важливо, оскільки Біблія не просто каже: «слухайся своєї совісті».
 - 1) Совість може бути надмірно суворою або недостатньо вимогливою.
 - 2) Вона може докоряти нас щодо того, про що Бог не згадує у Своему Слові, а також не зважати на злі речі, про які Бог сказав.
- У покаєнні треба уникати двох суттєвих помилок:
 - 1) З одного боку, не можна дозволяти, щоб думки людей, традиція та культура відкрито контролювали нас. Не треба бути жорсткими та традиційними, натомість варто справедливо оцінювати стандарти та приписи наших сімей і культури у світлі Божого Слова.
 - 2) З іншого боку, не можна занадто покладатися на своє серце та почуття, кажучи: «Це не може бути погано, я просто так відчуваю».
- Використовуючи Божий погляд та Слово як стандарт, ми звільнимо себе від рабства власних поглядів та навіть від свого серця. Якщо серце засуджує нас там, де Бог нас звільнив, то ми повинні навчитися казати нашим почуттям «стоп».

4. У вірші 7 він визнає, що бачить глибину свого гріха у існуючих давно вадах характеру.

«Новий погляд на свій гріх як на відстоювання власних прав всупереч Богові відкриває нове знання про себе. Цей злочин, який тепер бачить Давид, був не просто прикритим випадком: він глибоко вкорінений у його характері, а також є жахливим виявом спотвореної істоти, якою він завжди був, та ознакою гріховного роду, з якого він вийшов».

– Дерек Кіднер, *Псалми 1-72*, с.190-191

Давид не виправдовує себе, його коментар має протилежний ефект. Тепер він озирається й переосмислює ціле своє життя крізь призму об'явлення свого серця у цьому жахливому гріху. Тепер він розуміє по-іншому, ніж раніше. Його незнання власного гріха закінчилось.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Буття 3:6-24

1. Що цей уривок говорить нам про те, що гріх руйнує стосунки?

1. З'являється внутрішній сором та провина.

- «*І пізнали, що нагі вони*» (вірш 7). Хоча слово «сором» тут відсутнє, воно прочитується, оскільки цей вірш протилежний до вірша 2:25, де йдеться про Адама та Єву, які були «*нагі і не соромились*».
- Це знищення наших психологічних стосунків з самими собою.

2. Виникає недовіра та страх перед іншими.

- Потреба в одязі (вірш 7: «*І зробили опаски собі*») – це значно більше, ніж просто стримання стосовно сексу. Адам та Єва тепер більше не довіряють одне одному. Вони відчувають вразливість і не можуть жити відкритим життям.
- Кожна людина у певному сенсі ховається від людства. Ми всі відчайдушно шукаємо контролю над тим, що інші бачать у нас, замість того, щоб дозволяти іншим бачити про нас усю правду.
- Наші особисті стосунки з іншими руйнуються.

3. Ми починаємо втрачати наші стосунки з Богом.

- Коли Бог наближається, Адам і Єва відразу ховаються від Бога, тому що відчувають страх (вірш 10).
- Відповідь Адама у вірші 12 показує, що навіть у присутності Бога, людство відштовхує Бога та стає ворожим до Нього. Адам говорить: «Жінка, що дав Ти їй, щоб зо мною була, вона подала мені з того дерева, і я їв». Це – чітке звинувачення, що Бог винен у тому, що зробив Адам.

- Тому бачимо, що наші стосунки не лише з людьми, але й із Богом не просто стали недовірливими, але сповненими гніву та ворожості. Ми вважаємо Бога своїм ворогом.

4. Ми заперечуємо правду, намагаючись виправдати самих себе.

- Перше запитання Бога має загальний характер. Фактично Він питає: «Чому ти у такому стані, чому ти ховаєшся?»
- У першій відповіді Богові Адам повністю ухиляється від правди: що він з'їв плід із дерева.
- Друге запитання Бога настільки пряме, що Адам уже не може уникнути правди, але він одразу ж викручується і перекладає відповідальність на Єву.
- Вона робить те саме зі змієм. Ми не лише налякані й не довіряємо одне одному (вірш 7), ми ще й вороже налаштовані одне до одного.
- Таким чином правда руйнує наші розумові стосунки. Щодо себе ми не можемо глянути правді в очі.

5. З'являється порушення відносин між групами.

- Не важливо, чи дотримуємося ми традиційних поглядів на чоловічі та жіночі ролі, прокляття у Бутті 3:16 показує, що панування чоловіків над жінками – це не та модель, за якою Бог створив шлюб. Це – наслідок гріха.
- «А він буде панувати над тобою» (вірш 16). Це означає «натомість він пануватиме над тобою». Це показує нам, що гріх не лише руйнує стосунки між людьми, але також створює поділи між статями, расами та народностями.
- Гармонія у суспільстві знищується. Триває постійна війна між різними групами й типами людей.

6. Настає економічно-культурний розпад.

- У віршах 17-19 Бог вказує, що гріх завдає серйозної шкоди нашій здатності до праці та розбудови культури.
- Праця була доброю справою, її було створено в раю як одну з необхідних речей, щоб люди могли бути повністю задоволені та щасливі.

Але бачимо, що праця стає скорботою (вірш 17). Праця не є прокляттям, але праця стає проклятою. Мистецтво, наука, бізнес, сільське господарство, освіта – все це буде важким та ставатиме джерелом розчарування.

7. З'являються ознаки фізичної руйни.

- Остання річ, яку бачимо у цьому уривку, – це те, що «біль» та «піт», зрештою, призведуть до смерті, «...аж поки не вернешся у землю» (вірш 19).
- Хвороби, старість, стихійні лиха й сама смерть є результатом гріха. До гріхопадіння Бог панував над людиною, яка панувала над природою. Тепер бачимо у вірші 19 іншу модель: «Бог – над природою – над людиною».
- Врешті-решт, земний порох «виграє» війну з нами.

Підсумок

Дуже важливо розуміти всі наслідки гріха.

- Кожен із нас усвідомлює, що вбивство, перелюб і крадіжка є результатами гріхопадіння.
- Але чи усвідомлюємо ми, що бідність, психологічні хвороби, погана влада, хиткі стосунки між расами – це також «*стогон творіння*» через гріх?
- Адам і Єва відмежувалися від Бога у вірші 8: «*І сховалися вони від Господа*». Це призвело до відчуження:
 - 1) одне від одного (вірші 7, 12-13, 16),
 - 2) від самих себе (вірші 7,10),
 - 3) від природи (вірш 17).
- Духовне відчуження призводить до відчуження психологічного, соціального, культурного та навіть фізичного.

2. На яку надію натякає цей уривок?

Незважаючи на гнітючість цієї події, у вірші 15 Бог дає сильну надію.

- Бог передбачає, що нащадок Єви одного дня прийде та знищить змія, який, звісно, є сатаною.
- Які це матиме наслідки? Син Єви буде поранений («*ти жалитимеш Його у п'яту*»), але сатана буде переможений («*Він зітре тобі голову*»).
- Тут бачимо перше передбачення про прихід Ісуса. Божі слова запевняють, що прихід Ісуса скасує гріховну діяльність змія та всі її руйнівні наслідки.
- Коли ми у своєму житті приймаємо Ісуса як свого Спасителя та Господа, то всі зруйновані стосунки починають зцілюватися.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Спільна єдність Бога, людей та всього творіння у справедливості – це те, що єврейські пророки називають *шалом*. У Біблії «шалом» означає *всезагальне процвітання, повноту і задоволення*. Спільноти людей обмінюватимуться своїми расовими та етнічними особливостями в ім'я Бога у радісному визнанні, що Бог також є променистою та гостинною спільнотою трьох Осіб. Кожна людина сама відобразатиме та відтворюватиме світло Божої присутності з неповторних ресурсів свого власного характеру та буття. Шалом, іншими словами, – це те, як усе має бути. Зло легко можна описати як будь-яке порушення шалому – у фізичному, моральному чи духовному сенсі. Гріх – це порушення та руїна того, що задумав Бог... Гріх руйнує як власних жертв, так і злочинців».

– Корнелій Плантінга⁴

«Гріх закладає у структурі життя тріщини, що вкінці призводить до занепаду».

– Дерек Кіднер⁵

«Не існує більшої хиби, ніж коли ми не усвідомлюємо себе самих. І що більша вона у нас, то більше ми ненавидимо її в інших. Я говорю про гордість та зарозумілість... Саме тому, що на вечірці я хочу бути в центрі уваги, мене дратує, коли хтось інший отримує увагу... Гордість веде до всіх інших вад. Це – повністю анти-Божий стан розуму. Важливо зрозуміти, що гордість має суперницьку *сутність*, водночас інші вади є, так би мовити, суперницькими випадково. Гордість не отримує задоволення, коли в тебе щось є, а лише тоді, коли ти маєш більше, ніж інша людина. Ми кажемо, що люди пишаються своїми статками, розумом чи красою, але це не зовсім так. Джерелом їхньої гордості є те, що вони багатші, розумніші та красивіші за інших... Сексуальний потяг може спричинити суперечку між двома чоловіками за одну дівчину. Але гордий чоловік забере Вашу дівчину не тому, що хоче її, але щоб довести собі, що він кращий за Вас.

Майже все зло у світі, яке люди зводять до зажерливості чи егоїзму, насправді є наслідком гордості... Вона невловиміша та смертельніша. Гордість часто може використовуватись, щоб побороти інші хиби. Учителі, наприклад, часто апелюватимуть до гордості учня, чи, як вони це називають, повагою до себе, щоб змусити його поводитися добре. Багато людей побороли боягузство, хтивість чи запальний характер думками, що це все – нижче за їхню гідність. Диявол голосно сміється. Його цілком влаштовує, коли ми залишаємося незайманими, хоробрими і лагідними, але піддаємося диктатурі гордості.

Це так само, як вилікувати мозолі на ногах, але натомість дозволити заразити себе раком. Бо гордість – це духовний рак: він поїдає саму можливість любові, задоволеності та здорового глузду.

У Господі ми стикаємося з чимось, що з будь-якого погляду незмірно перевершує нас самих. Якщо ми не визнаємо, що у цій сфері Бог є всім,

а ми – ніщо у порівнянні з Ним, то насправді ми не знаємо Бога. Він хоче, щоб ми були смиренно задоволені, відчуваючи неймовірне полегшення від того, що не треба перейматися таким нісенітницями у житті, як власна гідність, які тільки призводили до нещастя та неспокою в житті. Коли ми усвідомлюємо, що наше релігійне життя допомагає нам почуватися добре – вище за всіх, що ми кращі за когось іншого, то думаю, що ми діємо не на боці Бога, а диявола... Якщо ми думаємо, що ми не пихаті, то ми таки неймовірно пихаті».

– К. С. Льюїс⁶

Практичні запитання

1. Наведіть 4-5 прикладів природних наслідків гріха, про які говорять Кіднер та Плантінґа.

Плантінґа та Кіднер говорять про руйнівну силу гріха.

- Наслідки гріха завжди є природними. Коли лікар каже, що нам треба повністю змінити свою дієту, щоб уникнути проблем із серцем, то йому не доведеться штрафувати нас чи садити до в'язниці, якщо ми його не послухаємо. У нас просто буде серцевий напад.
- Не послухатися лікаря – це порушити закон проти власного тіла, що завдасть останньому шкоди. Рекомендації насправді були способами зберегти здоров'я тіла.
- Тож коли ми ставимо себе на місце Господа і порушуємо Божий Закон, то спотворюємо Його задум і порядок речей, що відразу призводить до хаосу та руйнування.
- Бути грішним означає, що ми повертаємося назад у порох. Що більше ми грішимо, то швидше нас охоплює руїна. Можна навести незліченні приклади цього.
- Якщо ми робимо будь-що важливішим за Бога, то це призводить до психологічних страхів і незахищеності.
- Ми ніколи не впевнені, що живемо згідно зі стандартами, а також що ті речі, на яких ми побудували своє життя, раптово не зникнуть.
- Якщо Ви відмовитеся пробачити комусь, хто заподіяв Вам зло, то це призведе до соціального розпаду (втрата стосунків з людиною, яка скривдила Вас, а також із тими, хто підтримує Вашого кривдника). Але це також призводить до психологічного і навіть до фізичного руйнування.

2. Чому так важливо розуміти природу духовної гордості?

1. Льюїс говорить, що це найнепомітніший із корінних гріхів.

- Ми завжди знаємо, коли чинимо перелюб, крадемо чи вбиваємо! Але ми майже ніколи не помічаємо, коли ми є гордими чи егоїстичними. Тому доки ми добре не усвідомимо цього, воно продовжуватиме панувати над нами навіть без нашого відома.

2. Льюїс показує нам, що гордість може навіть (особливо!) рости у самому серці нашого морального життя. Він показує нам, що наша гордість може тільки примножитися у серці нашого життя, коли ми отримуємо більше самоконтролю над собою, коли ми стаємо чесними, хоробрими та дисциплінованими.

- Ми можемо дотримуватися Закону Бога з гордості, самоспасіння та самоправедності. І для світу це цілком нормально!
- Можна дотримуватися Закону Божого зі смиренної вдячності за спасіння, але також можна дотримуватися заповідей через духовну гордість, щоб спасти самих себе, щоб змусити Бога виконувати нашу волю та щоб почуватися вищими за інших.
- Очевидно, що фарисеї були надзвичайно моральними та слухняними Божому Заповіду, однак робили це через гордість. Таке зростання у моральній поведінці є дуже поширеним, але духовно небезпечним.

3. Льюїс показує нам, що коли ми усвідомлюємо гордість і вживаємо заходів, щоб позбутися її, то це шлях від релігії до справжнього знання Бога.

- Якщо глянути на «гріхи» (конкретні порушення заборон), то можна відчути себе досить добре, навіть до тієї міри, що нам не потрібно дивовижної безкоштовної благодаті спасіння.
- Але гордість – це «гріх під гріхами» і багато людей її не помічає. Це бажання бути Спасителем та Господом самому собі.
- Гордість однаковою мірою може бути причиною дотримання Закону, як і причиною його порушення. Якщо ми перестанемо зосереджуватися на зовнішніх гріхах замість справжнього гріха – гордості, егоїзму, самоспасіння, самоправедності, то не будемо бачити потреби Спасителя.
- Доки ми не побачимо нашого справжнього гріха, то найкраще, ким ми можемо стати, – це доброю, моральною, релігійною людиною.

3. Льюїс наводить кілька тестів, які можуть допомогти нам визначити присутність, місце й навіть рівень гордості у нашому житті. Що це за тести?

Перший тест – це наскільки ми не любимо гордих людей. Він каже: «Що більше її у нас, то більше ми ненавидимо її в інших».

- Як Ви ставитеся до егоїстичних, хвалькуватих та егоцентричних людей? Якщо Ви не можете їх терпіти, ставитися до них лагідно та насолоджуватися їхніми сильними сторонами та дарами, то це може бути тому, що Ви самі перебуваєте у полоні власної гордості.
- Льюїс каже, що нас не дратуватиме, коли люди перебиратимуть на себе всю увагу, якщо тільки ми самі не є спраглими цієї уваги.

Другий тест стосується того, наскільки ми спокійні щодо того, як ми виглядаємо. Він каже, що смирення характеризується «насолодою» та «полегшенням».

- Гордість, натомість, робить нас «*неспокійними*» та примушує перейматися власною гідністю, тим, як ми виглядаємо та як до нас ставляться інші.
- Смирення – це не думати *гірше* про себе, а радше думати про себе *менше*. Це так зване «благословенне самозабуття». Ми не зосереджуємося на собі й не переймаємося тим, як до нас ставляться.
- Звісно, існує фальшива смиренність – це форма егоцентризму. І хвальки, і люди з низькою самооцінкою зосереджуються на собі.
- Льюїс каже, що справжнє смирення дозволяє нам перестати думати про себе. Наше его не потребує постійного годування. Ми вже так не переймаємося тим, що люди подумують. Критика не хвилює, а компліменти не є важливими.

Третій тест стосується того, що ми думаємо про власну гордість. Льюїс каже: «Якщо ми думаємо, що ми не пихаті, то ми таки неймовірно пихаті».

- Що більше у нас смирення, то більше ми бачимо власну образливість, нашу гордість та наш егоцентризм.
- Що більше у нас гордості, то більше ми не бачимо правдивої картини.
- Двома словами: смиренна людина почувається гордо, але горда людина почувається настільки смиренною, «як і будь-яка інша людина».

4. Які хибні думки, спотворені емоції чи погані дії з'являються, якщо я не розумію біблійного погляду на гріх?

Звичайно, існує багато відповідей на це запитання. Але обговорімо лише два важливих, які пов'язані між собою.

Повне біблійне усвідомлення гріха показує нам цілковиту всюдисущість гріха та абсолютну неможливість поділити світ на «грішників» і «добрих» людей. (Порівняйте: Ісус називає Своїх апостолів «злыми» у Луки 11:13).

- Ми дізнаємося з Біблії, що гріх насамперед стосується бажання кожної людини бути своїм власним господом і спасителем. Це те, що робить *кожна* людина повсякчас.
 - 1) Люди, які зневажають Божий Закон, роблять це відкрито.
 - 2) Але навіть моральні релігійні люди також намагаються самі стати своїми господами та спасителями, вислужуючись задля спасіння і роблячи добро.
 - 3) Уникати Ісуса як Спасителя (внаслідок чого самим стаючи особистим Спасителем) можна як дотримуючись заповідей, так і порушуючи їх.
- Для кожної людини в кожній культурі та за кожної обставини ключовим є основний мотив гріха. У глобальному сенсі *кожна* людина є грішною та потребує Ісусового спасіння лише благодаттю.
- Це суттєво змінює природне та традиційне ставлення до тих, які поводяться так, як не подобається нам.
 - 1) Біблія показує, що жодний конкретний гріх не відділяє нікого від Бога.
 - 2) Кожна людина відділена від Бога природно, незалежно від зовнішніх форм поведінки.
 - 3) Від Бога нас відокремлюють фундаментальні мотиви самовиправдання та самопрославлення.
- Це стосується всіх: від повій до служителів церкви. А ті, хто спасенний, спасенні не тому, що вони є кращими людьми, а через благодать.
- Тому біблійний погляд на гріх відвертає нас від вищості, гордості та винятковості.

Глибоке розуміння біблійного принципу гріха дозволяє нам усвідомити, наскільки важко використовувати слово «гріх» серед людей так, щоб нас зрозуміли.

- У звістці Євангелія йдеться про те, що ми спасенні тим, що зробив Христос, а не власними зусиллями (див. тиждень 5). Але всі решта (навіть більшість людей у церкві) вірять, що християнство каже: ти спасенний, якщо житимеш добрим життям та уникатимеш гріха.
- Саме тому, коли вони чують, що християнин називає щось гріхом, то думають, що йде мова:
 - 1) про поганих людей (а я добрий).
 - 2) про людей, яких треба уникати, виключити (а мене – прийняти).

3) про людей, яких Бог засуджує через таку поведінку (але я прийнятий, бо такого не роблю).

- Наприклад, якщо люди почують, що Ви кажете, що люди, які займаються сексом поза шлюбом, грішать, то подумують, що Ви дивитеся на них зверхньо через їхню поведінку, а самі Ви – з тих добрих людей, які такого не роблять і т. д.
- Навіть якщо Ви не маєте це на увазі, інші люди повірять, що Ви таке кажете, тому що мислять про стосунки людини і Бога в рамках зовсім іншої парадигми.

Саме тому християни, які мають біблійне розуміння гріха, спробують уникати публічного засудження певної поведінки як грішної, а говоритимуть натомість про революційне послання Біблії про справжню природу гріха та його всезагальність.

- Вони показуватимуть, що люди є не спасеними, якщо вони занадто горді, щоб визнати, що вони не спасенні та потребують Спасителя, Який спасає лише через благодать. Схоже, як і потопельник, якому кинули рятувальний круг, помре, якщо не визнає, що круг йому необхідний.

Для подальшого вивчення

Корнеліус Плантінґа *«Не такий, як мав би бути: часослов гріха»* (*Not the Way It's Supposed to Be: A Breviary of Sin*, Eerdmans, 1995)

- ¹ Дж. І. Пакер «Гріх» у *«Слова Бога»* («Sin» in *God's Words*, IVP, 1981), с. 73.
- ² Ця цитата взята із власних слів К'єркегора, а також з підсумку його вчення у промові до збірки класичних творів «Penguin Books». Серен К'єркегор «Хвороба до смерті» (*The Sickness Unto Death* (Penguin, 1989). Translation and Introduction by Alistair Hannay, pp.11, 114).
- ³ Барбара Б. Тейлор *«Розмова про гріх: втрачена мова спасіння»* (*Speaking of Sin: The Lost Language of Salvation*, Cowley, 2000), с. 57-67.
- ⁴ Корнеліус Плантінґа *«Не такий, як мав би бути: часослов гріха»* (*Not the Way It's Supposed to Be: A Breviary of Sin*, Eerdmans, 1995), с. 10, 12, 14, 16, 47.
- ⁵ Дерек Кіднер *«Притовісті: вступ і коментарі»* (*The Proverbs: An Introduction and Commentary*, IVP, 1964), с. 84.
- ⁶ К. С. Льюїс «Великий гріх» у *«Просто християнство»* («The Great Sin» in *Mere Christianity*, MacMillan, 1958), с. 94-99.

Християнство Святого Письма

Хто такий Ісус?

Заняття 4 | Курс 1

Ісус із Назарету – найвпливовіша людина у світовій історії. Але Ким Він був?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ВТІЛЕННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово.

Воно в Бога було споконвіку. Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього... І Слово сталося тілом, і перебувало між нами, повне благодаті та правди, і ми бачили славу Його, славу як Однородженого від Отця» (Івана 1:1-3; 14).

Греки розуміли, що слово (*логос*) – це раціональний принцип, за яким усе існує, і що є суттю раціональної людської душі. Вони вважали, що немає іншого бога, ніж *логос*, і що все, що існує, виникло від плідного *логої*, насіння *логоса*. Але є також і старозавітні натяки на термін *логос*. Можна сказати, що Іван посилається на *Тору* (або на Закон, правду, Боже вчення). Тому *логос* – це багатозначний термін для єврейських читачів, але його також розуміли навіть язичники. Однак попри всіляке розуміння терміна, Іван дає їм нові думки.

В Івана 1:14 читаємо про втілення несотвореного Слова – Ісуса. Це дуже сміливі слова. Якби автор Євангелії сказав лише, що вічне слово «набуло людської форми» або «прийняло людську подобу», то читач поринув би у популярний дуалізм язичницького світу і не зрозумів би суті. Але Іван тут висловлюється недвозначно, використовуючи навіть шокуючу фразу: «*І Слово сталося тілом...*»

«Це – найвище одкровення. Якщо ми хочемо пізнати Бога, то ні раціональності, ні містицизму недостатньо. Навіть одкровення попереднього Писання не може зрівнятися з цим новим одкровенням, як читаємо у Посланні до євреїв: *«Багато разів і багатьма способами в давнину промовляв був Бог до отців через пророків, а в останні ці дні промовляв Він до нас через Сина»* (Євреїв 1:1-2). Слово, власне самовираження Бога, яке було і з Богом, і Богом, сталося тілом: Він одягнув нашу людськість, окрім гріха. Бог обрав об'явити Себе раз і назавжди у справжній історичній людині».

– Д. А. Карсон ¹

«Для греків *«логос»* було метою чи значенням існування. Для євреїв *«логос»* було Божим Словом – правдою чи моральним абсолютом фундаменту всієї дійсності. На початку своєї Євангелії Іван апелює до обох світоглядів, коли говорить про божественне *«Слово»*, яке було джерелом і фундаментом усього творіння. Але тоді він каже щось, що не вписується в жодні рамки людської свідомості.

Він говорить євреям, що правда і самовираження Бога стало людиною. Він говорить грекам, що суть життя та всього існування стала людиною. І тому тільки якщо ми знаємо цю людину, ми зможемо знайти те, що намагалися знайти у філософії чи навіть у Бога Біблії. Різниця між будь-якою відомою особою та Ісусом – це різниця між прикладом життя і самим життям».

– Чарльз Вільямс²

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Через доктрину втілення Іван кидає виклик як язичницькому, так і єврейському світогляду. Як ця доктрина кидає виклик сьогоднішнім світоглядам?

Втілення кидає виклик емпіричному погляду, який дуже популярний у наш час.

- Цей світогляд заперечує існування будь-якого вічного, надприродного світу або принаймні заперечує, що надприродне може втрутитися і порушити природні закони через чуда.
- Втілення, однак, є Великим Чудом.

З іншого боку, втілення кидає виклик також поширеному сьогодні «постмодерністському» погляду.

- Це більше, ніж настрої цілісної філософії, але це думка, що соціум відображає дійсність так, щоб відповідати цілям домінуючої групи і що поняття «Правди» зовсім не існує.
- Втілення, однак, навчає, що є абсолютна Правда, яка стала Людиною.

Зрештою, втілення кидає виклик осучасненій релігії, яка майже повністю складається з моральної поведінки.

- У такому погляді чуємо: «Неважливо, у що ти віриш, усі релігії вірять в Одного і Того ж Бога. Важливо те, чи ти добра, любляча та чесна людина».
- Це – дуже поширена думка, яка робить Бога нечітким та безособистісним. Бог сприймається лише як таємнича життєва сила чи Першопричина буття Всесвіту, але не як Особа, з якою можна мати стосунки.

1) Щоб бути гендерно нейтральним, часто багато хто відмовляється звертатися до Бога «Він» чи «Вона», говорячи лише загально.

2) Під впливом східних духовних філософій, щоб «доторкнутися до божества», багато людей частіше звертається до медитації йоги, аніж до словесної молитовної розмови.

- Але втілення говорить нам, що у нас є «пізнаваний Бог» – Той, Якого можна пізнати, слухати, з Яким можна говорити, Якому можна служити та Якого можна любити. У світлі сучасних спроб знеособити Бога втілення дає нам найособистіснішого Бога.

3. Як втілення пролило світло на те, що Ісус – єдиний посередник, єдина дорога до Бога? (Порівняйте Івана 14:6, 1 Тимофія 2:5).

Існує дуже сильний спротив ідеї, що Ісус – це єдиний шлях до пізнання Бога. Це вважається дуже вузьколобим поглядом.

- Але твердження, що Ісус – єдиний шлях до Бога, ґрунтується на твердженні, що Він є Божим втіленням.
- Якщо Він є єдиним втіленням Бога, тоді очевидно, що Він та віра, яку Він заснував, має перевагу щодо божественного одкровення над будь-якою іншою ідеєю.
 - 1) Жоден інший засновник іншої світової релігії не стверджував, що він є Богом.
- Якщо Ісус – Той, за Кого Себе видавав, то це означає, що Він за визначенням є унікальним шляхом до Бога.

Наприклад, порівняймо християнство та іслам.

- Звичайно, в них є подібності, але якщо християни мають рацію про те, що Ісус Христос є Богом, то мусульмани не люблять Бога повністю – такого, яким Він об'явив Себе.

Однак якщо мусульмани мають рацію, що Ісус – не Бог, а лише пророк, тоді християни помиляються щодо любові до Бога – такого, як Він об'явив Себе. Тоді християни дуже спотворили сприйняття Бога. (Це те, у що вірять мусульмани).

- Отже, християни не обирають, чи вірити в Ісуса як у єдиний шлях до Бога. Як тільки вони вірять, що Ісус є Богом у тілі, то повинні сприймати Його як єдиний шлях до справжнього пізнання та служіння Богіві.

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Матвія 9:2-3; 11:27; 28:18-20; Івана 5: 21-23; 8:52-59; 20:28-29

Що і як ці слова та діла Ісуса говорять нам про Його власну самоідентифікацію?Матвія 9:2-3

- Коли Ісус сказав, що має владу прощати гріхи, вчителі Закону дуже правильно розтлумачили, що Він посягає на право, яке мав лише Бог.
 - 1) Звичайна логіка підказує нам, що ми можемо простити гріх, лише якщо він вчинений проти нас. (Якщо Микола вдарить Юру по носі, то я не можу прийти і сказати: «Миколо, я пробачаю тобі». Лише Юра може це зробити).
 - 2) Тому, коли Ісус прощає гріхи цього чоловіка, то Він каже, що всі гріхи вчинено проти Нього.
 - 3) Лише Бог може заявити, що всі гріхи – проти Нього, оскільки Він створив світ і все, що у ньому, а всі гріхи є проти Його творіння.
 - 4) Тому тут Ісус заявляє, що має божественні привілеї.

Матвія 11:27

- Коли Ісус сказав: «*Передав Мені все Мій Отець*», то Він сміливо заявляє, що у Нього є і право, і влада контролювати все, що існує.
- Коли Ісус каже: «*Ніхто не знає Отця, крім Сина*», то робить дивовижну заяву, що має повноту пізнання Отця – так, як ніхто більше у Всесвіті.
 - 1) Коли Він каже: «Ніхто не знає Отця», то це не означає, що ніхто не має жодних знань про Бога чи стосунків із Ним.
 - 2) Багато людей знає Бога особисто, але обмежено. А Ісус заявляє, що має повне знання про Бога.
 - 3) Він каже: «У порівнянні з вичерпними знаннями, які Я маю про Отця, ніхто Його взагалі не знає».
 - 4) Але як може смертна людина заявляти про безмежне знання Бога?
- Однак найдивовижнішими є слова: «*І Сина не знає ніхто, крім Отця*».
 - 1) Це означає, що як і Він – Єдиний, Хто може знати Отця, так і Отець – Єдиний, Хто може знати Його!
 - 2) Це неймовірно твердження рівності з Отцем.

Матвія 28:18-20

- У цій відомій фразі Ісус приписує Собі риси, які має лише Бог.
 - 1) Всесильний – «Дана Мені всяка влада на небі й на землі».
 - 2) Вічний – «І ото, Я перебуватиму з вами повсякденно аж до кінця віку!»
 - 3) Всюдисущий – Він каже Своїм учням, що де б вони не були, «Він буде завжди з ними».

Івана 5:21-23

- Ісус заявляє, що є джерелом життя (вірш 21) та останнім суддею всього світу та всіх (вірш 22).
- Він, звичайно ж, посягає на силу і право, які має лише Бог, але, крім того, наполягає, що заслуговує бути рівнославним з Отцем.
 - 1) Перша заповідь говорить, щоб ми не поклонялися нікому, окрім Самого Бога (Вихід 20:2-3), але тут Ісус стверджує це! (див. Івана 20:28-29 нижче).

Івана 8:52-59

- Ісус робить приголомшливу заяву, коли каже, що існував задовго до Авраама. Тобто Йому щонайменше тисяча років – Він уже не просто людина!
- Але Він каже навіть більше: «Перш, ніж був Авраам, Я є» (вірш 58).
 - 1) Дієслівна форма тут є навмисно неправильною. Він не каже тут: «Перш ніж Авраам був, Я був».
 - 2) Кажучи «Я є», Він приписує собі божественне Ім'я, яке Бог сказав Мойсею з палаючого куща: «Я Той, що є. І сказав: Отак скажеш Ізраїлевим синам: Суцций послав мене до Вас» (Вихід 3:14).
 - 3) Коли присутні почули, що Ісус взяв Собі особисте Ім'я Бога, то намагалися закидати Його камінням (вірш 59).
 - 4) Каменування було покаранням за богохульство (Левит 24:16). Вони визнавали, що Ісус говорив про Себе те, що було притаманне лише Богові.

Івана 20:28-29

- У книзі Об'явлення Іван постійно падає до ніг ангела, щоб поклонитися йому. І кожного разу ангел забороняє йому це, кажучи, що він – просто створений співслуга, і йому не можна поклонятися (див. Об'явлення 19:10; 22:9).
- І, звісно, перша з Десяти заповідей (а також основа для всіх інших) говорить, що ми не повинні поклонятися нікому, окрім Самого Бога.

- Але Ісус за просто приймає поклоніння Хоми! Це виявляє Його розуміння, що Він не є створеним, але Він – Бог, Який Єдиний достойний поклоніння.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Марка 1:2-4 (порівняйте Ісаї 40:3-5); Дії 20:28; Колосян 2:9-10; Євреїв 1:1-3

Що ці твердження послідовників Ісуса говорять нам про те, Ким вони вважали Ісуса?

Марка 1:2-3 (Ісаї 40:3-5)

- Марко наголошує, що Іван Хреститель, який приготував шлях для Ісуса, був «*посланцем*», передбаченим Ісаєю в Ісаї 40:3-5.
- Але Ісаїя говорить, що посланець приготує шлях для Самого Яхве, «*Господа слави*».
- Тому євангелист Марко безпомилково говорить, що в Ісусі прийшов Сам Господь Бог.

Дії 20:28

- Лука записує слова Павла про церкву: «*Щоб пасти Церкву Божу, яку власною кров'ю набув Він*».
- Але Єдиний, Хто пролив кров на хресті, – це Ісус. Це означає, що Ісус був Богом, а Його кров була «*Божою кров'ю*».
- Це показує, що і Павло, і його друг Лука безумовно вірили у повну божественність Христа.

Колосян 2:9-10

- Щоб безпомилково підтвердити погляд Павла, можемо глянути на самі твердження цих віршів. Це – беззаперечне проголошення божественності Христа.
- Він не просто заявляє, що Ісус мав у Собі божественність, роблячи Його подібним до східних аватарів, які були виявами божественного духа.
- Павло говорить, що у Христі «*тілесно живе вся повнота Божества*».

1) Павло міг використати грецьке слово, що означало божественні риси, богоподібність. Але натомість він використовує власне слово «Бог» (*теос*), це означає, що повна сутність Бога у всій своїй повноті була в Ісусі.

2) Ми навіть не можемо сказати, що Ісус мав часткову божественну природу. Вона у Ньому – в повноті.

- Саме через те, що Ісус має повноту Бога (вірш 9), Він може дати нам повноту життя (вірш 10).

Євреїв 1:1-3

- Автор Послання до євреїв говорить нам про Ісуса принаймні три речі.
 - 1) Він каже, що Ісус є верховним об'явленням Бога, вищим навіть за богонатхненні пророцтва та Писання.
 - 2) Він говорить, що Ісус є «точним» представленням Божої слави та буття. Це наче точний дзеркальний образ – абсолютно рівний та ідентичний за розміром, формою, яскравістю, чіткістю.
 - 3) Ісус тримає в єдності весь Всесвіт. Він підтримує його «словом Своєї сили».

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Втілення означає, що з невідомих причин Бог обрав дозволити нам впасти у стан обмеженості, страждання, переживати сум і смерть. Однак у Нього була чесність і сміливість прийняти Свої ж ліки... Він Сам пройшов крізь життєвий досвід: від дрібних роздратувань у сімейному житті та болісних обмежень виснажливої праці до нестачі грошей і найгірших мук і приниження, поразки, відчаю та смерті... Він народився у бідності, витерпів безмежний біль – усе заради нас. Він вважав, що воно варте того».

– Д. Саєрз³

«Втілення означало відмовитися від слави, добровільно обмежити силу, прийняти труднощі, ізоляцію, негативне ставлення, злочинні наміри щодо Себе, непорозуміння і, зрештою, смерть... «Різдвяна атмосфера» тоді має бути відтворенням Його характеру в наших життях. Бо Він збіднів заради нас... Він – не сноб, який покидає бідну домівку, щоб знайти кращу долю. Справжня різдвяна атмосфера присутня у тих, хто, як і їхній Господь, живе за принципом бідного життя – віддаючи все і себе заради добра інших, а не лише заради своїх друзів і знайомих».

– Дж. І. Пакер⁴

«Він стверджує, що може прощати гріхи. Він існував завжди. Він каже, що прийде судити світ наприкінці світу. Спробуймо це правильно зрозуміти. Серед пантеїстів, як-от в індуїзм, кожен може сказати, що він є частиною Бога або одним цілим із Богом: нічого дивного в цьому немає. Але оскільки цей чоловік був євреєм, Він не міг мати на увазі

такого Бога. «Бог» у їхній мові – це буття поза світом, Який Він створив. Це означало, що Він абсолютно відрізняється від усього. І якщо усвідомити це, то стає зрозуміло, що Він сказав найбільш вражаючі слова, які коли-небудь злетіли з уст людини... Тут я натякаю на немудрі фрази, які часто можна почути від людей: «Я готовий прийняти Ісуса як великого морального вчителя, але не приймаю Його як Бога». Ми просто не можемо цього говорити. Звичайна людина, яка би говорила те, що говорив Ісуса, не могла бути просто моральним вчителем. Вона була б божевільною, як і людина, яка каже, що вона – варене яйце, або що він – диявол із пекла. Треба зробити вибір. Або цей чоловік був і є Сином Божим, або божевільним, або ще кимось гіршим. Можна не повірити Йому, говорячи, що Він – дурень, можна плювати та вбити Його, як демона. Або ж впасти до ніг і визнати Його Господом і Богом. Але не можна говорити про Нього безглузді речі, нібито Він – великий моральний вчитель. Цього варіанту просто не існує.

Ісуса ніколи не вважали просто добрим вчителем. Лише три варіанти: ненависть, жах або поклоніння. Не можна ставитися до Нього літепло».

– К. С. Льюїс⁵

«Він виразно говорить те, чого людство найбільше прагне: *«Творець усього любить і хоче мене»*. У жодній іншій книзі, доступній у нашій культурі, нам не вдасться знайти величніше твердження, що є неймовірним сяючим мостом, який з'єднає крихких створінь, створених і підтримуваних рукою Бога, Який став схожим на них самих».

– Рейнолдз Прайс⁶

Практичні запитання

1. Що практично означає, що наш Спаситель – не просто людина, а Бог?

Нижче наведено лише кілька з численних наслідків того, що Христос є Богом.

1. Якщо Ісус є Богом, то Його не просто треба поважати і захоплюватися Ним, але поклонятися Йому, вихвалити Його та насолоджуватися Ним.
 - 1) Метою нашого життя є побачити Його славу та красу (Івана 17:24), і це означає більше, ніж просто вірити в Нього і слухатися Його.
 - 2) Він є найвищим об'єктом поклоніння (2 Коринтян 3:18). Треба насолоджуватися Ним і радіти у Ньому.
 - 3) Ісус є Богом. Саме тому Він має бути найвищою красою та насолодою нашого серця.
2. Якщо Ісус є Богом, то Його треба цілковито слухатися і ставити в центрі свого життя.

- 1) Твердження Ісуса, що Він – Бог, дає нам лише два варіанти ставлення до Нього, як зауважив К. С. Льюїс.
 - 2) Ніхто не може відгукуватися про Нього легковажно або нейтрально. Якщо Він не Той, за Кого Себе видавав, то Його треба ненавидіти або повністю ігнорувати.
 - 3) Якщо ж Він є Тим, Ким Себе називав, тоді треба повністю насолоджуватися Ним. Ми тоді повинні цілковито зосередити своє життя на Ньому.
 - 4) Ісус є Творцем, Всемогутнім Богом. Він не Хтось, Кого можна запросити у своє життя в ролі радника чи помічника. Він мусить бути Господом. Ісус є Богом, а тому має очолювати всі наші рішення, а також бути верховним Господом нашої волі.
3. Якщо Ісус є Богом, то Його спасіння має безмежну цінність.
- 1) Його страждання мали безмежну цінність. Його кров була пролита на викуп за наші гріхи (Марка 10:45). Але Його кров була кров'ю Бога (Дії 20:28)! Уявіть тепер її цінність!
 - 2) Хоча Отець покинув Його (Матвія 27:46), і це було способом покарання, на яке ми заслужили (2 Коринтян 5:21; 2 Солунян 2:9).
4. Але Отець та Син знали Один Одного цілу вічність і мали досконалу любов. Тому досвід втрати, який Ісус перетерпів на хресті, був безмежно більшим за той, який будь-хто інший міг би витримати.
- 1) Божественність Христа означає, що Його спасіння для нас більше ніж досить. Він може спасти будь-кого (Євреїв 7:25). Жоден гріх не є завеликим, жодне псування не настільки велике, щоб не бути зціленим.
 - 2) Ісус – Бог, а тому Він має принести нашій совісті цілковитий спокій та впевненість.

Саме втілення вказує на правду, що наше спасіння можна досягнути тільки благодаттю.

- Засновником усіх інших релігій є людина, послана Богом, щоб об'явити, що нам треба робити, щоб спастися.
 - Але Ісус Сам є Богом. Якби Богові треба було просто проінформувати нас, що треба робити, то Він міг просто послати пророка!
 - Його особистий прихід означає, що ми повинні не просто почути, що нам треба зробити для спасіння, але що Він Сам зробить для нас те, чого ми самі не можемо зробити.
- 1) Він проживе слухняне життя, яке ми мали б прожити, але не змогли.

- 2) Він помре, щоб заплатити за наше грішне життя, яким ми не мали жити, але прожили.
 - 3) Він прийшов Сам, щоб виконати наше спасіння замість нас.
5. Якщо Ісус є Богом, тоді є вічна надія для світу та для нас.
- 1) Як буде видно далі у цій книжці, Біблія говорить нам, що Ісус приніс «Царство Боже». Це означає, що Ісус, правдивий Цар, повернувся і почав відновлювати світ Своєю силою.
 - 2) Зараз це оновлення є частковим, але одного дня вся зіпсованість, гріх, хвороби та вади світу зникнуть.
 - 3) Це означає, що ми живемо у непорушній надії (див. Римлян 8:18-25).
6. Якою б не була наша проблема – чи хвороба, чи несправедливість, чи якесь інше страждання – рано чи пізно Божа сила її переможе.
7. «Буває увечері плач, а радість на світанок!» (Псалом 29:6).
- 1) Ісус є Богом, а тому це означає, що Бог зійшов! Досконалий увійшов у світ і змінює його на Свою подобу.
 - 2) Світ, рано чи пізно, сповниться радістю.

2. Наш Спаситель – не лише Бог, але й людина. Що це означає практично?

1. Якщо Бог насправді став людиною, то у нас з'являється дивовижний ресурс, щоб долати біль і страждання. (Як зазначає Дороті Саєрз у наведеній вище цитаті).
 - 1) Біблія багато говорить про причини та значення страждання та зла у світі.
 - 2) Однак Біблія не дає вичерпної відповіді на запитання «Чому?» Проте у християнстві знаходимо щось рівноцінне.
 - 3) Більшість людей, які пережили горе та важку втрату, знає, що їм потрібна не інтелектуальна відповідь, чому померли дорогі їм люди. Понад усе вони потребують особистої присутності та підтримки друзів.
 - 4) Доктрина про втілення тоді дає нам неймовірний ресурс у стражданні, який не дає жодна інша релігія. Бо лише у християнстві Бог зійшов у світ, став вразливим, страждав і Сам помер.
 - 5) Він – «З Нами Бог» (Матвія 1:23). Він дає нам Свою особисту присутність під час страждання.

- Лише християнство додає сміливість до рис Бога. Лише Бог Біблії у Христі знає, що таке голод, гнів, несправедливість, відторгнення, муки, страждання та смерть.
- б) Втілення та страждання Ісуса має ще й іншу сторону. Якщо Ісус не є Богом, тоді це – акт божественної жорстокості, а не дія жертвовної любові.
2. Якщо Бог насправді став людиною, то це дійсно важливо.
- 1) Втілення означає, що Бог узяв людське тіло і прийшов у фізичний світ. Багато філософів світу розуміють фізичний світ як:
- ілюзію (східні релігії);
 - засмічений і насправді злий (греки);
 - або як продукт випадку, що приречений на остаточне знищення у смерті Всесвіту (як багато сучасних секуляристів).
- 2) Однак втілення означає, що Бог вірить, що фізичний світ є добрим.
- 3) А воскресіння показує, що Його мета полягає у тому, щоб відновити фізичний світ так само, як і духовний.
- 4) Це означає, що будуть подолані хвороби, несправедливість. Для Бога це так само важливо, як і спасіння душ і прощення гріхів.
- 5) Це також означає, що матеріальний світ – добрий, і Бог хоче, щоб ми насолоджувалися ним.
3. Якщо Бог насправді став людиною, тоді християни не повинні занадто захоплюватися показною пишністю, фізичною красою, статусом і силою.
- 1) Втілення показує, що Бог був готовий віддати Свою славу та силу і жити смиренно, як слуга.
- 2) У Филип'ян 2:6 читаємо, що Ісус позбавив Себе не божественності, а слави (порівняйте Івана 17:1-5). Це означає, що зовнішньо Він став абсолютно звичайним.
- 3) Як зазначає Дж. І. Пекер у наведеній вище цитаті, втілення має означати, що християн не приваблює зовнішність, і вони не надають перевагу елітарним колам.
- 4) У втіленні Бог переїхав із найкращого району у глухі нетрі! Він асоціювався з «тими, кого цуралися». Втілення – це кінець снобізму.

Для подальшого вивчення

Філіп Янсі *«Ісус, Котрого я не знав» (The Jesus I Never Knew, Zondervan, 1995)*⁷

- ¹ Д. А. Карсон «Євангеліє від Івана» (*The Gospel According to John*, Eerdmans, 1999), с.126-127.
- ² Цитата у книзі Філіпа Янсі *«Ісус, Котрого я не знав» (The Jesus I Never Knew, Zondervan, 1995)*, с. 258.
- ³ Дороти Саєрз *«Найбільша драма» (The Greatest Drama Ever Staged)* у книзі *«Віра чи хаос?» (Creed or Chaos?)* Harcourt, Brace and Co., 1949.)
- ⁴ Дж. І. Пакер «Втілення Бога» у книзі «Знати Бога» (*Knowing God*, IVP, 1972.)
- ⁵ К. С. Льюїс «Шокуюча альтернатива» (*The Shocking Alternative*) у книзі *«Просто християнство»* (Macmillan, 1952.)
- ⁶ Цитата у книзі Філіпа Янсі *«Ісус, Котрого я не знав» (The Jesus I Never Knew, Zondervan, 1995)*, с. 258.
- ⁷ Книга Ф. Янсі не акцентує на божественності Ісуса аж до останнього розділу, тому що мета автора – показати у новозавітніх текстах справжнього Ісуса, з тіла та крові. Але якщо читати Янсі разом із твором Пакера *«Знати Бога»* та Стотта *«Хрест»*, то побачимо збалансованішу картину.

Християнство Святого Письма

Чому помер Ісус?

Заняття 5 | Курс 1

Багато людей, які вірять у Бога, гріх та божественність Христа, все ж запитують себе: «Але чому Ісус мусив померти? Чому Бог просто не міг пробачити нам?»

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ХРЕСТ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Відкуплення» – це усування перешкод, щоб побудувати нові стосунки. Через п'ять аспектів хреста Біблія пояснює нам, що це означає.

Жертва

- Гріх – це нечистота, осквернення, через яке ми не підходимо для спільноти. Він створює сором та відчуття неприйняття.
- Але на хресті Христос пережив сором і відчуження (Матвія 27:46; Євреїв 13:11-13), щоб очистити нас від гріха (Євреїв 1:3, 9:13-14).
- Тому хрест усуває сором як перешкоду.

Борг

- Гріх – це зобов'язання (порівняйте Матвія 6:12). Коли ми не можемо виплатити борги, то це дорівнює рабству (у стародавній культурі) або банкрутству (сьогодні).
- Але на хресті Ісус заплатив викуп (Марка 10:45), щоб викупити нас із ув'язнення (1 Тимофія 2:6; 1 Коринтян 6:20).
- Тому хрест усуває борг як перешкоду.

Боротьба

- Гріх – це зла сила егоцентричності. Вона примножується у світі та у наших серцях.
- Але на хресті Ісус роззброює злі сили (Колосян 1:12-14, 2:14-15; Івана 12:31-33), змінюючи цей порядок через самопожертву та служіння (1 Коринтян 1:18-31).
- Тому хрест усуває силу зла над нами.

Стосунки

- Гріх – це зруйновані стосунки, у яких ми забороняємо Богові зайняти центральне місце у нашому житті. Ми відчужуємося від Бога, а Він – від нас (Римлян 5:10).
- Але на хресті Ісус відвертає від нас Божий гнів (Євреїв 9:5; Ефесян 2:3-5; 1 Івана 2:1-2) і звертає наші серця до Себе як до Посередника та Заступника.
- Тому хрест усуває перешкоду ворожості.

Закон

- Гріх – це порушення Божого праведного характеру та Закону. Це формує провину.
- Але на хресті Ісус зайняв наше заслужене місце (Ісаї 53:11, 12; пор. Луки 22:37), взяв на Себе покарання, яке ми заслужили (1 Петра 3:18; Римлян 3:21-26; Галатів 3:13), щоб ми отримали винагороду, яку заслужив Він (2 Коринтян 5:21).
- Тому хрест усуває вину як перешкоду.
- Деякі метафори стосуються об'єктивного задоволення від чогось у Бозі, що відкриває шлях для нашого прийняття.
- Інші стосуються суб'єктивного об'явлення нам Божого характеру, що змінює наше життя.
- Але жодна метафора не може повністю передати те багатство, яке було здобуто через хрест.
- Водночас усіх об'єднує тема, що Бог «стає на наше місце».
 - 1) Бог Сам дає те, що ми мали дати.
 - 2) Він стає відчуженим, банкрутом, в'язнем і переможеним.
 - 3) На Нього замість нас падає Божий гнів та суд, щоб ми могли бути прийняті та визволені.

«Праведний і люблячий Отець упокорив Себе, ставши замість нас через Свого Єдиного Сина тілом, гріхом і прокляттям, щоб відкупити нас, не порушуючи Свій характер. Добра новина Біблії про Боже відкуплення – це коли Бог замість нас задовольняє Свої вимоги перед Собою... Відбувається концепція заміни як гріха, так і спасіння. Бо суть гріха – це коли людина ставить себе на місце Бога, а суть спасіння – це коли Бог ставить Себе на місце людини. Людина налаштовує себе проти Бога і ставить себе на місце, яке заслужив лише Бог. Бог жертвує Собою заради людини і ставить себе на місце, яке заслужила людина. Людина посягає на привілеї, які належать лише Богові, а Бог бере на Себе покарання, яке належить лише людині».

– Джон Стотт¹

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Які переваги різноманіття біблійних метафор про хрест і відкуплення?

1. Ця різноманітність свідчить про багатство значення хреста Христового, а також дає нам ресурси, щоб отримати глибоке та багате розуміння його значення.
 - 1) Різноманіття метафор показує нам, що чудо Ісусової смерті не може бути спрощене лише до одного простого визначення чи аналогії.
 - 2) Але різноманітні аналогії дозволяють нам усе життя роздумувати про хрест, щоразу отримуючи нові думки, утішення та застосування.
 - 3) (Для детальнішого опису застосувань див. нижче розділ «Застосування» після «Вивчення Біблії»).
2. Це різноманіття дає розуміння та можливість пояснити значення хреста Христового віруючим у будь-якій культурі. У певних культурах одні метафори будуть звучати сильніше, ніж інші.
 - 1) В Африці Ісусову смерть часто пояснюють як роззброєння злих сил (метафора «битви»).
 - 2) В Азії Ісусову смерть часто пояснюють як покривання нашої провини, наше очищення та прийняття (метафора «жертви»).
 - 3) В індивідуалістичних культурах найефективнішою є метафора «боргу».
 - 4) Різноманітні метафори показують, що в будь-якій культурі хрест стає зрозумілим і змінює життя.
3. Це розмаїття стосується не лише культурних особливостей, але й спектру особистостей і темпераментів.

- 1) Ті з нас, хто відчуває сором і приниження, можуть легше сприйняти образ того, що Ісус пережив сором, приниження та страждання.
 - 2) Ті, хто відчуває вину за якийсь конкретний гріх, можуть легше осягнути метафору суду та того, що Ісус здобув нашу праведність замість нас.
 - 3) Ті, хто перебуває у полоні гонитви за владою, багатством і красою, можуть «звільнитися з кайдан» завдяки образу, що Бог віддав усю Свою владу та багатство, таким чином здобувши світ.
 - 4) Ті, хто залежний, можуть знайти свободу у красі того, що Ісус помер, щоб викупити нас із нашого рабства.
 - 5) Ті, хто відчуває прямий гнів Бога, можуть збагнути, що через Христа такий гнів просто зникає.
4. Розмірковуючи, бачимо єдність у цій різноманітності. Тема, яка об'єднує всі ці порівняння, – Бог Сам стає на заміну.
- 1) У метафорі «жертви» Ісус є жертвою: Він проклятий, відчужений, відкинутий, щоб ми могли бути очищені, відновленні та в єдності з Богом.
 - 2) У метафорі «битви» Ісус є нашим чемпіоном – Він б'ється з силами темряви, щоб ми могли їх перемогти.
 - 3) У метафорі «боргу» Ісус є нашим викупом із рабства. Він віддає Себе, щоб ми могли бути звільнені.
 - 4) У метафорі «стосунків» Ісус є нашим Посередником та Заступником – Він стоїть і представляє нас перед Богом.
 - 5) У метафорі «закону» Ісус бере на Себе наше покарання, Його засуджують, щоб ми могли отримати пошану.
 - б) Очевидно, що всі ці метафори є лише різними аспектами фундаментального обміну, де Ісус став на наше місце й отримав те, на що заслуговували ми, щоб ми отримали те, на що заслуговав Він.

3. Чому різноманіття біблійних метафор про відкуплення не лише дає нам переваги, але й є необхідним?

Як ми сказали вище, сила біблійних метафор у тому, що, залежно від культури та особистості, деякі з них майже завжди будуть яскравішими за інші.

- Але важливо розуміти, що всі ці метафори є взаємопов'язаними і жодною з них не треба нехтувати, навіть якщо вона не є надто зрозумілою.

- Чому смерть Ісуса звільняє нас від демонічних «влад і начальств» (Колосян 2:15) і показує нам дурість земної гордості у владі та мудрості (1 Коринтян 1:18-33), якщо вона також не пробачає нам і не скасовує наше офіційне засудження (Римлян 3:21-26)?

Важливо переконатися, щоб ми не надавали перевагу суб'єктивним метафорам Ісусової смерті над об'єктивними. Ми живемо у культурі, яка більше любить чути суб'єктивні метафори про смерть Ісуса.

- Наприклад, ми любимо чути, що Ісусова смерть показує нам, що Бог був готовим стати одним із нас, витерпіти страждання і виявити нам велику любов.
- Ми любимо чути, що смерть Ісуса знімає злу силу егоїзму та гордості і показує нам, як служити іншим.
- Ми надаємо перевагу думкам про хрест як про спосіб зміни всередині нас (суб'єктивний наслідок) – навернення наших сердець до Бога.
- Але ми не цінуємо біблійні аргументи про об'єктивні причини Ісусової смерті.
- Нам не подобаються розмови про гнівного Бога, Чий гнів треба задовольнити, або про об'єктивну вину та засудження, які необхідно усунути.
- Проблема в тому, що смерть Ісуса стає безглуздою, якщо Він помер лише для того, щоб змінити щось у нас, а не задовольнити Божі вимоги.

«Уявіть собі закоханих хлопця і дівчину, які гуляють вздовж берега річки. Хлопець каже дівчині: «Я люблю тебе і, щоб довести свою любов, я стрибну в річку й потону». Це – безглуздо... Щоб переконатися у любові, людина, яку люблять, повинна отримати користь від учинку. Якби, скажімо, дівчина тонула і хлопець сказав: «Я люблю її, тому стрибну, ризикуючи потонути, і врятую її». Тоді все зрозуміло. Якщо смерть хлопця має [об'єктивну] користь для дівчини, лише тоді його смерть буде прикладом любові».²

У двох словах, якщо Ісусові не треба було помирати через якусь об'єктивну загрозу, небезпеку для нас, тоді Його смерть – це просто самогубство, а не вияв любові.

- Якщо Йому не треба було помирати, щоб здобути для нас прощення, якщо для цього не було об'єктивної причини, то не може бути тоді й суб'єктивного наслідку для нас, бо тоді для Його смерті немає виправдання.

З іншого боку, можна занадто зосереджуватися на об'єктивних аспектах і дізнаватися лише про особисті переваги хреста, як-от про особисте прощення, помилування та усиновлення в Божу сім'ю.

- Але інші, суб'єктивніші метафори, показують нам, як хрест стає парадигмою жертвовного життя, дає розуміння страждання та відчуження у світі, пояснює любов до ворогів і т. д.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Римлян 3:21-26

1. Вірші 21-25. Що ми дізнаємося з цих віршів про «праведність від Бога» і як її отримати?

Що це?

1. Слово «праведний» стосується офіційного статусу, коли у нас немає якогось зобов'язання перед кимось чи позовів супроти нас. Бути «праведним перед Богом» означає бути у стані повного послуху, не мати зобов'язань перед Богом, бо усі обов'язки перед Ним уже виконано. Тому праведність – це офіційний стан, який є наслідком досконалої поведінки.
2. Слова «без закону» (вірші 21 та 22) і «дárма» (задарма, безкоштовно – вірш 24) говорять нам, що цей офіційний статус можна лише отримати, не заслужити. Іншими словами, «досконала поведінка», яка дає офіційний статус, не є нашою досконалою поведінкою, а чиєюсь іншою. Погляньте на 3:20, де Павло говорить про «праведність перед Богом».
3. Саме тому, щоб отримати цю праведність – бути названим праведним – треба щоб Бог бачив нас досконалими. Це можна тільки отримати, а не заслужити. Воно не приходить через якісь наші здобутки чи заслуги. [Зверніть увагу, що слово «праведність» у вірші 21 та слово «виправданий» впродовж усього уривку – це одне і те слово в оригіналі – «*dikaïosune*». Бути «праведним» або «виправданим» – це отримати Божу праведність. Бути виправданим – це отримати життя, повне заслуг. Це протилежне до «вини», тобто до життя, сповненого провин].

Як отримати праведність?

1. Вірою у Христа – не просто вірою. Павло говорить, що праведність дає нам не просто віра чи навіть віра в Бога, але «віра в Ісуса Христа» (вірш 22).
2. Лише через віру в те, що Христос зробив на хресті, а не просто через захоплення Ним. Павло ще конкретніше говорить про це у віршах 24 та 25. Ми стаємо праведними «через віру в Його кров».

3. Дехто каже: «Я вірю в Ісуса», але під цим вони мають на увазі просто захоплення Ним чи віру, що Він був добрим прикладом, чи навіть віру, що Він допоможе у скрутну хвилину. Але така віра не спасає.
4. Віра, що дає цю праведність, – це особлива довіра до того, що праця Христа – це фундамент офіційного статусу, який ми отримуємо від Бога.

2. Вірші 24-26. Чому Бог виправдовує лише через відкупну жертву? Чому Бог не може просто простити нам?

Слово «через» у віршах 24 та 25 показує нам, що, коли справа стосується прощення, між нами й Богом існує перешкода. Лише кров Христа створює двері «через» цю перешкоду. Лише «через» смерть Христа Бог може дати нам цей дар.

У цьому столітті особливо активно проповідуються слова, що Бог є Любов, і все, що Йому треба зробити, – це сказати, що ми прощені.

- Обґрунтування цьому таке: «Якщо моя дитина провинилася і каже «вибач», то я можу просто сказати: «Все гаразд» – і мир буде відновлено. Чому Бог не може вчинити так само? Навіщо Ісусові було помирати?»
- За такою теорією Ісус приходить у світ, щоб просто сказати нам, що Бог любить нас, а його смерть на хресті є лише прикладом жертвовної любові. Але тут бачимо перешкоду – *«Його справедливість»*. Смерть Христа була необхідною, щоб задовольнити Божу справедливість.
- Проблема в ілюстрації батька і дитини полягає у тому, що зображати стосунки таким чином – це примітивно. Наші стосунки з Богом є набагато складнішими.
- Він не лише Батько, Який любить нас (хоче виправдати), але також і Суддя та Цар світу.

«Одного разу у суді я чула, як людину засудили за злочин. З одного боку, злочин був скоєний і людина мала за нього заплатити. Коли суддя, чоловік середнього віку, виносив вирок, він раптом почав схлипувати. Він, очевидно, був батьком засудженої людини. Це була його дитина, дитина, яку він любив і цінував. Він навіть зупинився – на хвилину, але як суддя мусив робити свою роботу і продовжив читати вирок. Робота судді – виносити вирок. А робота батьківського серця – бути пліч-о-пліч з дитиною».

– Ребека Пайперт

«Ви кажете, що не можете сприймати Бога, Який карає, мовляв, це не любов. Але Ви повинні розуміти Божу справедливість. Якби я вдарив Вашу машину на стоянці і ми пішли до суду, але суддя сказав би: «Та нічого, він не хотів», то Ви були б розлючені.

Ви прагнули б справедливості. Якби Ви пішли на футбол і Ваша команда забила б гол, але суддя просто сказав би: «Не рахується», то Ви готові були б розірвати того суддю на шматки, бо вимагали би справедливості. Ви чуєте ці слова і думаєте: «Напевно, так. Я б не хотів мати несправедливого Бога». Але перед тим, як Ви почнете скандувати на підтримку справедливого Бога, хочу Вас розчарувати. Це означає, що справедливість має бути встановлено також щодо Вас».

– Білл Хайбелз

Зверніть увагу: Павло говорить, що Бог залишив гріхи перед Христом «непокараними» (вірш 25), щоб тепер смерть Христа виявила Його справедливість. Більшість коментаторів погоджуються з думкою, що це означає, що Бог у Своїй терпеливості просто відклав заплату за гріхи до приходу Ісуса. Бог приймав тих, хто каюся і довіряв Його милосердю, але робив це на основі того, що Христос зробив у майбутньому. У Своїй *поблажливості* Він приймав людей у *світлі* майбутньої праці Христа.

3. Вірші 25-26. Як Ісусова «відкупна жертва» зробила Бога і «справедливим», і «Тим, Хто виправдовує» віруючих?

Тут Павло використовує слово «*гіластріон*»: «Бог дав Його у *гіластріон*». В українському перекладі читаємо, що це «жертва примирення».

- «Жертва примирення» означає заспокоєння або відвернення чийогось гніву. Це означає, що заплата покарання за гріх мала б відвернути Божу справедливість чи Божий гнів (це, зрештою, одне й те ж), Ісусова жертвна смерть вгамувала Божий гнів.
- Багато хто не погоджується з тим, що Ісус помер замість нас, тому що з цього випливає, ніби Бог – це лютий Бог, Якого треба задобрити кров'ю. Це нагадує кровожерливих богів стародавнього світу, які вимагали людських жертв, щоб почуватися шановано. Але подумайте про таке.

«Паріс відвіз принцесу Єлену до Трої. Грецькі експедиційні війська відправили кораблі, щоб перехопити її, але їм перешкоджали сильні зустрічні вітри. Грецький полководець Агамемнон послав по свою дочку та ритуально приніс її в жертву, щоб задобрити ворожих богів. Чому ж тоді ідея відкупної жертви, відвернення Божого гніву, зустрічається в Біблії?

У Старому Завіті вона лежить в основі ритуального приношення за гріх... У Новому Завіті це слово – «відкупна жертва» – зустрічається у Римлян 3:21-26, Євреїв 2:17, 1 Івана 2:1 та 2 Івана 4:8-10... Але у язичництві людина задобряє богів, релігія перетворюється на тип комерції та навіть хабарництва. Однак у християнстві Бог відвертає Свій гнів Своїм же вчинком. Бог Сам стає відкупною жертвою... (Римлян 3:25)»

– Дж. І. Пакер

«Доктрина «відкупної жертви» полягає у тому, що Бог так полюбив об'єктів Свого гніву, що віддав на смерть Свого Сина, щоб Його кров'ю приборкати Свій гнів».

– Джон Мюррей

Скаржитися, що біблійна доктрина заміни є примітивною – це не розуміти суті того, що навчає Євангеліє про *самотійну* заміну Бога.

- Біблійна доктрина про хрест не говорить, що людина намагається задобрити недоброзичливого Бога, але, що Господь Сам приходить і добровільно віддає Себе як заплату замість нас³. (Бог Сам у *Христі* примирив зі Собою світ – 2 Коринтян 5:18-19). Це абсолютна протилежність кровожерливим богам примітивних релігій.
- Однак, з іншого боку, вчення про смерть Христа говорить, що є справжнє зло, справжня вина і трансцендентна справедливість.
- Стародавні люди не розуміли благодаті й любові Бога, а сучасні не розуміють справедливості та святості Бога. Тому смерть Христа на нашому місці кидає виклик як стародавньому, так і сучасному погляду на Бога та на моральний порядок.

1) Сучасні люди не вірять у глибину та реальність духовного зла та вини. Вони не бачать, що Божу святу справедливість *необхідно* шанувати.

2) З іншого боку, стародавні люди не мають уявлення про милосердного і благодатного Бога, Який би прийшов і досконало заплатив за все *власноруч*.

Чудо хреста полягає у тому, що одним ударом

- 1) задовольняється і Божа любов (той аспект Його природи, який хоче виправдати нас),
- 2) і Божа справедливість (той аспект Його природи, який вимагає покарання за гріх).

Саме тому Він є праведним, але також може виправдати, бо покаравши Ісуса замість нас, Він може вільно простити нас.

Хрест не є компромісом між Божим гнівом і любов'ю. Він не наполовину задовольнив Свою любов і гнів. Він повністю втамував і любов, і гнів – однією дією.

- На хресті перемогли і Божий гнів, і Божа любов. І те, і те повністю виявилось, сяяло та було повністю звершене.
- Коли Павло говорить, що Євангеліє *«зміцнює Закон»* (вірш 31), то каже, що Закон Бога все ще діє. Кожен, хто хоче перебувати у Божій присутності, мусить його виконувати.
- Але для тих, хто вірить у Христа, Закон уже сповнився.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Контекст оповіді про Ісусове вчення про хрест у Марка 10:45 включає пропозицію про визнання та честь через два способи отримання честі та гідності... Римська імперія була об'єднана не лише єдиним імператором, але також політичним порядком, що ґрунтувався на етиці протекції. Піддані були прив'язані до своїх покровителів і часто мали власних підданих. А всі разом були боржниками імператора, який мав статус підданого богів. Ісус виступив проти такого світового укладу, наполягаючи, що статус вимірюється не тим, хто що завинив нам, а тим, чи послужили ми іншим... і служити треба було якраз тим, хто нижчий за тебе. Ісус на фундаментальному рівні виступив проти римського порядку, замінивши цей збочений світогляд на спосіб життя у світі, де найголовнішою є благодать Божа».

– Дж. Грін та М. Бейкер⁴

«Прощення опиняється під загрозою, тому що я виключаю ворога зі спільноти людей, коли виключаю себе зі спільноти грішників. Але ніхто не може довго перебувати у присутності Бога розп'ятого Месії, не переборовши цього подвійного виключення. Тобто не побачивши, що людство живе разом із жахливим ворогом і що я перебуваю вже не в гордій невинності, а у звичайній грішності. Коли ми знаємо [як і показує хрест], що мучитель над жертвою не тріумфуватиме вічно, то ми вільні, щоб відкрити для себе гуманність людини і наслідувати Божу любов до неї. І коли ми знаємо [як і показує хрест], що Божа любов більша, ніж увесь гріх, то у нас є свобода, щоб побачити себе у світлі Божої справедливості, щоб відкрити для себе власну гріховність».

– Мирослав Вольф⁵

Небеса лякають нас, занадто величні вони.
В безодні всесвіту нараз не можемісця ми знайти.
І кожна рана в нас болить – о, де нам ліки взяти?
Господь Ісус – через рубці Твої ми благодать Твою могли пізнати.
Інші боги були сильними, Ти же страждав.
Вони їхали верхи, Ти ж до трону кульгав.
Тільки рани Твої можуть втішити нас.
Жоден інший бог болю не мав, лишень Ти, о мій Спас!

– Едвард Шилліто⁶

«Він залишився без жодного утішення від Бога. Без жодного відчуття, що Бог любив Його, що Бог жалів Його, без жодного відчуття, що Бог підтримував Його. Бог був Його сонцем, а тепер воно стало темрявою... Він був без Бога, неначе у Нього не було Бога. Усе, Ким був для Нього Бог, було забрано від Нього. Він був безбожний, позбавлений Свого Бога. Він відчував осуд, коли Суддя сказав: «Ідіть від Мене, прокляті» та «Вони кару приймуть, вічну погибіль від лица Господнього та від слави потуги Його». Він відчув, як Бог сказав це Йому. Ах! Це те пекло, яке перетерпів Христос. Просто неможливо збагнути океан Христового страждання... Він був покинутий, щоб

грішники не були покинутими. Якщо Ви перебуваєте близько до Нього, то ніколи не будете покинутими... «Боже Мій! Боже Мій! Чому Ти покинув Мене?» Відповідь така: заради мене.

– Роберт М. М'Шейн ⁷

«Бог вирішив спасти світ через хрест, через соромну та безсилу смерть розп'ятого Месії. Якщо ця шокуюча подія об'являє найглибшу правду про Божий характер, тоді увесь наш світогляд перевертається з ніг на голову. Всі цінності змінюються... Бог відмовляється грати за людськими правилами у гру сили».

– Річард Гейз ⁸

Практичні запитання

1. Які практичні висновки про хрест можна зробити з розділу «Читання?»

1. Цитата Гріна та Бейкера показує, як хрест руйнує погляд світу на велич та силу.
 - 1) У розділі 10 Євангелія від Марка деякі апостоли сперечаються, хто буде найбільшим і матиме найвищий статус. У вірші 45 Ісус навчає апостолів, що Він *«прийшов не на те, щоб служили Йому, але щоб послужити, і душу Свою дати на викуп за багатьох»*. Він використав хрест, щоб проілюструвати зовсім інше розуміння «статусу».
 - 2) Бейкер та Грін вказують на те, що в Римській імперії велич здобувається так.
 - Ти служиш (лише) вищим за себе – тим, від кого здобуваєш ласку та переваги, зокрема й можливість панувати над кимось. Ти вимагаєш, щоб ті, над ким ти поставлений, служили тобі ретельно та заслуговували на ласку та привілеї.
 - Це ґрунтувалося на концепції, що боги лише дають ласку тільки тим, хто цього в них заслужив.
 - 3) Але хрест показує нам, що Бог приходить і служить людям, які є незмірно нижчими за Нього, а потім спасає їх благодаттю, даруючи ласку і переваги тим, хто їх не заслужив.
 - 4) Це перевертає систему світу і створює абсолютно нове суспільство.
 - Наш вплив у цьому альтернативному суспільстві зростає, коли ми віддаємо владу.
 - Кожен віруючий відповідає на благодать Месії, Який звільняє, служачи іншим, особливо тим, хто у світі є нижчим за статусом і має менше.

Тоді й вони отримують свободу, щоб служити іншим – навіть тим, хто нижчий за них.

Схематично це можна зобразити так:

<u>Римський світогляд</u>	<u>Християнський світогляд</u>
Бог(и): «Нижчі служать мені».	Бог (у Христі): «Я служу нижчим».
Ставлення до богів: служіння їм	Ставлення до Бога: отримання служіння від Нього
Результат: людські стосунки	Результат: людські стосунки
1) влада над іншими	1) служіння іншим
2) невпевненість перед богами	2) впевненість у Бозі.

2. Цитата Вольфа показує нам, що хрест змінив наші стосунки з тими, хто скривдив нас. Хрест є неймовірним ресурсом для прощення та примирення.

- 1) Вольф називає дві основні перешкоди для прощення.
 - Ми боїмося кривдника. Відчуваємо, що якщо ми проявимо до нього гуманність, то його зло триватиме далі.
 - Ми заперечуємо глибину власної гріховності, приховуючи те, скільки у нашому серці є подібних, як у кривдника, рис.

2) Але хрест руйнує обидві перешкоди. Хрест (особливо якщо поглянути на нього крізь метафору «битви» відкуплення) дає нам упевненість, що зло не перемаже, що вкінці настане повнота справедливості. Саме тому нам не варто бути катами наших кривдників.

3) Хрест також показує нам, що ми – такі ж грішники, але отримали вічну любов. Це дає нам свободу визнати нашу спільну гріховність із кривдником.

4) Важко уявити, як хтось може жити життям прощення без усвідомлення того, що відбулося на хресті.

3. Уривок із поеми Едварда Шилліто показує нам, як хрест змінює наше ставлення до страждання. Хрест не дає нам простої відповіді на запитання, чому Бог дозволяє, щоб страждання у світі тривало далі.

- 1) Однак хрест дає нам щось, чого не дає жодна інша філософія чи релігія, – Бога, Який піклується про нас настільки, що був готовий стати учасником наших страждань.
- 2) Ми можемо не знати точно, чому Бог дозволяє, щоб страждання тривало, але ми знаємо, що у Нього є причина, адже бачимо, що Він Сам був готовий страждати. Що б ми не говорили про Бога та страждання, ми не можемо звинуватити Бога (в Ісусі Христі на хресті) у байдужості.

3) Якщо не вірити у хрест, то неможливо повірити, що у стражданні невинних може бути якась логічна причина.

4) Відома поема Шилліто вказує на містичний «цілющий бальзам» знання Бога хреста, Який Сам має шрами.

4. Цитата шотландського проповідника М'Шейна нагадує нам, як глибоко Бог любить нас. Хрест є таким же великим свідченням про нашу цінність та гідність перед Богом, як і про нашу гріховність.

1) Чому Бог перетерпів такий безмежний біль? Заради нас. Чи може особисте прийняття бути глибшим?

2) Хрест тоді змінює всю психологію. Це не примітивна дорога до завищеної чи заниженої самооцінки.

3) Це найбільший фундамент визнання особистої цінності, але він приходить зі смиренною новиною про наш гріх.

4) Він оберігає нас від зверхності і заниженої самооцінки. Він створює унікальне, стабільне, збалансоване та тривале бачення себе самих.

Цитата Річарда Гейза є загальною, але у ній є висновок. Джерелом цитати є коментар до 1 Коринтян 1-2, де Павло говорить, що хрест зруйнував систему цінностей кожної культури – чи то єврейської, чи то грецької, чи будь-якої іншої. Він створює абсолютно нове людське суспільство, що ґрунтується на служінні, а не на здобутті влади. Він цілком змінює наше ставлення до ворогів, страждання, до нас самих та до Бога.

2. Багато людей сьогодні говорять: «Але чому Ісус мусив померти? Чому Бог просто не міг пробачити нам?» Дайте відповідь на основі біблійного матеріалу.

Коли хтось насправді нас скривдив, то є відчуття, що з'явився борг, який треба сплатити. Це буде між нами перешкоду. Тепер до кривдника неможливо ставитися так само, аж доки перешкоду не буде усунено.

Є лише два основні способи «заплатити» за цей борг та усунути перешкоду, щоб відновити стосунки.

1. Кривдник сам може сплатити його.

1) Якщо людина справді кається і страждає, то це дозволяє позбутися відчуття боргу.

2) Якщо людина не виявляє каяття, але ми знайшли спосіб «відплатити» їй, тоді це також позбавляє відчуття боргу.

3) Якщо кривдник відчуває достатньо болю та страждання, то ми з часом відчуємо, що борг зник.

2. Інший спосіб впоратися з боргом – це коли ми заплатимо за нього. Саме в цьому й полягає суть прощення – дуже дорога готовність самим узяти на себе борг.

1) Хоча ми і прагнемо помститися, але утримуємося від шкоди кривднику.

2) Хоча прагнення не зникає, але ми утримуємося від «ненависті» до кривдника у нашому розумі та серці.

3) Хоча наша репутація постраждала, ми не намагаємося очорнити кривдника в очах інших.

4) Прощення – це відмова від того, щоб інша людина сплачувала борг. Ми виплачуємо борг за наш рахунок.

5) Але через якийсь час, якщо ми дисципліновані у нашому прощенні, побачимо, що наш гнів та образа зникають. Тому що ми сплатили борг.

Це працює не тільки на психологічному, але й на соціологічному рівні.

- Якщо людина вчинить злочин, то тепер має борг перед суспільством. Якщо вона піде у в'язницю на багато років, то таким чином сплатить свій борг.
- Але якщо суддя скаже: «Ну, я бачу, що ти шкодуєш за скоєне. Тому ти вільний». Що тоді буде? Тоді суспільство має сплатити борг.
 - 1) Люди, які були скривджені, стають приниженими.
 - 2) Але майже завжди відсутність стримування призведе до повторення злочину щодо інших людей.

Тому серйозне зло завжди породжує борг.

- Ним не можна нехтувати. Хтось повинен заплатити за нього.
- Прощення завжди болісне й дороге.
- І якщо це правда щодо нас, то наскільки ж правдивіше стосується також і Бога?

Що таке хрест? Бог платить за наш гріх за Свій рахунок. Чому Ісус мусив помирати? Бо *кожен* гріх породжує борг, який треба виплатити, щоб відновити стосунки.

- Якщо б ми самі мали сплатити борг наших гріхів перед Богом, то були би втрачені навечно. Тому Бог заплатив його. Кожен, хто прощає, мусить заплатити борг. (Це не означає, що Бог підлаштовується під нас, але це означає, що ми є образом Бога).

- Якщо хтось запитає, чому Бог мав платити таким способом – кров'ю на хресті, то ми не можемо знати відповіді на все. Зрозуміло лише те, що хрест має якусь незбагненну таємницю.

Для подальшого вивчення

Джон Стотт *«Хрест Христу» (The Cross of Christ, IVP, 1986)*

- ¹ Джон Стотт *«Хрест Христу» (The Cross of Christ, IVP, 1986)* с.159-160.
- ² П. Льюїс, Р. Клементс, Дж. Гаслам *«Порятунок: Божа обіцянка спасіння» (Rescue: God's Promise to Save (Christian Focus, 1995), с.100-101.*
- ³ Доктрину про Трійцю, що Бог водночас і Один, і в трьох Особах, важко зрозуміти. Але якщо забудемо про неї, то відкуплення стає безглуздим. Звичайно, відкуплення показує нам людськість Христа, оскільки Його можна було вбити. Але якщо ми забуваємо про *божественність* Христа, якщо ми забуваємо, що «Бог був у Христі», то хрест видається знущенням над дітьми, так ніби жорстокий Батько покидає Свого улюбленого Сина.
- ⁴ Дж. Грін та М. Бейкер *«Скандальність хреста» (Recovering the Scandal of the Cross, IVP, 2001)* с. 39-40.
- ⁵ Мирослав Вольф *«Виключення та прийняття», (Exclusion and Embrace, Abingdon, 1996), с.124.*
- ⁶ Едвард Шилліто *«Зранений Ісус»*, цитата у книзі Вільяма Темпла *«Читання Євангелії від св. Івана».* (Reading in St. John's Gospel, Macmillan, 1940), с. 384-385.
- ⁷ Р. М'Шейн *«Проповіді М'Шейна» (Sermons of R.M. M'Cheyne, Banner of Truth, 1961), с. 47-48.*
- ⁸ Річард Гейз *«Перші коринтяни» (First Corinthians, Abingdon, 1997), с. 27, 31, 36.*

Християнство Святого Письма

Як ми змінюємося?

Заняття 6 | Курс 1

Християни зростають не лише докладаючи важких зусиль, щоб жити згідно з біблійними принципами. У чому ж тоді полягає секрет зміни, щоб ставати схожими на Христа?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ІДОЛОПОКЛОНСТВО

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

У Біблії ідолопоклонство – це основна тема, яка непокоїть нас психологічно, розумово, соціологічно та культурно.

Неминучість ідолопоклонства

- Найперша заповідь: *«Я Господь, Бог твій – хай не буде тобі інших богів передо Мною!»* Це безкомпромісна заява.
- У Римлян 1:25 читаємо, що ми *«поклонятимемося та служитимемо»* або Богові, або іншій створеній речі (ідолу). Неможливо не поклонятися нічому.
- Щось завоює наші серця, уяву та стане найважливішим, найціннішим та найдорогоціннішим.
- Тому кожна людина, спільнота та думка будуватиметься або на Самому Богові, або на тому, що заміняє Бога, – на ідолі.

Діапазон ідолопоклонства

- Ідол – це будь-що важливіше для нашого щастя, сенсу життя, ідентичності, ніж Бог.
- Ідолопоклонство – це невпорядковані бажання навіть чогось доброго.

1) Це означає, що *будь-які речі* можуть стати ідолом, навіть добрі:

- кар'єра;
- сім'я;
- досягнення;
- власна незалежність;
- політична ідея;
- майно;
- залежність інших від Вас;
- влада і вплив;

- фізична привабливість;
 - романтика;
 - схвалення людей;
 - фінансова стабільність;
 - наше місце у певному соціальному колі чи організації.
- Ідоли бувають не лише особистими та індивідуальними, вони також можуть бути суспільними чи культурними.

1) Різні суспільства можуть звеличувати різні речі, як-от:

- сім'ю («традиційні цінності»);
- почуття (романтику);
- країну (комунізм);
- расову зверхність (фашизм);
- раціональність (емпіризм);
- особисту волю та досвід (екзистенціалізм);
- групову ідентичність (постмодернізм).

Сила ідолопоклонства

- З одного боку, ідол – це порожнє «ніщо», яке позбавлене будь-якої сили допомогти нам чи спасти нас (Ісаї 40:20; 41:6-7). Це лише спосіб, завдяки якому ми намагаємося спасти себе (Ісаї 44:10-13).
 - З іншого боку, як не парадоксально, наші ідоли мають велику силу та контроль над нами. Вони поневолюють нас (Єремії 2:25).
- 1) Коли ми повіримо, що щось справді може зробити нас щасливими, то вже не можемо стриматися і починаємо слідувати за нашим божком.
- 2) Ідоли вимагають повної залежності (Ісаї 44:17); вони повністю полонять наші серця (Єзекіїля 14:1-5).
- У першому розділі Послання до римлян Павло показує механізм появи всіх руйнувань у житті – духовних, психологічних, соціальних та культурних, адже ми «служили створінню більш, як Творцеві» (Римлян 1:25).

Важливість усвідомлення ідолопоклонства

- Біблія не розглядає ідолопоклонство як один гріх серед багатьох (а тому цей гріх не є рідкісним у середовищах первісних людей).
- Ідолопоклонство завжди є причиною якогось зла.
- Чому нам не вдається любити, дотримуватись обіцянок чи жити неегоїстично? Звісно, якщо відповідати загально, то це тому, що «ми слабкі і грішні».
- Але точніша відповідь полягає у тому, що є щось, окрім Ісуса Христа. І ми віримо, що мусимо мати це, щоб бути щасливими, щось, що нам

здається важливішим за Бога. Воно поневолює наше серце через невпорядковані бажання.

1) Наприклад, ми б не брехали, якби не зробили нашу репутацію, «лице», владу над іншими, фінансові переваги вищими цінностями за Божу благодать.

- Тому секрет зміни нашого характеру полягає в пошуку та знищенні ідолів нашого серця.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Назвіть приклади особистих ідолів. Назвіть приклади суспільно-культурних ідолів. Обговоріть, як ідоли є коренем багатьох проблем.

Особисті ідоли

- *Трудоголізм* – робота стає сенсом життя. Щоб бути продуктивним та корисним, а також почуватися успішним і могутнім.
- *Взаємозалежність* – нам «треба почуватися потрібними», тому ми перебуваємо в нездорових стосунках з людьми, які вічно чогось потребують.
- *Краса та вигляд* – це може проявлятися по-різному.
 - 1) Розлади харчування, а також надмірне витрачання часу, зусиль на турботу про зовнішність.
 - 2) Порнографія.
- *Романтика* – це не те саме, що й сексуальне задоволення. Це життя у постійних пошуках кохання чи когось, хто б нас кохав.
- *Сім'я* – цей ідол також може по-різному проявлятися.
 - 1) Майбутнє та щастя дітей стає чимось найважливішим у житті.

2) Найважливішим у житті стає прагнення відповідати очікуванням батьків.

3) Шлюб, чи «ідеальний» шлюб, стає найважливішим у житті.

- *Гроші* – цей ідол може проявлятися так:

1) наша безпека, основне відчуття стабільності в житті може бути володіння грошима (та їх заощадження);

2) володіння грошима (та їх витрачання) може бути основним способом відчуття власної значущості та важливості.

- *Перфекціонізм загалом* – ми живемо, щоб мати абсолютний контроль над своїм життям.

Суспільно-культурні ідоли

- *Фашизм* робить ідола з якоїсь раси чи національності.

1) «Я прийнятий, бо я _____», замість того, щоб черпати власну ідентичність з того факту, що я є Божою дитиною.

2) Звісно ж, це призводить до расизму.

- *Комунізм* робить ідола з держави.

1) Усі проблеми вирішить уряд, а не Бог.

2) Маркс говорив, що все – політика і всі проблеми – є політичними/економічними, а не духовними.

- *Популізм* робить ідола з громадської думки чи ставлення більшості, замість того, щоб довіряти Божим словами.

- *Капіталізм* робить ідола з вільного ринку.

1) Як і комунізм, він розглядає всі проблеми з економічної точки зору, у світлі витрат і вигод, а також трактує всі речі, а навіть і людей, як товари.

- *Мультикультурність* робить абсолютною цінністю якусь етнічну групу чи культуру.

1) Немає абсолютних стандартів, за якими можна було б формувати судження.

- *Гуманізм, просвітництво* роблять ідола з розуму та наукових відкриттів.

1) Наука має відповідь на все, а розум відчинить усі двері.

- *Ідолом індивідуалізму* є індивідуальна свобода.

1) Ніщо не має права обмежувати свободу людини обирати те, чого вона прагне заради свого щастя.

- *Традиційність* робить ідола з сім'ї та традиції.

1) Традиційні культури вбачають права людей неважливими у порівнянні з ім'ям та інтересами окремої сім'ї чи племені.

Підсумок

Коренем усіх проблем (особистих та суспільних), ідеологій та всіх нехристиянських філософій є возвеличування певної створеної речі, роблячи її головним суддею правди та сенсу.

«Коли прямування до доброї цілі стає ідолопоклонством або «ідеологією»? Ідеологія виникає, коли мета абсолютно виправдовує всі засоби... Так ідолом народу стає мета матеріального процвітання, коли ми використовуємо її, щоб виправдати руйнування природного середовища чи зловживання людьми або групами людей. Військова безпека [ідеологія милітаризму] також стає ідолом, коли ми використовуємо її, щоб виправдати утиски прав людини на свободу слова і справедливий суд чи зловживання етнічною меншістю».

– Боб Гудзваард – *«Ідоли нашого часу» (Idols of Our Time)*

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Римлян 1:18-25

1. Вірші 18-21 – Що лежить в основі того, чому наші думки стають «нікчемними», а серця «запаморочуються? (Особливо зверніть увагу на вірш 21).

- У вірші 21 Павло показує нам основну причину того, що ми створюємо собі ідолів: ми хочемо контролювати своє життя, хоча глибоко в душі знаємо, що заборгували Богові все.
 - 1) Ми не «прославляємо Бога». Тобто наші вчинки не свідчать про Нього як про великого, важливого, верховного та центрального – про Того, Яким Він є.
 - 2) Ми «не дякуємо Йому». Тобто наші вчинки не виявляють того, що ми є цілком залежними та маємо борг перед Ним.
- Відсутність адекватної вдячності виявляє серце, яке не хоче визнавати свої власні обмеження. Воно хоче думати про себе, що є значно важливішим, ніж це насправді.
- Ми «гамуємо» (вірш 18) цю правду, бо не хочемо визнавати нашу залежність від Нього. Ми хочемо бути господарями свого життя.

2. Вірш 22 – Яким є незмінний результат уникання Божої правди та того, що ми самі робимо себе господарями свого життя?

- У вірші 25 Павло говорить нам, що відмова від Божого контролю нашого життя неминуче призводить до появи фальшивих богів.
 - 1) Ми не можемо просто відмовитися від слави Бога (вірш 21). Ми «замінюємо славу Бога» славою чогось іншого. Адже ми не можемо нічого не прославляти.
 - 2) Нам необхідно поклонитися чомусь, обожнювати щось та будувати своє життя на тому, в чому ми побачимо найвищу цінність.
 - 3) Оскільки ми були створені для прославлення, ми не можемо усунути Бога, не створивши собі заміників Бога.
- Бог створив світ, тому все творіння має частинку Божої слави, а отже, з'являється можливість бачити все це великим, прекрасним і захоплюватися ним.
- Проблема виникає тоді, коли ми маємо непорядковані бажання щодо будь-якої створеної речі. Такі бажання ми повинні мати тільки щодо Бога.

3. Вірші 24-25 – Які є наслідки ідолопоклонства у нашому житті?

Перший наслідок – це обман.

- *«Вони Божу правду замінили на неправду»* (вірш 25). Порівняйте це з віршем 21, де йдеться про те, що через відмову від Бога вони *«зникчемніли своїми думками, і запаморочилось нерозумне їхнє серце»*.
- Кожне життя спотворюється великою «брехнею життя».
 - 1) В основі кожного нашого життєвого вибору, нашої емоційної структури та нашої особистості приховано фальшиву систему вірувань, збудовану на якомусь ідолі, щось, що, на нашу думку, подарує нам життя та радість, які може дати лише Бог.
 - 2) Ми апелюємо до чогось іншого, крім Ісуса, як до «Спасителя» та нашої «праведності», тобто звертаємося до чогось, що робить нас добрими та прийнятими.
 - 3) Жодна створена річ, без сумніву, не може мати такої сили. Вона нізащо не зможе нас задовольнити, але ми живемо, заперечуючи це.
 - 4) Тому кожен ідол насаджує в нашому житті поле ілюзій, формує цілий набір фальшивих ідей щодо слави, щастя, поразки, смутку та цінності.
 - 5) Наше серце керується такими фальшивими віруваннями: *«Якщо я тільки зможу досягти _____, то моє життя буде мати сенс»* або: *«Через те що я загубив/втратив _____, я ніколи не зможу бути щасливим чи прощеним»*.
- Павло показує, наскільки всеосяжною є ця ілюзія, сліпоту й обман.
 - 1) Сюди входить розгублений розум та розчарування (вірш 21 – *«нікчемні думки»*), адже щоб заперечувати верховність Бога, необхідно сприйняти багато інтелектуальних нісенітниць та гамування правди.
 - 2) Тут охоплене також емоційне спантеличення та розчарування (вірш 21 – *«запаморочене серце»*), тому що наше серце та наші бажання первісно були створені для Бога, тому що б ми не поставили на його троні, воно не зможе нас задовольнити.
 - 3) У нашому серці постійно вируватиме колотнеча тривоги, гніву, зневіри та нудьги (див. цитату Т. Одена нижче).
 - 4) Однак ми самі ніколи не звинуватимо ідола. Ми зробимо винними Бога, світ, власні помилки або помилки інших.

Другий наслідок – це рабство.

- «Тому то й видав їх Бог у пожадливостях їхніх сердець» (вірш 24). Тут читаємо, що через ідолопоклонство бажання нашого серця стають непорядкованими та неконтрольованими і нас починає нести вниз по течії. Ми піддаємося їм. Вони «опановують» нас.
- У вірші 25 Павло говорить, що ми не лише поклоняємося нашим ідолам, але ще й служимо їм та слухаємося їх.

1) Люди мусять мати мету. Живучи у світі, ми все у своєму житті впорядковуємо згідно з певними пріоритетами, і щось буде на найвищій сходинці – те, що даватиме сенс нашому життю.

2) Це «щось» буде визначальним для всього іншого. Ми цілковито будемо керуватися ним. Повністю віддаватимемо себе йому. Воно буде нас контролювати. Воно має бути у нас, щоб ми почувалися щасливими, щоб любили себе та щоб наше життя мало сенс.

3) Але оскільки наші серця були створені, щоб зосереджуватися на Господеві, а не на чомусь створеному, то воно не задовольнятиме нас і ми будемо хотіти більше і більше.

«Те, що контролює нас, є нашим господом. Людина, яка шукає влади, є під контролем влади. Людина, яка шукає сприйняття, перебуває під контролем людей, яким вона намагається догоджати. Ми не контролюємо самих себе. Нас контролює Господь нашого життя».

– Ребека Пайперт *«З сільнички» (Out of the Saltshaker)*.

Оскільки кожна людина має мати найвище «добро», згідно з яким судить та оцінює все, то ми всі «віддаємо себе» чомусь (Римлян 6:16).

- Саме тому кожна людина має «завіт» із фальшивим «господом». Це активно проявляється у нашому житті (Римлян 6:16-19).
- Навіть після навернення наші старі «спасителі» й «господи», а також їхні фальшиві вірування все ще спотворюють наше життя, якщо тільки Дух Святий не оновлюватиме невпинно наш розум та серце (Римлян 7:14-25).
- Ключем до свободи є застосування Євангелія благодаті (Римлян 6:14 – гріх не буде нашим господарем, бо ми не під Законом, а під благодаттю).

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Усі ті, хто не довіряє Його ласці, благодаті та добрій волі, а шукає Його ласки в інших речах або в собі, не дотримуються першої заповіді, насправді є ідолопоклонниками, навіть якщо й виконали всі інші заповіді... Тому що було пропущено найважливіше, без чого всі інші діла є просто фіктивними, фальшивими та удаваними... Якщо ми сумніваємося чи не віримо, що Бог виявляє до нас благодать і через неї приймає нас, якщо ми припускаємо, що мусимо догодити Богові нашими вчинками, то ми просто обманюємо себе. Назовні шануємо Бога, але всередині поклоняємося фальшивому божку».

– Мартін Лютер¹

«Нас автоматично приваблює думка, що нас виправдовує рівень нашого освячення. Якщо приймаємо таку точку зору, то зосереджуємо свою увагу не на Христі, але на власному послуху. Кожен свій день ми починаємо з того, що знаходимо спокій не у прийнятті Божої любові та жертви Христа, а в наших теперішніх відчуттях чи нещодавніх досягненнях у християнському житті. Оскільки такі аргументи не заспокоюють людське сумління, то ми неминуче впадатимемо або в знеохочення та апатію, або у самоправедність [одну із форм ідолопоклонництва], що спотворюватиме відчуття миру...»

– Річард Ловлейс²

«Хтивість, «**епітумія**» [невпорядковані бажання], про яку йде мова у Галатів 5:16, Ефесян 2:3, 4:22, 1 Петра 2:11, 4:2, 1 Івана 2:16, Якова 1:14 – це суть усього, що з нами не так. Новий Завіт об'єднує концепт ідолопоклонства та концепт невпорядкованих бажань, бо хтивість, вимогливість, пристрасні бажання та прагнення називаються якраз «ідолопоклонством» (Ефесян 5:5 та Колосян 3:5).

– Девід Повлісон³

«Коли якась обмежена цінність стає центральною в житті та сприймається як єдине джерело сенсу, тоді ми обрали собі божка... Людина поклоняється божку тоді, коли вважає, що без цієї минущої цінності не зможе бути щасливою у житті. **Тривога** нагнітається до тієї міри, до якої ці минущі цінності стали її ідолом... Уявімо, що моїм божком є секс чи здоров'я, чи демократична партія. Якщо така сфера опиняється під загрозою, то увесь мій фундамент, усе, на чому я стою, починає неймовірно хитатися. **Вина** нервово посилюється до того рівня, до якого я ідолізував ці минущі цінності... Уявімо, що я ціную свою здатність навчати та чітко пояснювати... Тоді якщо я зазнаю поразки на педагогічній ниві, то я буду відчувати невротичну провину. Невропатично підступатиме **гіркота**, коли хтось чи щось стоятиме між мною та тим, у чому я вбачатиму найвищу цінність. Коли щось стає моїм божком, а потім я це втрачаю, то **нудьга** стає патологічною та неминучою. Більше того, я можу проектувати свою суб'єктивну нудьгу

на цілий свій світ. Такий мій стан називається відчаєм. [М'якшими формами цього стану є розчарування, крах ілюзій та цинізм тощо]».

– Т. К. Оден⁴

«Твоя релігія – це те, що ти робиш на самоті».

– Архієпископ Вільям Темпл

Практичні запитання

1. Як, згідно з Лютером, відхід від віри у виправдання лише благодаттю, порушує першу заповідь? Який існує дієвий метод, щоб насправді змінити серце та життя?

Лютер говорить, що старозавітні закони проти ідолів та новозавітний наголос на виправданні лише вірою – це, по суті, одне і те ж.

- Він говорить, що неспроможність повірити, що Бог цілковито приймає нас у Христі, і шукати спасіння у чомусь іншому – це недотримання першої заповіді – не мати інших богів, окрім Нього.
- Чому? Лютер говорить, що якщо ми ділами намагаємося заслужити своє спасіння, то вже автоматично дивимось на щось інше, як на спасителя, навіть якщо це наша власна мораль та поведінка.

Тоді, каже Лютер, ми не можемо виконувати жодну іншу заповідь, якщо не виконуємо першої, що стоїть на сторожі ідолопоклонства та самовиправдання.

- Десять заповідей починаються двома заповідями проти ідолопоклонства, за якими йдуть інші вісім.
- Чому існує така послідовність? Тому що основною проблемою порушення Закону завжди є ідолопоклонство.

1) Іншими словами, ми ніколи не порушуємо заповіді 3-10, не порушивши спочатку першу і другу заповіді.

2) Ми б не брехали, не чинили б перелюбу, не вбивали б тощо, якби не надали якимось іншим речам більшої цінності, ніж Богові.

- Ми б не крали, якби Бог був нашим справжнім багатством.
- Ми б не чинили перелюбу, якби Бог був нашою справжньою красою.
- Ми б не брехали, якби не пожадали чогось – чи то честі, чи то влади, чи то схвалення, чи контролю більше, ніж Бога.

3) Хоча ми розумом можемо приймати Євангеліє спасіння через Христа і благодать, увага наших сердець у момент гріха звернена до чогось іншого.

- Тому під кожним конкретним гріхом є гріх відкидання Христового спасіння і занурення у власне спасіння.

Єдиний спосіб, завдяки якому ми можемо насправді фундаментально змінитися, – це не просто моральне реформування, а щоразу глибше усвідомлення наших ідолів, покаяння з нашого самовиправдання та щоразу глибшої віри і радості в Ісусі Христі як нашому Спасителі та Господі.

2. Як цитати Повлісона та Одена допомагають нам визначити наших ідолів?

Ці цитати показують нам, що найлегше визначити ідолів, поглянувши на наші неконтрольовані, надмірні й часті емоції.

Усі (навіть Ісус!) відчують гнів, тривогу та сум. Але ідоли породжують невідповідні емоції, бо наші серця роблять ідолів надмірно важливими у нашому житті. Тому ми можемо запитати себе про таке:

- *Якщо ми відчуваємо гнів:* «Чи є щось, що для мене надто важливе? Чи не тому я злюся, що не можу отримати те, що вважаю необхідністю, хоча воно таким не є?»
- *Якщо ми відчуваємо страх чи тривогу:* «Чи є щось занадто важливе для мене? Щось, про що я кажу собі, що мушу це мати? Чи саме тому я такий переляканий, бо щось опиняється під загрозою? Щось, що я вважаю необхідністю, хоча воно таким не є?»
- *Якщо ми пригнічені чи ненавидимо себе:* «Чи є щось надто важливе для мене? Щось, про що я кажу собі, що мушу це мати? Чи не тому я такий пригнічений, бо втратив щось, що вважаю необхідністю, хоча воно таким не є?»

Інший спосіб визначити своїх ідолів – це запитати себе таке:

- Чого я найбільше боюся?
- Якщо я втрачу це, чи пропаде у мене бажання навіть жити?
- Що мені потрібно, щоб приймати себе?

«...Найосновніше питання, яке Бог ставить кожному людському серцю, таке: «Чи щось або хтось, окрім Ісуса Христа, зайняло трон нашого серця, ставши **основою** довіри, уваги, вірності, служіння, страху та насолоди?» Ці запитання висувають на поверхню людські ідолівські системи. У кому чи у чому ми шукаємо стабільність у житті, безпеку та прийняття? Чого ми насправді прагнемо та очікуємо від життя? Що зробило б нас дійсно щасливими? Що зробило б нас прийнятими?

У чому ми шукаємо владу та успіх? Такі та схожі до них запитання перевіряють, чи справді ми служимо Богові, чи ідолам. Чи шукаємо ми спасіння Христа, чи фальшивих спасителів? Це стосується нашої первинної мотивації щодо поведінки, думок, почуттів. Говорячи мовою Біблії, це звучить так: «Хто контролює мою поведінку – Господь чи ідол?»

– Девід Повлісон *«Ідоли серця та ярмарок марнославства»*

3. Як цитата Вільяма Темпла допомагає визначити ідолів серця?

Цитата Темпла допомагає нам уявити, ніби впродовж довгого часу ми чекаємо когось на розі вулиці. У нас немає що читати, що слухати, що дивитися чи що робити.

- І ось запитання. Коли наш розум повністю вільний і може думати, про що забажає, то що природно, інстинктивно спадає нам на думку? Навколо чого за звичкою вирують наші думки?
- Чи прямують вони до Бога? До Його величі, Його рис, Його слави, Його краси? Чи автоматично скеровані туди наш розум та серце? Звісно, що ні.
- Але там, куди вони прямують (за словами Темпла), саме там можна знайти, що насправді є нашою релігією, нашим божком, тим, що турбує нас понад усе. Це те, чому поклоняється і в чому знаходить спокій наше серце.
- Ми повинні любити Бога так сильно, щоб Він був присутній і тоді, коли ми на самоті. Ми так сильно мусимо любити Бога, щоб залишатися задоволеними за будь-яких обставин, бо саме тоді ми завжди маємо те, чого найбільше прагнемо в житті!
- Звичайно, наше життя не таке. Місце Бога узурповують інші речі, а те, що ми робимо на самоті, є показником того, які це речі.

4. Уявіть собі християнина, який каже: «Я впав у депресію, бо втратив свою роботу. Почуваюся невдахою».

- Друг № 1 каже: «Твоя проблема – брак віри! Християни не можуть впасти в депресію! Тобі треба покаятися і більше бути вдячним».
- Друг № 2 каже: «Твоя проблема в тому, що ти не бачиш, наскільки Бог любить тебе! Тобі треба думати про свою цінність в Його очах».

На основі вивченого визначте, що не так із цими двома підходами, та запропонуйте кращу пораду.

Друг № 1: «моралізаторський» підхід

Такий підхід до вирішення особистих проблем є типовим для традиційних та консервативних християн, і його можна влучно назвати «моралізаторським».

- По суті, цей підхід говорить зажуреному: *«Твоя проблема в тому, що ти чиниш зло. Покайся!»*
- Звісно, що це може бути частиною проблеми, але це недостатньо глибокий підхід. Він зосереджується на поведінці, а треба знайти причину нашої поведінки.
 - 1) Чому я помічаю, що хочу робити щось погане?
 - 2) Які неспорядковані бажання змушують мене це робити?
 - 3) Які ідоли та фальшиві вірування приховані за ними?
- Просто сказати засмученій людині (чи самому собі) «покаятися та змінити поведінку» – це замало, тому що брак витримки походить із хибного вірування, яке каже, що навіть якщо ти будеш морально святим, але не матимеш того «чогось», ти все одно будеш невдахою.
- Ми повинні замінити таке вірування, покавшись у прихованому гріху – в нашому конкретному ідолопоклонстві.

Друг № 2: підхід «самооцінки»

Сьогодні це типовий підхід до вирішення особистих проблем у суспільстві (та й у церкві). Його влучно можна назвати підходом «самооцінки».

По суті, цей підхід каже засмученій людині: *«Твоя проблема в тому, що ти не бачиш, наскільки ти є добрим і цінним. Радуйся!»*

- Звісно, що це може бути частиною проблеми, але такий підхід недостатньо глибокий. Він зосереджується на почуттях, але потрібно знайти причину наших почуттів.
 - 1) Чому в мене з'являються такі сильні почуття відчаю (чи страху, чи гніву), коли щось відбувається чи не відбувається?
 - 2) Через які неспорядковані бажання ми відчуваємо розчарування?
 - 3) Які ідоли чи хибні вірування стоять за ними?
- Просто сказати засмученій людині (чи собі): «Бог любить тебе – радій!» буде замало, бо смуток походить із хибного вірування, яке каже, що навіть якщо Бог любить тебе, але у тебе не буде цього «чогось», то ти все ж будеш невдахою.
- Ми повинні замінити таке вірування, покавшись у прихованому гріху – у нашому конкретному ідолопоклонстві.

«Євангельський» підхід

Основний аналіз: «Твоя проблема в тому, що ти шукаєш щастя у чомусь іншому, окрім Христа. Покайся і радій!»

- Це докір людині, яка приховала справжній гріх під іншими гріхами і під негативними почуттями. Наша проблема в тому, що ми віддали себе своїм ідолам.
 - 1) Кожна ідольська система – це спосіб заробляти спасіння ділами, а тому вона тримає нас «під Законом».
 - 2) Павло говорить нам, що пута гріха розриваються, коли ми виходимо з-під Закону і починаємо вірити у Євангеліє Христа про те, що наше спасіння – у Христових заслугах.
 - 3) Лише тоді, коли ми по-новому усвідомлюємо, що наша праведність – у Христі, сила ідола руйнується.
 - 4) «Бо хай гріх не панує над вами, ви бо не під Законом, а під благодаттю» (Римлян 6:14). Ми будемо «під благодаттю» і вільними від контролю ідолів до тієї міри, до якої ми покаялися у власних ідолах та знайшли спокій і радість у ділах та любові Христа, що справді дають нам спасіння.

Для подальшого вивчення

Девід Повлісон: *«Ідоли серця та ярмарок марнославства»*

- ¹ Мартін Лютер: *«Трактат про добрі справи» (Treatise Concerning Good Works (1520),*
- ² *«Динаміка духовного життя» (Dynamics of Spiritual Life).*
- ³ Девід Повлісон: *«Ідоли серця та ярмарок марнославства» (Idols of the Heart and Vanity Fair)*
- ⁴ *«Два Світи: Нотатки про смерть сучасності в Америці та Росії», ч. 6 (Notes on the Death of Modernity in America and Russia).*

У чому полягає місія Ісуса?

Заняття 7 | Курс 1

Багато людей думає про спасіння лише в рамках особистого прощення та змін у собі. Але Божі плани для світу є вищими – Бог піклується про своє прийдешнє «Царство».

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ЦАРСТВО

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Передбачення Царства

- Світ був створений як місце цілковитого процвітання та гармонії під правлінням Бога.
- Гріх – спротив Божій владі – призвів до руйнування творіння.
 - 1) Стосунки з Богом, з іншими людьми та з природою руйнуються, якщо ми не визнаємо Бога Царем.
- Але Бог показує, що, зрештою, через відкуплення звершиться повне зцілення творіння, у тому числі буде встановлено соціальну справедливість, людство об'єднається, а також ми будемо зцілені від фізичного розпаду та смерті (Ісаї 11:1-10).

Визначення Царства

- Боже Царство – це оновлення всього творіння через відновлення Божої правлячої сили через смерть та воскресіння Христа.
- Під правлінням Ісуса серця, стосунки і спільноти зцілюються та відбудовуються через Його Слово та Духа (Псалом 71; Колосян 1:16-20 та Ефесян 1:9-10).

Вхід до Божого Царства

- До Царства можна ввійти через покаяння та віру (Марка 1:15), через прощення (Колосян 1:13-14) та завдяки новому народженню (Івана 3:3, 5).
- Царство починає відновлювати характер нашого серця і робити його добрим, мирним і радісним (Римлян 14:17).

Думки Царства

- Все у світі можна правильно зрозуміти лише через розуміння Царства.
- Ми правильно розуміємо певну річ, тільки якщо усвідомлюємо:
 - 1) первісно її було створено для добра;

2) гріх її заплямував;

3) вона може бути відновлена через Христа – Царя, Який зцілює.

Життя у Царстві – це:

Благодать і свобода

Альтернативою до Христового Царства є життя у рабстві особистих ідолів.

- Господом нашого життя стає те, що для нашого щастя є важливішим за Христа (наприклад: успішна кар'єра, щаслива сім'я), бо саме в цьому ми шукаємо спасіння.
- Коли Ісус є Спасителем та Господом, то Його Царство звільняє від сили фальшивих «господів» (трудоголізму, надмірної тривоги за дітей тощо).

Мир і справедливість

Альтернативою Христового Царства у соціальних стосунках є життя у рабстві суспільних ідолів.

- Система світу високо цінує владу, комфорт, успіх та визнання.
- Але Боже Царство здобувається не силою та досягненнями, але через хрест.

1) До нього входять не сильні, але ті, хто визнає свою слабкість і потребу благодаті.

- Це повністю змінює наше ставлення до бідних, знедолених і відкинутих.

1) Праця задля миру та соціальної справедливості, які Бог колись остаточно встановить, є знаком Божого Царства.

Праця та свідчення

Альтернативою Христового Царства у нашому покликанні та праці є життя в рабстві культурних ідолів – ідеологій.

- У кожній сфері людських зусиль найвищою цінністю та метою є щось окрім Бога: фінансовий прибуток, особисті права чи щастя, людський розум, командна сила тощо.
- Тому якщо ми будемо працювати згідно з цінностями Царства, то це виглядатиме по-іншому, ніж під владою різних ідеологій.

Етапи Царства

- Біблія говорить нам, що Царство прийшло (Луки 17:20-21; Матвія 12:28), але не повністю (Матвія 6:10; 25:34).

1) Як зерно, яке майже заховане, але проросте у повноті (Матвія 13:31-42).

2) Воно настало вже, але ще ні.

- Маємо пам'ятати, що треба уникати як надмірного оптимізму, так і надмірного песимізму у нашому служінні.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

Поміркуйте над концепцією Божої сили, що зцілює та відновлює творіння.

- Творіння було спотворено гріхом у багатьох аспектах.
 - 1) Через гріх наші тіла, стосунки, суспільства та розуми руйнуються та працюють неправильно, не виражаючи спільної гармонії та єдності.
- Але у Псалмі 71 читаємо опис справжньої сили Царя:
 - 1) вона дає зцілення (вірші 1-7 – Він неначе сонце та дощ для трави);
 - 2) вона об'єднує (вірші 8-14 – Він об'єднає раси та народи);
 - 3) вона є вічною (вірші 15-19).

Відомий гімн Ісаака Вотса «Ісус зацарює» за мотивами Псалма 71 є чудовим підсумком цієї теми:

Благословення усюди, де Він царює.
Ось в'язень втрачає свої кайдани.
А втомлені спокій і радість відчують,
Нужденний врятований від лиха й біди.

І дотик Господній цілющий
Долає прокляття і смерть.
Нащадків Аврамових чаша
Наповнена добротою вщерть.

У відомій колядці «Радуйся, світ» бачимо те саме вчення. У Псалмі 95 читаємо, що станеться, коли Ісус повернеться «судити» чи правити землю. Уся природа вибухне радістю. *«Хай небо радіє, і хай веселиться земля, нехай гримить море й усе, що у ній, нехай поле радіє та все, що на ньому! Нехай заспівають тоді всі дерева лісні, перед Господнім лицем, бо гряде Він, бо землю судити гряде, Він за справедливістю буде судити вселенну, і народи по правді Своїй!»* (Псалом 95:11-13).

Вотс перефразовує Псалом 95 словами всім відомої колядки:

Радуйся, світ, Спас народивсь,
Земля, співай Йому.
Прийми скоріш Царя царів,
Співайте всі Йому!

Радуйся, світ, Ісус прийшов,
В церквах хай лине спів.
Поля, сади і гори, і ліси –
Цю звістку всі несуть!

Тоді він оголошує, що Царство Христа повністю скасує наслідки прокляття гріха, виголошені Господом у розділі 3 Книги Буття.

Не дасть Він печалі й гріху наступати,
Колючкам впиватися в землю й рости!
Бо Він йде, щоб вилити благословення
Усюди, де можна прокляття знайти!

Боже Царство – це засіб оновлення всього світу та всіх аспектів життя. З трону Ісуса Христа тече нове життя та сила, перед якою не встоять жодні хвороби, руйнування, бідність, вади чи біль.

2. Що зміниться у служіннях Церкви, якщо ми знатимемо, що Боже спасіння не лише врятує наші душі, але й відновить усе творіння?

Це вчення веде Божий народ до спільноти повноцінного служіння.

Як ми сказали, церква має проповідувати так, щоб приводити інших людей до Царства.

- У Колосян 1:13-14 читаємо, що приходимо до Царства, коли отримуємо прощення, коли наворачтаємося (пор. з Івана 3:5).
- Тому служіння Царства передбачає насамперед проголошення Євангелія, щоб приводити людей до Христа через покаєння та віру.
- Але якщо метою Божого Царства є зцілення всіх наслідків гріха – духовних, психологічних, соціальних та фізичних, тоді християни мають докладати зусиль, використовуючи свої дари та ресурси, щоб боротися з руйнуванням світу в усіх сферах.
- Це означає, що боротьба з хворобами й голодом, допомога хворим і тим, хто фізично страждає, є знаком Царства, що наближається.
 - 1) Це означає, що праця, якою витягуємо вбогих із бідності, вказує на Боже Царство.
 - 2) Це означає, що коли люди різних рас і класів, які ніколи не змогли б самі зійтися, збираються в церкві, – є ознакою Царства.

- Це також означає, що коли ми працюємо на «світській» роботі добре, порядно, з любов'ю та уважно ставлячись до інших, то це є знаком Царства.

Чуда Ісуса називали «знаками» Царства. Коли Іван Христитель запитав Ісуса, чи Той – Христос, Цар, то Ісус вказав йому на знаки служіння. *«Сліпі прозрівають, і криві ходять, стають чистими прокажені, і чують глухі, і померлі встають, а вбогим звіщається Добра Новина...»* (Матвія 11:4-5). Ісус дивовижно зціляв, очищав і годував людей.

- Часто кажуть, що чудо – це порушення правил природного порядку. У певному сенсі це – правда, але було б точніше і краще сказати, що чуда Ісуса були *відновленням природного* порядку.
 - 1) Бог первісно не задумував, щоб ми хворіли, відчували голод і були відчуженими (наче прокажені).
 - 2) Тому Ісус використовував свою чудодійну силу, щоб дати людям відчутти спасіння, яке прийде; відновлення всього творіння владною силою Бога.

Ми можемо не мати чудодійної сили, але наші діла також повинні бути сповнені передчуттям відновлення всього творіння (див. цитату Едмунда Кловні нижче).

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Марка 1:14-2:17

1. Що ми дізнаємося про Боже Царство з віршів 14-15?

1. Ми дізнаємося, що Боже Царство перебуває в центрі Євангелія.
 - 1) Наближення Царства є доброю новиною (або Євангелієм), згідно з Ісусовим проголошенням.
 - 2) Оскільки Царства не може бути без Царя, то Ісус каже: «Добра новина в тому, що справжній Цар повертається! Це я!»
2. Ми дізнаємося, що здобуємо стосунки з цим Царем не через наші діла і добрі справи, але визнаючи наш гріх та слабкості, а також через віру в Його послання («Покайтеся і увіруйте в Євангеліє» – вірш 15).
 - 1) Це мало б звучати дуже дивно для слухачів Ісуса! Вони очікували політичного Месію, визволителя, який взяв би владу в свої руки, очолив опір та повів народ до процвітання та суверенності.

- 2) Таке «спасіння» було б «сильним для сильних». Щоб бути частиною плану такого Царства, необхідно було б мати лише хоробрість, впевненість та силу.
 - 3) Натомість Ісус говорить про Царство, до якого треба ввійти через слабкість, вину та гріх. Як же ж це дивно!
3. Ми дізнаємося, що Ісус повинен зробити щось в історії, щоб встановити Своє Царство.
- 1) Чому Царство лише «наблизилося», якщо Ісус є Царем? Чому Ісус не сказав: «Царство Господнє вже тут, бо Я тут!»
 - 2) З цього випливає, що через Ісуса має щось статися, щоб Боже Царство прийшло у світ. Щось має відбутися, щоб було встановлено силу і владу Його Царства, і вони здійснили свою визвольну працю.
 - 3) Звісно, йдеться про смерть і воскресіння Христа. Лише присутності Царя Ісуса було недостатньо. Цар мусив померти за Своїх підданих, щоб спасти їх.

2. Що можна дізнатися про Царство із ситуації у Марка 1:16-2:17?

Розповіді Марка, Луки та Матвія починаються з того, що Ісус виразно проголошує Своє послання, що наблизилося Царство Боже. Тоді бачимо, що відбулося кілька подій: покликання апостолів, зцілення прокаженого і паралітика та інші зцілення й вигнання духів. Більшість коментаторів сходиться на думці, що євангелисти відобразили для нас значення Царства. Що говорять ці ситуації про Царство?

1. Покликання апостолів показує нам, що царська влада Ісуса змінює структуру всіх сфер нашого життя.
 - 1) У Марка 1:16-17 Ісус закликав двох чоловіків залишити свої ремесла (рибальство). У Марка 1:19-20 Ісус закликав двох чоловіків покинути батька та друзів (шокуючий випадок у такому сімейному та патріархальному суспільстві!)
 - 2) Біблія не вчить нас тут, що нам треба покинути свою роботу і зануритися у «християнську роботу на повну ставку». (Цілком імовірно, що апостоли продовжували ловити рибу так само, як і Павло, який продовжував своє ремесло, коли розпочав служіння).
 - 3) Ми радше дізнаємося, що Ісус є Царем, Чия влада змінює пріоритети у кожній сфері нашого життя. Він має займати перше місце у нашій праці, нашій сім'ї – у всьому.

4) Зверніть увагу, що Ісус каже апостолам: «У мене є риболовля понад вашу риболовлю. У мене є сім'я понад вашу сім'ю». Це не означає, що тепер нам треба перестати працювати чи розірвати стосунки з сім'єю, але означає, що тепер Ісус є нашою найбільшою цінністю, надією, значущістю та впевненістю.

5) У Ньому ми знаходимо те, що раніше ми шукали б у нашій праці чи сім'ї.

2. Що це означає?

1) Це означає, що ми вже не так боїмося, переживаємо чи переймаємося цими сферами життя.

- Усі наші емоції не зосереджені лише на цих сферах. І коли щось іде не так, то нас уже не паралізує страх, гнів чи відчай.

2) Це означає, що ми повинні поставити Христа на перше місце у кожній сфері нашого життя.

3) Спасіння Ісуса приносить нові цінності, що ґрунтуються на хресті та на схемі євангельського спасіння.

- Шлях Ісуса ґрунтується не на здобутті влади, але на служіння іншим.
- Свобода, щоб так чинити, походить від нашого прийняття та стосунків з Отцем через Сина.
- Це радикально змінює те, як ми використовуємо гроші, ставимося до батьків, ведемо наш бізнес – усе, одним словом!

3. Вигнання злих духів показує, що царська влада Ісуса принесе внутрішню, духовну свободу.

1) У Марка 1:23-26 читаємо, що Ісус виганяє демона з чоловіка.

2) В Ісусовому служінні екзорцизму бачимо парадигму того, як працює Царство. Тут ми починаємо бачити, що Царство Ісуса – не просто особистий послух Його волі.

- Ісус прийшов у моє життя не просто як законодавець, але також і як визволитель та цілитель. Він приносить не лише правила, але новий світ своєї цілющої сили.

3) У тексті йдеться про те, що коли Ісус не буде Господом нашого життя, то ним стане якийсь фальшивий божок, що буде нас поневолювати.

- Більшість людей не є одержима демонами, як цей чоловік (вірші 23-24), який втратив увесь психологічний контроль над собою.

- Але Павло говорить у розділі 6 Послання до ефесян та в інших місцях, що ми постійно боремося з демонічними «владами».
 - Що б ми не зробили своєю верховною цінністю (наприклад, кар'єру), це стає нашим господом і починає нас поневолювати.
- 4) Коли я визнаю Ісуса Господом свого життя, то стаю вільним від впливу інших божків чи ідолів (див. вище «Ключова концепція»).
4. Зцілення прокаженого показує нам, що Царство Ісуса приносить соціальну справедливість, прийняття та зміну.
- 1) Через страх зараження у всіх стародавніх культурах прокажені не мали права бути частиною суспільства. Вони вважалися вигнанцями, «недоторканими» і були приречені на максимальне злиденне життя, емоційну ізоляцію, самотність і соціальну маргінальність.
- 2) Усі три євангелісти пишуть, як Ісус «простяг свою руку і доторкнувся до чоловіка» (1:41).
- Ісусові не треба було торкатися його, щоб зцілити, тому цей доторк означає зусилля Ісуса, щоб зцілити його також емоційно та соціально.
 - Він наказує цьому чоловікові показатися священику та знову приєднатися до спільноти (1:44).
- 3) У всіх Євангеліях бачимо, що Ісус приходить до прокажених, митників, язичників, «сумнівних» жінок і бідних – усіх людей, яких світ відкинув.
- 4) Однак Ісус ставить таких людей у центрі Своєї нової спільноти, яку починає вибудовувати, – у церкві. Він особливо прихильно ставиться до людей, яких світ вважає невдахами, неважливими, яких відкидає.
- Чому? Спасіння Ісуса досягається не силою, а слабкістю та служінням (втілення та хрест).
 - А спасіння Ісуса отримують не ті, хто багато досягнув та є духовно сильним, але ті, хто визнає, що є слабкими – духовними банкрутами.
- 5) Тому моделлю Ісусового спасіння є хрест, «Великий Обмін». Тому ми дивимося на владу, визнання, статус, багатство та досягнення зовсім по-іншому, ніж світ.
- 6) Расова та класова зверхність, нагромодження грошей та захоплення влади, використовуючи інших, здобуття слави та визнання – усе це знаки життя у світі. Все це протилежне до Божого Царства (Луки 6:20-26).

7) Євангеліє створює народ із альтернативним поглядом на те, що означає бути людиною. Це нове, альтернативне «місто» (Матвія 5:14-16).

Ісусові зцілення тіла та нагодування людей показують, що Цар Ісус переймається не просто духовним, але й фізичним uzдоровленням світу.

1) Концепція Божого Царства не дає нам надміру одуховнювати спасіння.

- Коли Ісусове Царство повністю увійде у світ, то більше не буде хвороб, смерті, бідності, злочинності, війни та несправедливості.
- Коли Бог повернеться, то у світі знову пануватимуть цілковите здоров'я, мир і справедливість (Псалом 95, 97) – так, як і на початку (Буття 1-2).

2) Це означає, що зусилля задля побороення соціальної несправедливості, хвороб, голоду і бідності є знаками Божого Царства. У цьому напрямку рухається Його спасіння та вся історія.

5. Зцілення паралітика показує нам, що влада Ісуса насамперед приносить нові стосунки з Богом.

1) Останнє чудо зцілення у цьому уривку показує нам, що група друзів привела до Ісуса паралізованого чоловіка.

2) Вочевидь, вони очікували фізичного зцілення, але Ісус спочатку каже чоловікові: *«Відпускаються, сину, гріхи тобі!»* (2:5)

- Ісус каже: «Твій фізичний параліч не є твоєю найбільшою проблемою. Якщо твої гріхи не буде прощено, а твоє відчуження від Бога не буде усунено, то фізичне зцілення не матиме жодного плоду».

3) У світлі радикальної соціальної справедливості таке зцілення прокаженого шокує.

- Ісус каже, що, хоча фізичне та соціальне зцілення є важливим, немає нічого важливішого за відновлення стосунків із Богом.
- Як Він сказав у Марка 1:15, неможливо ввійти до Божого Царства через добрі вчинки щодо інших. Ні – лише через навернення. Тобі треба «покаятися та вірити в добру новину» (1:15).
- Ісус каже, що ми маємо народитися згори, щоб побачити Царство (Івана 3:3) та ввійти до нього (Івана 3:5).

Зрештою, бачимо, що Боже Царство означає рішуче особисте підкорення владі Христа.

- Зверніть увагу на цілий текст першого розділу Євангелія від Марка: «І зараз вони свого невода кинули» (вірш 18); «І зараз покликав Він їх. І вони залишили батька свого» (вірш 20).
- Ісус вривається в життя людей, знищує статус-кво, закликаючи до змін та рішучих дій. Він приходять і ставить людину перед вибором.
- Усе це показує, що вхід до Божого Царства – це рішуча дія радикального та унікального посвячення Ісусові як Спасителеві й Цареві.

Підсумок

- У світ та історію повернулася присутність Божого Царства, яка все зцілює та оновлює, тому що Христос є правдивим Царем.
- Однак цей Цар приходять таким способом, який перевертає цінності світу, – через слабкість і служіння, а не через силу та міць, Він помирає заради нашого відкуплення.
- Саме тому ми також входимо у це Царство через перевернуту модель Царя, Який пішов на хрест. Ми прийняті не через наше вміння чи заслуги, але через покаяння та просто завдяки благодаті.
- Тепер ми живемо у цьому Царстві, наслідуючи перевернуту модель Царя, Який пішов на хрест. Ми живемо життям жертвовності та служіння.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

[У Євангелії від Марка] Боже втручання у світ змінило порядок: Бог поміняв місця прийнятих і відкинутих. Ті, хто був при владі та мав привілеї, відкинули Ісуса та Його послання. Однак ті, хто мав низьке становище у соціальній системі світу єврейської культури першого століття, радо прийняли Євангеліє, бо мали велику потребу. Прокажені, одержимі, язичницькі жінки (7:24-30), язичницький сотник біля хреста (15:39) демонструють Ісусові свою вірність. «І багато-хто з перших стануть останніми, а останні першими» (Марка 10:31). Ті, хто знає цю історію, не повинні недооцінювати шоку від такої зміни порядку».

– Річард Гейз¹

«Оновлення Христового спасіння, зрештою, охоплює оновлення Всесвіту... Чуда Христа були чудами, що здійснилися на ознаку прийдешнього Царства. Його благословення торкалося вбогих, зраних, струджених та обтяжених, тих, які приходили та вірили в Нього... Дивовижні ознаки, які засвідчили божественність Христа та стали свідченням для тих, хто поширював Євангеліє церкві, не

продовжують тривати далі, тому що їхня мета була досягнена. Але зразок Царства, виявлений завдяки цим ознакам, повинен мати продовження в Церкві... Саме тому проповідування Царства є цілісним та словом і ділом передає обіцянку, а також і вимогу Христа для тіла і душі».

– Ед Кловні²

«Прихід Божого Царства представляє фінальний стан космічного відкуплення, у якому Бог та Божі створіння житимуть разом у гармонії та праведності. Він представляє *шалом* – загальне процвітання, повноту та насолоду... З одного боку, нам варто уникати тріумфалізму, гордого погляду, що християни отримають цілковитий успіх, змінюючи культуру... З іншого боку, нам треба уникати схильностей впадати у відчай, відчужившись від світу та переселившись на «острів» із християнами, що поділяють нашу думку. Світ, зрештою, належить Богові та перебуває у процесі Божого відновлення. Божий план полягає у тому, щоб у Христі поєднати *усе* (Ефесян 1:9-10). Християни покликані не жити ані тріумфалізмом, ані відчаєм, а присвячувати свої життя вірі, яка переможе вкінці. У видінні, яке настільки миле, що здатне торкнутися людського серця, Іван показує нам [в Об'явленні 21], що рай прийде до нас та оновить *цей* світ».

– Корнелій Плантинга³

«Завжди існує велика небезпека того, щоб акцентувати на якомусь аспекті Божого доброго творіння та ототожнювати його (а не гріх) з головним ворогом людського життя... З плином історії цей «асpekt» постійно змінювався... «Тіло і його бажання» (Платон і грецька філософія), «людська культура, що відрізняється від природної» (Руссо та романтизм), «ті, в кого є влада у суспільстві, а також сім'я» (Фрейд та глибинна філософія), «економічні сили» (Маркс і комунізм) та ін. Я можу сказати, що унікальність Біблії полягає у тому, щоб відкинути всі спроби демонізувати будь-який аспект творіння, вбачаючи в ньому корінь проблеми, або ідолізувати інший аспект творіння вирішення проблеми».

– Ал Волтерз⁴

Практичні запитання

1. Цитати Гейза та Кловні говорять, що Царство означає мир та справедливість. Поміркуйте над тим, якими іншими способами Ви можете робити щось задля миру та справедливості у суспільстві та з християнською винятковістю працювати у своєму покликанні.

Праця задля миру та справедливості

- Працювати в напрямку безпечних домівок, кращих шкіл та доступу до медицини у бідному районі.
- Бути дуже щедрими та жити скромнішим життям.

- Працювати задля більшої расової різноманітності та порозуміння в межах церкви та свого району.
- Втілювати політичну ідею, щоб поширювати блага для людей, а не сприяти інтересам певної групи. (Далі окремий урок стосуватиметься цієї теми).

Праця з християнською винятковістю

Тут дуже багато прикладів. Наведемо один із них.

Якою є найвища цінність у бізнесі, його мета? На сьогодні такою цінністю є дохід, тобто ефективність. Зрештою, все, що робить компанія, спрямоване на збільшення прибутку.

- Така компанія може жертвувати на добротність у своїй спільноті, може пропагувати етичну поведінку серед працівників, а також намагатися бути чутливою до їхніх потреб, однак найвищою верховною ціллю все одно є дохід. Усе спрямоване на те, щоб отримувати довготерміновий прибуток.
- Це означає, що коли буде *справжній* вибір між доходом та потребами спільноти, етичними принципами і потребами працівників, то завжди переважатиме дохід.
- Як зміниться компанія, яка працюватиме за принципом «знака Царства»?
- Один із знаків Царства – допомогти процвітати ширшій спільноті компанії та району.
- Інший знак – пропагувати характер Царства, наприклад, порядність і любов.
- Ще іншим знаком є повний добробут своїх працівників, щоб вони процвітали не лише професійно, але й особисто.
- А якби це все було метою, а не засобами? Іншими словами, ми повинні заробляти, щоб сприяти добробуту нашої спільноти та наших працівників: створюючи робочі місця, виробляти товари для клієнтів, які справді допомагають їм, роблять світ цивілізованішим і допомагають людям зростати.
- Очевидні відмінності між компанією, яка керується цінностями Царства, та іншими успішними компаніями не лежать на поверхні.

Але всередині компанії ці відмінності будуть дуже помітними.

1) Добре управління – це ефективність, але також там буде:

- помітна відсутність конкурентних стосунків;
- відсутність відчуття експлуатації;

- дуже сильний наголос на якості продукції;
- етичне середовище, у якому дотримуються принципів, навіть якщо це пов'язано з втратою грошей.

Бути християнином у бізнесі означає думати про наслідки Євангелія та Божого Царювання в усіх сферах робочого життя.

- Без концепції Царства багато людей думали, що бути християнином на роботі просто означає особисто свідчити та проводити біблійні групки в офісі.
- Ці дві ідеї, звісно ж, є чудовими! Але це надто індивідуалістське розуміння християнської місії у світі.
- Християнська церква має бути втіленням Царства, контркультурою, «пілотною версією» Царства, королівською колонією Царства, щоб показувати, яким буде людське суспільство за правління Христа (1 Петра 2:9-10).
- Церква має бути новим суспільством, через яке світ зможе бачити, якою буде сім'я, бізнес, стосунки між расами та все життя за царювання Ісуса Христа.
- Ми також повинні іти у світ як свідки Царства (Дії 1:6-8).
 - 1) Поширювати Боже Царство – це більше, ніж просто завойовувати людей для Христа.
 - 2) Це також працювати над зціленням людей, сімей, стосунків.
 - 3) Це також справи милосердя та пошук справедливості (1 Івана 3:17-18).
 - 4) Це впорядкування життя людей, стосунків та інституцій згідно з Божою владою, щоб принести благословення Царства.

2. У цитаті Плантінґи йдеться про рівновагу, якої нам треба досягти. Які є практичні втілення того факту, що Царство Боже вже тут, але ще ні?

Тепер до Царства Божого можна ввійти через покаяння та віру, через нове народження.

- Воно присутнє там, де Дух присутній Своєю силою.
- Там, де Бог виявляє Свою владу через Своє Слово та Духа, наслідки гріха зникають.
- Тому Царство – це наче великий бенкет (Матвія 22:2), а також стан повного задоволення чи «благословення» (Матвія 5:3; 10).

Але, як показує Францис Шефер, оскільки Царство присутнє лише *частково*, не повністю, то нам треба очікувати значного, але не цілковитого зцілення у всіх сферах життя. Це означає, що є небезпека розвитку двох крайностей.

1. Одна крайність – це надмірне наголошування на Царстві, яке є «вже», забуваючи про «ще ні».

- 1) Ми можемо очікувати досить швидких вирішень проблем.
- 2) Ми не будемо готові до будь-якого страждання чи трагедії у житті.
- 3) Ми можемо недооцінювати силу гріха, що залишився у наших серцях.

2. Інша крайність – це надмірне наголошування на Царстві, яке «ще ні», забуваючи про «вже».

- 1) Ми можемо бути занадто песимістичними щодо індивідуальних змін.
- 2) Ми можемо самоусунутися зі світу, боячись, що він засмітить нас.

Джон Стотт (у своїй книжці «Сучасний християнин», IVP, 1992) дає більше практичних порад.

Знання правди

- Бог промовив. У час, коли багато хто наполягає, що жоден з нас не може знати правду, наш Цар дав нам Своє Слово.

Але, з іншого боку, ми повинні бути смиренними щодо нашого вміння досконало розуміти Слово. У сферах, де християни не можуть погодитися, нам варто поводитися менш тріумфально.

- «Ще ні» – означає більше великодушності щодо неважливих питань, більше смирення, діалогу, толерантності та відкритості у сферах, де є непорозуміння.

Особиста зміна та зростання

- Дух Святий уже ввійшов у нас, підкоряючи нашу грішну природу, наш егоїзм. Присутність Царства означає, що ми є «учасниками Божої істоти» (2 Петра 1:4). Неймовірна істина! «Уже» – означає більше впевненості, що будь-хто може змінитися, що будь-яка звичка, що поневолює, може бути подолана.
- Але, з іншого боку, наша гріховна природа все ще залишається у нас і її не буде повністю знищено, аж доки не настане повнота Царства. Ми повинні уникати улесливих відповідей, а також не шукати «швидкого вирішення» проблем.
- «Ще ні» – це більше терплячості та розуміння до людей, щоб не бути ані надміру поблажливим, ані нетерплячим.

Церковна зміна та ріст

- Церква – це нинішня спільнота сили Царства.
- «Уже» означає впевненість, що через помісну церкву Бог може принести оновлення та зміну всій нашій спільноті.
- Однак «ще ні» означає, що з церкви ніколи повністю не зникнуть помилки та зло. А тому ми не маємо права бути суворими критиками недосконалих спільнот, а також не повинні «перебігати» з церкви до церкви, коли починаємо бачити недоліки.

Соціальна зміна

- Христос навіть зараз править історією (Ефесян 1:22).
- Через «загальну благодать» Він дає світові інститути сім'ї та уряду, стримує зло та багатьом дає сильну свідомість, дари, лідерство та науку, щоб збагатити світ.
- Поряд із труднощами та болем Бог дає покращення охорони здоров'я та медицини, зростання захисту прав людини, скасування рабства, багато механізмів захисту для працівників тощо.
- «Уже» означає, що християни можуть очікувати, що Бог використовуватиме Божу силу, щоб змінити соціальне становище та спільноти.
- Але, з іншого боку, Царство ще не настало у своїй повноті. «Про війни почуєте». Егоїзм, жорстокість, тероризм та утиски будуть поширюватися й далі.
- Християни не перебувають у полоні ілюзій щодо політики, а також не очікують утопічних умов життя. «Ще ні» означає, що християни не будуть довіряти жодній політичній чи соціальній структурі в тому, що вона принесе на землю праведність.

Загалом ті, хто вірить, що Царство *тільки* «ще ні», будуть дуже песимістичними та негативно налаштованими щодо зміни у людях, церквах та в суспільстві. Ті, хто вірить, що Царство «уже», будуть надміру оптимістичними та наївними щодо можливості оновлення, зміни та перетворення.

3. Обговоріть цитату Ала Волтерза. Наведіть інші приклади того, як нерозуміння природи Царства призводить до помилкових вірувань і філософій.

Біблійне вчення про Царство є таким:

- 1) створений світ був *добрим*;
- 2) ми втратили царювання Бога через гріх, тому все навколо – грішне і заплямоване;
- 3) фінальне повернення Царя відновить усе.

Кожен світогляд має дати відповідь на запитання: «Що не так із життям і як це виправити»? Кожен світогляд виокремлює якусь частину *доброго* творіння, називаючи його основною проблемою (тобто демонізуючи щось), а також називає якусь частину *грішного* творіння основним способом її вирішення.

- Так, марксизм вбачає всі проблеми у могутніх, зажерливих капіталістах, які не ділилися з людьми. Тому вирішенням є тоталітарна держава.
- Фрейд, з іншого боку, вірив, що всі проблеми походять від придушення найглибших бажань задоволення. Його рішення – абсолютна свобода людини задля пошуку щастя.
- Ті, хто дотримується «традиційних цінностей» (що є зовсім протилежним до Фрейда), думають, що проблема світу полягає у поганих, невихованих та егоїстичних людях, які не підкоряються традиційним моральним цінностям і не мають сімейної відповідальності. Тому рішенням приховане у моральному відродженні релігії, моралі та чеснот у суспільстві.

Лише християнський світогляд показує, що проблема світу *не* у якійсь його частині *чи* якійсь групі людей, але в самому гріху. І вирішенням є Божа благодать і прихід Царства.

- Гріх влучив у кожного з нас. І хоча дехто з-поміж нас більше перебуває на стороні Бога, ніж інші, ми не можемо просто поділити світ на добрих і поганих. Хоча багато церков чинять багато добра, ми всі, по суті, є частиною проблеми!
- З іншого боку, ми маємо всі підстави надіятися. Царство Бога – як зерно, що *проросте* найбільшим деревом (Матвія 13). Як камінь, що став великою горою і наповнив усю землю (Даниїла 2). Тому праця *задля* спасіння душ, зцілення тіл і відновлення справедливості – це праця, яка мусить перемогти. Вона переможе.

Без розуміння природи Царства ми будемо або наївними утопістами, або цинічними та розчарованими. Ми будемо демонізувати щось, що не є поганим, але перетворимо на ідола щось, що зовсім не є добрим.

Для подальшого вивчення

Корнелій Плантінґа *«Залучаючи Божий світ: християнський погляд на віру, навчання та життя»* (*Engaging God's World: A Christian Vision of Faith, Learning, and Living*, Eerdmans, 2002).

- ¹ Р. Гейз *«Моральне бачення Нового Завіту»* (*The Moral Vision of the New Testament*).
- ² Е. П. Кловні «Євангеліє Царства» у книзі Р. Грінвея *«Пастор-проповідник»* (*The Pastor-Evangelist*).
- ³ Корнелій Плантінґа «Залучаючи Божий світ» (*Engaging God's World* (Eerdmans, 2002.), с. 103-104, 137-138).
- ⁴ Ал Волтерз *«Повернене творіння»* (*Creation Regained*, IVP, 1985), с. 50.
- ⁵ Див. Френсіс Шефер *«Справжня духовність»* (*True Spirituality*, Tyndale, 1971), с. 134.

Християнство Святого Письма

Чому я сам не можу з цим впоратися?

Заняття 8 | Курс 1

Євангеліє звільняє людей, але робить це через сильну спільноту і задля неї.

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – СПІЛЬНОТА

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Бог і спільнота

Триєдиний християнський Бог – це єдиний Бог, Який є спільнотою.

- Якби Бог був вічно одноосібний, тоді любов була б явищем, на якому навіть Бог знався би другорядно – лише після того, як почав би створювати інші створіння.
- Але оскільки Бог є *триосібний*, то любов і дружба є *притаманними* Йому в кінцевій реальності.
- Саме тому глибокі особисті стосунки є добрими за своєю суттю. Вони відображають усе те, чим є Всесвіт.

Спасіння та спільнота

Ісус сказав: *«Життя ж вічне це те, щоб пізнали Тебе, єдиного Бога правдивого, та Ісуса Христа, що послав Ти Його»* (Івана 17:3).

- Знати когось – це мати з ним особисті стосунки. Ісус каже, що найбільше у світі потрібні особисті стосунки з Богом.
- Це – серце не тільки новозавітної релігії, але й старозавітної. *«І візьму Вас Собі за народа, і буду вам Богом»* (Вихід 6:7).
- Таке твердження говорить нам, що спасіння:
 - 1) приводить до близькості з Богом (бачимо це через прийменники *«Собі»* та *«вам»*);
 - 2) приводить нас до спільноти з іншими (ми стаємо частиною народу).

Місія та спільнота

Ісус молився за Своїх послідовників, кажучи: *«Щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я у Тобі, щоб одно були в Нас і вони, щоб увірував світ, що Мене Ти послав»* (Івана 17:21). Тому наша любляча спільнота є найкращим проголошенням Євангелії світові.

- У Матвія 5:14-16 Ісус говорить Своїм послідовникам, що вони – «місто на верховині гори», вчинки якого сяють і виявляють світові Божу славу.
- Що означає для християн бути «містом», яке бачить світ («на верховині гори»? Це означає, що ми маємо бути альтернативним містом у будь-якому місті. Наслідками цього є:
 - 1) ми повинні достукуватися до будь-яких людей у місті та приводити їх до християнських спільнот;
 - 2) ми маємо показувати альтернативні приклади у всіх аспектах життя – у комерції, в навчанні, мистецтві, сексуальності, расових стосунках, у спільному використанні ресурсів тощо.
 - 3) Секс, гроші та влада мають використовуватися, щоб збагачувати життя, а не руйнувати чи поневолювати.
- Ісусова заповідь тут – заповідь для спільноти. Ми не можемо виконати її наодинці. Ми не можемо бути альтернативним містом тільки самі по собі!

Характер і спільнота

Характер в основному формується через людей, з якими їмо, граємо в ігри, розмовляємо, радимося та навчаємося. Саме тому це і є наша основна соціальна спільнота, яка й формує нас на найглибшому рівні.

- Усі уривки Біблії, що містять слова «одне одного», стосуються цього аспекту християнської спільноти. Ми повинні:
 - 1) шанувати одне одного (Римлян 12:10);
 - 2) приймати одне одного (Римлян 15:7);
 - 3) терпіти одне одного (Колосян 3:12-13);
 - 4) прощати одне одного (Ефесян 4:2,32);
 - 5) молитися одне за одного та визнавати гріхи один перед одним (Якова 5:16);
 - 6) підбадьорювати та заохочувати одне одного (Євреїв 3:13);
 - 7) наvertати одне одного та дорікати одне одному (Римлян 15:14; Галатів 6:1-6);
 - 8) застерігати одне одного (1 Солунян 5:14);
 - 9) навчати одне одного (Колосян 3:16).
- Ми повинні перестати пліткувати та зводити наклепи (Галатів 5:15) чи бути нещирими (Римлян 12:9) одне з одним.

- Ми покликані носити тягарі одне одного (Галатів 6:2), ділитися майном (Дії 4:32) та прислухатися до потреб один одного (Ефесян 5:21).

Підсумок

Мета Ісусового спасіння – не просто спасти окремих людей, але побудувати нове, альтернативне суспільство, яке вказує на те, що Господом світу є Ісус, Який відкупить усе творіння. Без спільноти ми не будемо знати Бога, не здобудемо світ, а також не змінимося.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Подумайте про конкретні способи, завдяки яким церква може бути контркультурою, що показує світові, як Євангеліє змінює наше використання сексу, грошей та влади.

Західні віруючі часто думають, що ми показуємо світові подібність до Христа через особисте життя. Але не менш важливо показувати Христа у *спільному* житті разом. Ось кілька прикладів.

Побачення

Коли ми міркуємо про сексуальну етику, то зазвичай думаємо дуже індивідуально. Що означає дотримуватися біблійної сексуальної етики для окремого християнина? Це означає:

- 1) не займатися сексом до шлюбу;
- 2) не одружуватися з кимось, хто не поділяє Христової віри.

Але хіба це вичерпне пояснення слів «*будьте світлом для світу*» у сфері сексу та стосунків?

- Ісус сказав нам, щоб «наше світло далеко сяяло» світові – як місто, як контркультура.
- Як християни як спільнота можуть показувати Христову відмінність у сфері сексуальності? Ось одна ідея.

1) Якби ми були спільнотою, у якій неодружені чоловіки зустрічалися б не лише з вродливими жінками, але оцінювали їх за їхній характер?

2) А якби у нашій спільноті незаміжні жінки зустрічалися б не лише із заможними чоловіками, але й оцінювали їх за їхній характер? (Порівняйте. 1 Самуїла 16:7; 1 Петра 3:3-4).¹

- У нашій культурі при виборі чоловіка чи дружини вигляд, зовнішність і гроші є надто важливими. Цілком можливо, більшість церков, навіть консервативних, «прищеплюють» собі цю ідею світу.
- Тому можна цілком відповідати букві Закону щодо індивідуальної етики, але пропустити важливість виявляти Божу славу в тому, як діє та працює наша спільнота.
- Ми можемо бути альтернативним суспільством через наше ставлення до сексу та побачень – у цьому полягає один зі способів.

Розвиток кар'єри

Книга Жака Елула *«Технологічне суспільство»* – це християнський аналіз сьогоденного «техноцентризму». Наше сучасне суспільство дуже секуляризоване (більше орієнтоване на конкретне «зараз», аніж на духовні чи вічні цінності), а тому дуже раціоналістичне та механічне.

- Елул каже, що ця сучасна тенденція впливає на все у нашому житті, в тому числі й на наші стосунки.
 - 1) Самі по собі стосунки не є ані добрими, ані не є метою самі в собі, вони радше є засобом, щоб просувати свої інтереси.
 - 2) У такому середовищі ми обираємо проводити час із людьми, які «відчиняють двері» для нас. Основа нашої дружби та соціальних зв'язків часто, зазвичай, або завжди є корисливою – щоб досягти певних економічних та соціальних цілей.
 - 3) Іншими словами, люди, з якими ми взаємодіємо і з якими будуємо стосунки, є для нас не особами (суб'єктами), а об'єктами. Вони є лише засобами для досягнення мети.
- Але у Триєдиному/християнському світогляді стосунки самі по собі є метою. Ми не можемо використовувати інших.
- Християнська контркультура має бути місцем, де стосунки трактують по-іншому.
 - 1) Ми не повинні крутитися лише навколо вродливіших, впливовіших та успішніших людей.
 - 2) Ми не повинні знайомитися з людьми, щоб просувати власні особисті інтереси.

- ¹ «Та Господь сказав Самуїлові: Не дивись на обличчя його та на високість зросту його, бо Я відкинув його Собі! Бо Бог бачить не те, що бачить людина: чоловік бо дивиться на лице, а Господь дивиться на серце» (1 Самуїла 16:7). «А окрасою їм нехай буде не зовнішнє, заплітання волосся та навішання золота або вбирання одєж, але захована людина серця в нетлінні лагідного й мовчазного духа, що дорогоцінне перед Богом» (1 Петра 3:3-4).

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Ефесян 2:14-22

1. Вірш 19-22. Поміркуйте над різними образами, якими послуговується Павло. Що говорить кожен із них про християнську єдність і спільноту?

Співгрозжани святим – вірш 19

- Тут нас називають новим народом.
- Наші стосунки одне з одним у Христі повинні бути сильнішими, ніж наші стосунки з іншими членами етнічних чи національних груп.
 - 1) Коли ми стаємо християнами, то тепер ми вже насамперед не з Огайо, з Німеччини чи з Азії. Ми не є насамперед європейцями, темношкірими американцями, азіатами, латиносами. Ми не є насамперед робітниками чи менеджерами.
 - 2) Насамперед ми є співгромадянами Божого народу.

Домашні для Бога – вірш 19

- Це означає, що нас всиновлено до Божої сім'ї. Ми тепер живемо у Його домі.
- Ми не лише громадяни, але й сини та дочки, брати та сестри.

«Що на ньому вся будівля, улад побудована, росте в святий храм у Господі, що на ньому і ви разом будуєтеся Духом на оселю Божу» – вірші 21, 22

- Ми є будівлею, де фізично перебуває слава Божа (шехіна) /святее святих/.
- Його царська присутність входить у наші життя та оселяється в нас.
- *Кожен із трьох образів посилює інтенсивність.*
- Кожен образ показує ближчі та особистісніші стосунки з Богом.
 - 1) Цар живе в одному регіоні зі своїми людьми. Батько живе в одному домі зі своїми дітьми. А Дух, власне, живе у самому храмі.

- Кожен образ виявляє ближчі та особистіші стосунки між членами спільноти.

2) Громадян пов'язують соціальні угоди. Брати і сестри з'єднані генетичним кодом та вихованням, але каміння храму буквально скріплене між собою цементом.

2. Назвіть практичні приклади застосування цих істин у спільноті. Якщо ми є народом, сім'єю, храмом, то як це має впливати на наше життя?

Сила цих образів говорить нам про те, що неможливо це обмежити просто відвідуванням церкви в неділю, навіть якщо це й відбувається регулярно. Ці образи говорять нам про значно глибше долучення до церкви.

Новий народ – міжкультурність

Цей образ означає, що:

- ми стаємо близькими друзями з людьми, приналежними до інших груп, класів і рас, до яких, без Євангелії, нам було б байдуже.
- *По-перше*, ми – християни, а вже потім білі, чорні, азіати. Насамперед ми – християни, а вже потім багаті чи бідні, чи середнього класу.
- Ми не можемо дозволяти приналежності до наших старих класів розділяти нас.

Сім'я – особиста відповідальність.

Цей образ означає, що:

- Ми не просто разом «збираємося на зустрічі», але ділимося багатьма подіями в житті інших віруючих. Ми разом їмо, відпочиваємо, молимося, проводимо час, відчиняємо двері свого дому та ділимося майном.
- Ми дозволяємо, щоб усе наше життя перетиналося з життям інших християн.
- Ми є особисто відповідальними перед іншими. Ми достатньо поділилися про свої гріхи та провели достатньо часу з іншими, щоб люди справді побачили, чи зростаємо ми у Христі.

Духовний храм Духа – спільна духовність

Цей образ означає, що:

- Ми молимося з іншими віруючими і дозволяємо їм знати, як ми насправді відчуваємо Бога. Саме у *спільноті* нашій живе Дух. Наша духовність – це вже не приватна справа.
- Ми відчуваємо Бога *разом із* іншими.

3. Вірші 14-16. Що Павло говорить у цьому конкретному образі? Як це твердження стосується вірша у 1 Петра 2:9, де читаємо про «вибраний рід... святий народ»?

Ось один із найдивовижніших образів: «Він Своєю наукою знищив Закона заповідей, щоб з обох збудувати Собою одного нового чоловіка» (вірш 15).

- Однак краще було б перекласти: «Його мета – це створення нового людства» (Грецькою – «кайнон антропон»).
- Дивовижно! Павло говорить, що ми покликані бути новою людською расою, тобто бути людьми по-новому, у новому соціальному порядку.

Це цілком перегукується зі словами, що християни мають бути альтернативним «містом Бога» (Матвія 5:14-16) і що ми – «...вибраний рід, священство царське, народ святий, люд власности Божої, щоб звіщали чесноти Того, Хто покликав Вас із темряви до дивного світла Свого» (1 Петра 2:9).

- Коли Петро називає нас «святим народом», то буквально каже, що наша «духовна етика» є винятковою, унікальною.
 - 1) Клуб чи асоціація – це група людей, пов'язаних однією або двома спільними зацікавленнями, наприклад, тенісний клуб.
 - 2) Але «етика» – це ціла культура, це група людей, яка має виняткові погляди майже на усе. Від моральних цінностей до почуття гумору.
- Слово «святий» означає «відокремлений». Петро говорить, що Євангеліє так змінює кожен частину нашого життя, що це витягає нас із нашої культури, даючи можливість критично глянути на неї збоку. Вона відокремлює нас від невірних, які живуть у ній.
- Коли віруємо у Євангеліє, то отримуємо неймовірну єдність з іншими віруючими, хоча вони, як люди, можуть дуже відрізнятися від нас.
- Тому, за словами Ісуса, християни – це альтернативне місто у кожному місті.
- І, як каже Петро, ми – альтернативний народ і культура у кожному народі та в кожній культурі.
- Тому ми є не просто спільнотою теплих взаємин, а контркультурою, в якій ми допомагаємо одне одному ставати винятковими у всьому, що робимо:
 - 1) у тому, як ми використовуємо гроші та майно;
 - 2) як ми ставимося до стосунків та сім'ї;
 - 3) як ми працюємо і т. д.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Не будьмо чванливі, не дражнімо один одного, не завидуймо один одному!» (Галатів 5:26)

Цей вірш показує нам, що наше ставлення до інших залежить від нашої думки про себе. Ми починаємо втілювати цих два негативні ставлення саме тоді, коли ми чванливі. Якщо думаємо про себе як про вищих, то ми «провокуємо, дражнімо» (грецькою «кидаємо виклик»). . . , але якщо ми думаємо про себе як про нижчих, то «зздримо». У будь-якому випадку наше марнославне ставлення до себе визначатиме наше ставлення до людей. . . Це дуже відрізняється від любові, яка є плодом Духа. . . Дух Святий відкрив їхні очі, щоб бачили як свій гріх і негідність, так і важливість та цінність людей в очах Бога».

– Дж. Стотт¹

«Той, хто невпевнений у Христі, постійно шукає, чим би підтримати своє духовне життя. У цьому шаленому пошуку засобів самопрезентації людина чіпляється не лише за крихти вміння та праведності, які знаходить у собі, але й за расу, членство у партії, звичні соціальні та моралізаторські звички, а також за культуру. Культуру представляють так, наче вона є захистом від сумніву в собі, однак вона стає ментальною гамівною сорочкою, яка врізається в тіло і яку неможливо зняти, хіба що через ґрунтовну віру в Христа, Який спасає нас. . . Як тільки оживає віра, то християнин може вільно носити свою культуру, як зручний одяг. Він може тимчасово зодягнутися також в іншу культуру, якщо хоче (так радить Павло у 1 Коринтян 9:19-23). Християнин може захоплюватися різними проявами Христового світла в інших культурах та цінувати їх».

– Річард Ловлейс²

«У кожного мого друга є щось, що може проявитися лише через певних інших друзів. Сам по собі я не здатний «освітити» цілу людину. Я хочу, щоб світло інших, а не тільки моє, висвітлювало всі грані мого друга. Після смерті Чарльза я вже більше ніколи не побачу, як по-особливому Рональд сміятиметься з Чарльзових жартів. Ба більше, тепер, коли не стало Чарльза, у мене залишилось менше Рональда. Отож, справжня дружба – найменш заздрісна з-поміж усіх видів любові. Двоє друзів насолоджуються, коли до них приєднається третій, а троє – коли четвертий. . . Ми отримуємо не менше, але більше дружби, коли ділимося нею з іншими. Таким чином, дружба виявляє славу схожість із раєм. Бо кожна душа, яка бачитиме Його по-особливому, передаватиме те унікальне бачення всім іншим. Саме тому, пише стародавній автор, серафими у баченні Ісаї перегукувалися між собою: «Свят, свят, свят!» (Ісаї 6:3). Що більше ми ділитимемося небесним хлібом з усіма нами, то більше його матимемо».

– К. С. Льюїс³

«Якщо церква має ефективно представляти нове царство та новий порядок, то й сама повинна бути новим соціальним порядком.

Церковна спільнота не є поширювачем програм соціальної зміни (хоча так воно й буде), але сама по собі є прикладом іншого соціального порядку. Її дії задля справедливості та миру будуть переповнені життям у Христі, де Божа справедливість і Божий мир уже є реальним багатством».

– Лезлі Ньюбігін⁴

«Церква складається з природних ворогів... Нас поєднує разом не спільна освіта, раса, дохід, політика, національність, акценти, робота чи будь-що з такого списку. Християни збираються разом, бо їх усіх спас Ісус Христос... Це група природних ворогів, які люблять одне одного заради Ісуса».

– Д. Карсон⁵

Практичні запитання

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Поміркуйте над цитатою Стотта. «Марнославство» (грецькою *кенодоксос*) буквально означає «позбавлений слави чи визнання». Як Євангеліє зміцлює це та закладає фундамент для оновлених стосунків між людьми?

Нашим природним станом є «порожня слава» – голод за визнанням, гідністю та значущістю. Коренем такого стану є гріх.

- Павло каже, що, хоч ми й хочемо бути господарями свого життя, глибоко у душі знаємо, що є Бог, задля Якого ми повинні жити. Саме тому ми стримуємо і придушуємо знання, що ми не живемо так, як треба (Римлян 1:18-20).
- Ця вина підсвідомо впливає на нас у всьому, що ми робимо.
 - 1) Гріх робить нас зверхніми (бо ми намагаємося довести собі та іншим, що ми є значущими), а також занижує нашу самооцінку (бо глибоко в душі ми відчуваємо провину та невпевненість).
- У різних людей це проявляється по-різному.
 - 1) «Пуста слава» деяких людей виявляється у хвастошах та гордості.

У інших же ця «пуста слава» виявляється через самоприниження та ненависть до самого себе.

2) Більшість із нас залишається посередині – між обома крайнощами.

Євангеліє, однак, створює новий образ себе, який не базується на порівняннях з іншими (Галатів 5:26, 6:3-5).

- Наша цінність сформована не схваленням *від* інших людей і не владою *над* людьми.
- Тому, з одного боку, ми не є надто залежними від схвалення інших людей, а з іншого боку, не боїмося посвятити себе іншим чи пов'язати себе з ними.

Євангеліє не робить нас ані самовпевненими, ані не занижує нашу самооцінку. Євангеліє робить нас хоробрими та смиренними водночас.

- Тією ж мірою, якою я заробляю на власну гідність через вчинки (тобто коли я живу за схемою «діла – праведність»), такою ж мірою я буду керуватися або зверхністю, або заниженою самооцінкою.
- Чому? Бо якщо я спасаюся своїми ділами, тоді я можу бути або впевненим, але не смиренным (якщо живу згідно зі своїми стандартами), або смиренным, але не впевненим (якщо не живу згідно зі своїми стандартами).
- Іншими словами, без Євангелія ми будемо або зверхніми до інших, або матимемо занижену самооцінку. Або ж будемо поводитися і так, і так – залежно від людей. Природа нашого власного ставлення до себе розриватиме нас між цими двома вогнями.

Однак Євангеліє дає мені смирення перед кожним, говорячи, що я – грішник, спасений лише благодаттю. Але також воно дає мені сміливість перед кожним, говорячи, що мене любить і шанує Той, Чия думка є по-справжньому важливою.

Євангеліє дає як хоробрість, так і смирення, що не суперечать одне одному, але примножують одне одного.

Це радикально змінює всі мої стосунки.

- Джонатан Едвардс каже, що до того, як ми відчуємо благодать, усе, що ми робимо, буде побудоване на егоїстичній любові.
 - 1) Ми не працюємо заради праці, ми не будуємо стосунки з людиною заради людини.
 - 2) Ми робимо все це, щоб підвищити самооцінку, щоб стати вищим за інших.
 - 3) Тому мої стосунки завжди крутяться навколо мене.

- Але коли Євангеліє змінює нас, ми починаємо будувати стосунки заради інших людей. Я можу насолоджуватися кимось просто через те, ким він чи вона є, і це не пов'язано з тим, як я почуваюся через них.
- Якщо Євангеліє не змінить нас, то, в принципі, ми будемо використовувати людей у своїх стосунках.
- І якщо Євангеліє не змінить нас, то спектр усіх наших стосунків буде дуже вузьким.
 - 1) Ми здатні відповідати взаємністю лише тим людям, які дуже схожі на нас.
 - 2) Коли ми зустрічаємо когось, хто набагато кращий за нас (соціально, економічно, розумово, фізично) чи значно гірший за нас, то різко вмикається динаміка зверхності або заниження самооцінки.
 - 3) Ми є заляканими або зневаженими.

3. Поміркуйте над цитатами Льюїса та Карсона. а) Що нового Ви дізналися про Христа від своєї спільноти з іншими віруючими? б) Поділіться особистими свідченнями, як Євангеліє поєднує природних ворогів.

4. Поміркуйте над цитатою Ловлейса. Як Євангеліє допомагає нам подолати культурні бар'єри?

Для християнської церкви один із найважливіших способів втілення Євангелія полягає у єдності християн, які відрізняються одні від одних темпераментом, культурою та расою.

- Назагал, завдання церкви – показувати світові, що люди, які не можуть жити у любові та єдності поза Христом, *можуть* жити так у Христі. Але це легше сказати, ніж зробити.
- Коли ми будуємо взаємини понад расовими та культурними бар'єрами, то швидко стикаємося з несприйняттям, що глибоко закорінене у наших культурних звичках і ментальності. Через це нам важко приймати і поважати людей з інших груп.
- Деякі з цих ставлень є виразно або приховано расистськими – ми робимо культурні відмінності морально значущими.

- Ми маємо схильність думати про наші розбіжності з іншими культурами так, ніби це наші достоїнства. Ловлейс натомість пояснює, як працює Євангеліє.

Духовне коріння расизму

По суті, расизм є схемою «діла – праведність». Це спосіб прожити життя без Євангелії. Структура гріха є такою (на основі Буття 3 та Римлян 1):

- гріх – це горда незалежність, у якій ми прагнемо бути самі собі богом і створити безпечне життя, незалежне від Бога;
- але ми були створені, щоб прославляти та знати Його, тому ці зусилля незалежності створюють відчуття тривоги та сорому;
- у відповідь ми «покриваємо нашу наготу» та невпевненість якоюсь виправдальною системою цінностей. Ми шукаємо заміників цінностей, якими (шалено) виправдовуємо своє існування, прийнятність і гідність;
- до такої системи самовиправдання дуже часто входить моральність і сама релігія. (Пригадайте персонажа Ф. О'Коннора, який сказав: «Він знав, що уникнути Ісуса можна, уникнувши гріха»).

1) Інша поширена система самовиправдання – це чиясь культура і раса. У ній ми можемо почуватися зверхньо та приховувати відчуття власної наготи.

Зцілення від расизму

Боротьба з расизмом є багатогранною. Потрібні як особисті, так і спільні зусилля. Вона охоплює як зміну ставлення, так і зміну соціальних структур. Але зцілення від расизму відбудеться тільки тоді, коли Євангеліє наповнить серце.

- У Діях 10-11 Бог показав Петрові, що всі, незважаючи на приналежність до раси чи культури, були однаково грішними та однаково любленими в Христі, бо спасіння приходить лише через благодать.

1) Корнилій спасся не своїм походженням, але Христовим походженням.

- Однак згодом Павло побачив, що Петро відмовлявся їсти з християнами з язичників і дорікнув йому в расизмі.
- Він не сказав: «Ти порушуєш правила проти расизму». Він сказав: «Вони не йдуть рівно за євангельською правдою» (Галатів 2:14).

1) Йти «рівно за євангельською правдою» – це усвідомлювати, що ми всі є грішниками, які спасенні лише благодаттю, робити з цього практичні висновки та відповідно до цього формувати поведінку.

- Расові упередження є хибними, бо заперечують основний принцип благодаті.

Це означає, що поступово Євангеліє змінюватиме нашу ідентичність.

- Ідентичність – це сукупність різних нашарувань, бо наші особистості є багатогранними.
 - 1) Наша професія, етнічна ідентичність тощо – все це є частиною того, «ким ми є».
- Але ми по-різному оцінюємо ці компоненти, тому зрілість християнина – це процес, де основною підвалиною нашої ідентичності стає наше усвідомлення себе як нового створіння у Христі з усіма привілеями в Ньому.

Наприклад, людина може будувати свою ідентичність за такою схемою, де найважливішим (внизу) буде її професійний статус адвоката, а найменш важливі – вгорі.

-----Лютеранин-----
 -----Батько-----
 -----Республіканець---
 -----Німець-----
 -----Адвокат-----

Але християнське навернення змінить порядок структури ідентичності. Після навернення ця ідентичність може виглядати ось так (найважливіші фактори внизу):

----- Республіканець--
 ----- Німець-----
 ----- Адвокат-----
 ----- Батько-----
 -----Християнин (лютеранська версія)

Коли християнство ставатиме важливішим у нашій ідентичності, то нас менше вражатимуть професійні, соціальні реформи та зміни у стосунках.

- Робота менше нас контролюватиме.
- Ми долаємо расові упередження та стаємо відкритішими щодо політичних та інших питань.
- Але християнство підносить нас вище за наші етнічні та політичні питання, даючи нам певну відстань і можливість критично поглянути на них. Цього раніше у нас не було, інші члени наших груп не здатні до такого.
- Ця фундаментальна євангельська зміна є ключем до того, щоб бути альтернативним містом, якого прагне Ісус!
- Як можуть білі та чорні американці подолати расизм після всіх цих років?

- Як люди середнього класу можуть служити бідним?
- Як «західні» люди з високим рівнем індивідуалізму можуть перестати постійно ставити собі питання на кожній події: «Яка користь мені з цього»?
- Як вони можуть почати долати їхнє несамовите прагнення приватності, свободи та почати бути відповідальними та підзвітними іншим?
- Як ми можемо перестати постійно ображатися, будучи надміру вразливими?
- Як ми можемо подолати страх дорікати іншим, якщо їхня поведінка є руйнівною?

Відповідь на всі ці запитання – це Христове Євангеліє виправдання. Це не через нас, не через силу, лише через хрест.

- Якщо у житті нашої спільноти немає таких ознак (а їх і справді немає), то нам треба повернутися до основ, роздумувати над Євангелієм у своєму серці та молитися, доки не побачимо плоду.
- Якщо наша спільнота не має таких ознак, то ми можемо говорити, що віримо у Євангеліє, але це не так. Ми насправді не віримо. Ми його не чуємо.

5. Поміркуйте над цитатою Ньюбігін. Наведіть практичні приклади, як можна поглибити стосунки у Вашій малій групі, щоб зробити її подібною до близької сім'ї та сформуватися разом як виняткова християнська контркультура.

Поглиблюючи наше життя разом

Спільний час

Спільнота вимагає доступності.

- Ми не повинні бути недоступними для інших.

Спільнота вимагає частоти.

- Ми повинні регулярно проводити багато часу разом.

Спільні події

Спільнота потребує різноманітних подій:

- спільні обіди;
- відпочинок та спільне «дотримання суботи»;

- навчання разом із іншими (вивчення Біблії, читання та роздуми загалом);
- особиста психологічна підтримка, утішення та особлива відповідальність за поведінку;
- посвячення постійному примиренню та прощенню;
- справи служіння та справедливості, спільні свідчення;
- молитва, поклоніння та спів;

Саме тому спільнота потребує як спонтанності, так і спільно організованого часу.

- Якщо немає такої спонтанності, тоді немає доступності, частоти та різноманіття.

Спільні ресурси

- Ділитися доміvkою, бути гостинними до інших.
- Ділитися економічними та професійними ресурсами. Відчувати відповідальність перед іншими.

Спільне місце

- Щоб втілити те, що перелічене вище, потрібно підтримувати зв'язок із певним географічним місцем. Тобто Ви повинні якомога більше перебувати у своїй спільноті.
- Практичні поради:
 - 1) живіть поблизу роботи;
 - 2) не переїжджайте часто;
 - 3) спілкуйтеся з усіма віруючими, які живуть навколо.

Формування спільного життя як виняткова контркультура

1. Церква мусить враховувати, що християни змінюються під систему світу у сферах сексуальності та шлюбу, грошей і матеріалізму, влади та соціальних стосунків. Тому треба узгодити практики християн з Писанням.

2. Церква покликана стати якомога більш поліетнічною. Це – широка тема, і слово «якомога» тут часто ігнорується.

- 1) Є багато настільки моноетнічних спільнот, що це виглядає неможливим.
- 2) Водночас 2 розділ Ефесян та інші місця чітко показують, що церква – це контркультура, що є прикладом того, як раси і культури можуть бути об'єднані у Христі.

3. Церква має вирішити бути знаком Царства через служіння милосердя та справедливості, що допомагають ширшій спільноті, а не лише віруючим у церкві. Це ще один важливий спосіб, завдяки якому церква є «містом на горі».

1) Багато релігійних спільнот піклуються про своїх.

2) Ми повинні показувати світові новий спосіб життя, підґрунтям якого є хрест і жертвне служіння.

4. Церква повинна працювати, щоб принести євангельську теологію у так звані «світські сфери життя».

1) Потрібно запитати себе: «Як Євангеліє робить працю в бізнесі, мистецтві, науці, ЗМІ, уряді винятковою?»

2) Звісно, ця тема є широкою, але церква не буде контркультурою, якщо не шукатиме шляхів, як розвивати віруючих у напрямку культурного, а не тільки церковного лідерства.

¹ Джон Стотт «Послання до галатів» (*The Message of Galatians*, IVP, 1968), с. 156-157.

² Річард Ловлейс «Динаміка духовного життя» (*The Dynamics of Spiritual Life*, IVP, 1979), с. 198-199.

³ К. С. Льюїс «Чотири любові» (*The Four Loves*, Harcourt and Brace, 1971), с. 61-62.

⁴ Лезлі Ньюбігін «Євангеліє у плюралістичному суспільстві» (*The Gospel in a Pluralist Society*, Eerdmans).

⁵ Д. А. Карсон «Любов у важких місцях» (*Love In Hard Places*, Crossway, 2002), с. 61.

Звідки ми знаємо про Ісуса?

Заняття 9 | Курс 1

Джерелом буквально всього, що ми знаємо про Бога та Христа, є Біблія. Але чому нам треба їй довіряти і як зрозуміти, про що в ній ідеться?

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – БІБЛІЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Чому нам треба їй довіряти

Багато людей говорить, що біблійні описи про Ісуса є міфом, а тому їм не можна довіряти.

Однак така точка зору породжує три нездоланні проблеми.

Занадто короткий час для творення міфу.

- Міфи складають впродовж кількох століть після того, як помирають усі очевидці. Але Марко та Лука написали свої Євангелія лише через 30-40 років після смерті Ісуса.
- Якщо Ісус *не* нагодував тисячі людей, то це ще могло зійти з рук, якби про це було написано 200 років по тому, але не через 30 – коли сотні очевидців ще були живі.
- Ці свідчення почали поширюватися надто рано, щоб можна було вважати їх сфальсифікованими.

Зміст надто суперечить стилю міфів.

- Поширеною є думка, що послідовники Ісуса вигадали історії про Його життя, щоб популяризувати свій рух. Але який сенс вигадувати історії, в яких:
 - 1) Ісус помирає на хресті, вигукуючи, що Бог покинув Його?
 - 2) У Гетсиманському Саду Він прагне уникнути хреста?
 - 3) Першими очевидцями воскресіння є жінки?
- Усі ці елементи були дуже образливими для читачів першого століття. Єдина правдоподібна причина – все це насправді сталося.

Літературна форма надто деталізована, щоб бути міфом.

- У розділі 21 Євангелія від Івана апостоли впіймали 153 рибини.
- У розділі 8 Євангелія від Івана Ісус писав пальцем по землі, хоча ми так і не дізнаємося, що Він написав.

- Стародавні міфи ніколи не містять таких деталей, що не додають нічого до сюжету чи опису героя.
- Жанр фантастичних історій з реалістичним викладом зародився лише 400 років тому.
- Стародавній автор написав про 153 рибини тільки тому, що це було свідчення очевидця. Хтось запам'ятав цю цифру.

Як нам її розуміти

Якщо Ісус є Богом, то нам треба розуміти Біблію так, як її розумів Він.

Ісус розумів Біблію як Слово Боже, тобто «те, що каже Писання, те каже Бог».

- Він сприймав Біблію як:
 - 1) надприродне об'явлення (Івана 5:37-39; Матвія 19:4-5)
 - 2) натхненною в усьому (Івана 10:34-35; Матвія 5:17,19)
 - 3) авторитетною та «непорушною» (Івана 10:35; Марка 7:1-13)
 - 4) достатньою для спасіння (Луки 16:15-31; Івана 5:39-40)
- Навіть найменші деталі свого життя Він базував на Писанні (Івана 19:28).

Ісус сприймав Біблію як свідчення тільки про Себе (Луки 24:44-45; Івана 5:39-46).

- Кожна частина Біблії щось говорить нам про Ісуса і те, як Бог відкупляє нас через Нього.
 - 1) Ісус є справжнім Адамом, Який впорався з випробуванням у саду.
 - 2) Він є справжнім Мойсеєм, який виводить нас із рабства.
 - 3) Він є справжнім Йовом – невинним мучеником, який заступається за своїх друзів.
 - 4) Він є справжнім Давидом, чия перемога стає перемогою його народу, хоча люди навіть каменя не підняли, щоб її здобути.

Зрештою, є лише два способи читати Біблію. Чи вона розповідає фактично про мене, чи про Ісуса?

- Чи вона, по суті, є набором моральних принципів, яких я маю дотримуватися?
- Чи це історія про Ісуса – про те, що Він зробив?

1) Якщо я не бачитиму верховної щедрості – що Він віддав усе за мене на хресті, то я не матиму стимулу, щоб щедро обходитися з власними грішми.

2) Якщо я не усвідомлю, що Він пробачив мені на хресті, я не зможу прощати іншим.

- Якщо Біблія є тільки моральним прикладом для життя, то це – непосильний тягар.
- Біблія не є «книгою чеснот». Це історія того, як Бог відкупив нас через Ісуса Христа.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Подумайте про історію Біблії як про історію Давида та Голіафа. Якщо глянути на неї відокремлено від цілої Біблії, то який основний посил вона доносить до читача? Якщо поглянути на неї як на частину загальної історії Біблії про те, як Бог благодатно спасає нас через Христа, то яким тоді є основний посил чи вчення?

Історія про Давида та Голіафа є добре відомою, це історія про сміливість та віру в Бога під час дуже несприятливих обставин. Давид – звичайний юнак, який не має фізичної сили чи військової доблесті, але все ж ладен побороти велетня.

- Сама по собі ця історія є закликом до читача бути хоробрим, вірити в Бога і стійко протистояти велетням у житті.
- Але якщо ми будемо розглядати окрему біблійну історію без розуміння, як вона вписується у велику біблійну історію (про те, що Бог спасає світ через Христа), то ми змінюватимемо значення конкретної події для нас.

1) Таким чином ми перетворюємо її на моралістичний заклик «докладай більше зусиль» замість того, щоб побачити заклик жити вірою у зусилля Христа.

- Якщо я читатиму історію про Давида та Голіафа як приклад для наслідування, тоді це історія про мене. Я маю зібратися з духом і силою, щоб побороти велетнів у житті.

Але її можна читати інакше. Запитаймо себе: «Чому Святий Дух залишив цю історію в Біблії?» Ісус говорить нам (у розділі 24 Євангелія від Луки – див. нижче), що все, записане у Писанні, говорить нам щось про Нього чи про наше спасіння.

- Давид був Ісусовим предком. Запитаймо себе: «Як Давид об'являє нам щось про *верховного* Царя та визволителя – про Ісуса?»
- Щойно ми починаємо відповідати на це запитання у світлі великої біблійної історії, то помічаємо багато дивовижних паралелей:
 - 1) Як і Давид, Ісус взявся за справу визволення з позиції не сили, а слабкості.
 - 2) Як і Давид, Ісус бився замість людей, яких Він намагався визволити, щоб Його перемога стала їхньою перемогою! (Замість того, щоб битися «стінка на стінку», кожна сторона обирала «чемпіона», представника. Якщо перемаже наш чемпіон, то це буде перемогою всього народу в битві).
 - 3) Тому, як і Давид, Ісус спасає Свій народ благодаттю, даючи йому перемогу, на яку той не витратив жодних зусиль.
- Але, на відміну від Давида, Ісус зробив це, не просто ризикуючи Своїм життям, але ціною Свого життя. І, на відміну від Давида, Ісус зробив це, не просто щоб визволити нас від велетня, що фізично ув'язнював, але від велетня гріха і смерті.

Звісно, що ця історія також закликає нас бути хоробрими, але якщо читати її *насамперед* як історію про спасіння через Ісуса, тоді ця історія не просто про мене, але про Нього. І якщо це так, то тут не лише лунає заклик бути сміливими, але ми також отримуємо силу для цього.

- Якщо я усвідомлюю і радію, що Ісус подолав справжніх велетнів (гріх, Закон, смерть) *замість* мене; велетнів, які справді могли зашкодити мені, тоді я зможу побороти також і звичайних велетнів у житті (страждання, розчарування, невдачі, критику, труднощі).
- Біблія є не просто збіркою «байок Езопа». Це не книга чеснот.
- Це історія того, як Бог нас спасає. Якщо читаємо її як історію насамперед про Ісуса, то здобудемо силу жити, як Він.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

2 Петра 1:16-21

1. Про кого говорить Петро у віршах 16-18? Про кого він говорить у віршах 19-21?У віршах 16-18 він говорить про «нас», учнів.

- Хоча він і не називає їх поіменно, але це очевидно, що йдеться про учнів Ісуса, які чули Його слова і бачили Його вчинки, поки Він жив на землі. Іншими словами, він говорить про авторів Нового Завіту.
- Новий Завіт написали апостоли Ісуса (Іван, Матвій, Павло, Петро) і співробітники, які служили разом із апостолами (Лука, Марко).
- Коли Петро це писав, то всі євангельські дописи ще не були зібрані в одну книгу чи том. У той час вони були в обігу серед церков у вигляді окремих документів з авторитетним свідченням про християнське вчення та про життя Ісуса.

У віршах 19-21 він говорить про старозавітних авторів, «пророків».

- У вірші 20 бачимо, що він говорить про слова пророків, які були збережені в Писанні.

2. Що Петро говорить про свідчення новозавітних і старозавітних авторів?Свідчення новозавітних авторів

У віршах 16-18 він наполягає, що їхні свідчення не були вигадкою, не «хитро вдуманими байками». Їхні свідчення були свідченням «очевидців». «Ми чули, як із Ним були...» (вірш 18).

- Цікаво, що Петрові ще за свого життя доводилося боротися із заявами, що нібито свідчення про життя Ісуса, які були основою церкви, не були історичними фактами, а «хитро вдуманими» історіями.
- Він дуже сміливо розвіює такі заяви.
 - 1) Цікаво зауважити, що він це робить, розповідаючи про історію Преображення Ісуса, мабуть, найбільш надприродну подію в житті Ісуса, якщо не розглядати саме Воскресіння.
 - 2) Мабуть, це показує, що ті, хто сумнівався в свідченнях апостола, готові були прийняти Ісуса як великого вчителя, але не як втілення Сина Божого.
- Сьогодні значна частина протестантських церков прищепила собі такі ж концепції, які Петро так палко спростовує.

3) Вони вірять, що у Євангеліях повно міфологічного матеріалу і що Ісус міг бути великим учителем, але не більше.

Свідчення старозавітних авторів

Петро каже, що пророче слово «*певніше*» (вірш 19).

- Більшість коментаторів погоджується з думкою, що він має на увазі те, що Преображення, під час якого Мойсей та Ілля з'явилися разом з Христом, було підтвержене старозавітнім Писанням.
- Христос – це сповнення та доказ того, що пророки говорили правду.
- Петро говорить, що Писання тепер є нашим «світлом», бо говорить про волю Бога аж до кінця часів, коли повернеться Ісус (порівняйте Числа 24:17; 1 Коринтян 13:12) і вже не буде потреби в Писанні.
- Це – хороbra заява! Біблія – це основний шлях (до кінця), через який ми отримуємо «світло» або знання від Бога.
- Останнє твердження, що слова авторів Писання не були їхніми власними ідеями, але «*проваджені Святим Духом*» (вірш 21).
- Важко знайти сильніше підтвердження авторитету Біблії. Воно дає нам принцип, що те, що написано в Писанні, є словами Бога. Це радикальне твердження про божественний авторитет Біблії.
- Петро не єдиний, хто так думав!
 - 1) У Матвія 19:4-5 Ісус цитує автора книги Буття 2:24 так, наче це слова Бога.
 - 2) У Діях 4:25 Лука показує нам, що 2-ий Псалом Давида цитується як слова Святого Духа (див. також Галатів 3:8).
 - 3) Це називається «повним» натхненням Писання, тобто, що кожна його частина має однаковий божественний авторитет.
- Сьогодні можна почути: «Я приймаю те, що сказав Ісус, але не те, що сказав Павло». Однак Ісус, Павло та Петро розуміли, що з Божим авторитетом говорить не просто Мойсей, Давид чи Ісус, але саме Писання – тобто вся Біблія в усіх її частинах.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Луки 24:13-27, 44-49

1. Що ми дізнаємося про Біблію у віршах 13-27?

Коли два учні переповідали історію Ісуса, то додали між Його розп'яттям і Його відкупленням слова «а» (але) (вірші 20-21). Вони казали: «Він був розп'ятий, але ми сподівалися, що Він визволить». Іншим словами, вони думали, що Його смерть зірвала Його відкупну місію.

- У цей момент Ісус докоряє їм: «Запеклого серця, щоб повірити, що Христос мав постраждати...?» Вони не бачили, що Його смерть є частиною Його відкупної місії.
- Чому вони були сліпі? Ісус каже, що вони не вірили тому, про що «всі пророки сповіщали!» (вірш 25).
- Знову у вірші 27 Лука пише, що Він сказав їм, що про Месію йшлося у «всьому Писанні».
 - 1) Ісус бачив Старий Завіт необхідною ланкою пояснення контексту і суті Своєї місії.
 - 2) Старозавітні теми Закону, жертвоприношення, священництва та храму проливають світло на місію Христа.

Тут посилання Ісуса на Біблію є дуже красномовним.

- Воно підтверджує авторитет і надійність Біблії.
 - 1) Це показує, наскільки серйозно Ісус ставився до Біблії. Усе, що робив, кожен частину Свого життя та місії Він ґрунтував на Писанні.
 - 2) Основні кризи Свого життя Він переживав, роздумуючи над Писанням і цитуючи Писання: Його спокуси (Матвія 4), Його зраду (Матвія 26:52-54) та Його смерть на хресті.
 - 3) Це показує, що Його глибинною реакцією було довіряти Біблії та покладатися на неї.
- Це показує, що Біблія у всій своїй повноті – про Ісуса, навіть у Старому Завіті.
- Це виявляє нам основне послання Біблії про те, що Месія мав постраждати.
 - 1) Це означає, що читати Біблію лише як збірку моральної філософії – це помилка. Учні по дорозі в Емаус читали Біблію як книгу моралі: як спасти себе, замість того, щоб читати добру новину про Месію, Який мав прийти, померти і воскреснути, щоб спасти їх.

2) Суттю Його вчення є те, що Йому треба було «перетерпіти... і тоді увійти у Свою славу» (вірш 26).

3) 1 Петра 1:11 так підсумовує вчення Біблії. Усе показує, що Христос мусив страждати, щоб досягнути славу. Слава і страждання не були несумісними, радше страждання вело до радості, а смерть – до воскресіння.

- Іншими словами, Біблія не є насамперед набором правил і філософії життя.

1) Якби так було, то справдилися б жахи Марка Твена (які він сам описав) про Біблію, яка тиснула і розчавлювала його. Цей тягар був би непосильним.

- Натомість Ісус каже нам тут, що Біблія говорить про нашу основну небезпеку – про те, що Бог запланував зробити з нею, а також про те, що Він зробив із нею в історії через життя, смерть та воскресіння Ісуса Христа.
- Тому Біблія – це «Євангеліє».

1) За часів Ісуса «Євангеліє» – це було оголошення через вісника якоїсь важливої події, а не філософії чи курсу з самовдосконалення.

2) Йдеться не про те, що у Біблії немає моральної філософії, а про те, що вона ґрунтується на Євангелії про страждання та славу Месії.

3) Наприклад, вісник ніколи не сповіщатиме: «Зло – погане! Будьте добрими!» Але він може сповіщати: «Зло – погане, бо правдивий Цар зійшов на трон і прямує до нас!»

- Тому Ісус показує нам зовсім новий підхід до Біблії, а тому й до Бога.
- Стати християнином – це не просто записатися на курс зміни поведінки. Це побудувати своє життя на свідченнях про втручання Бога в історію.

2. Що ми загалом дізнаємося про Біблію з Ісусового навчання учнів у Луки 24:44-49?

Масштаб Його вчення охоплює цілий Старий Завіт. Кожна його частина – про Нього. Ми чітко це бачимо у вірші 44, де написано, що про Нього писали і «Закон Мойсея, і пророки, і Псалми».

- Традиційно вважається, що Старий Завіт поділений на три частини: Закон (П'ятикнижжя Мойсея), Пророки та слова мудрості (тут згадано про головну книгу цієї частини – Псалми).

- Тому Ісус бачить Себе виконанням усього. Буквально все у Біблії – про Нього. Біблію можна зрозуміти лише тоді, коли бачимо, що вона про Ісуса.
 - 1) Ісус виконує пророцтва, в яких ішла мова про те, що Месія буде Богом (Ісаїя 9:6) і що страждатиме та буде вбитий (Ісаїя 53).
 - 2) Він виконує увесь ритуальний закон, бо Він є жертвою, Первосвящеником і храмом, на яких вказували всі ритуали.
 - 3) Він виконує моральний Закон у собі, бо лише Він особисто, замість нас, був досконалою праведністю, сповнивши Закон замість нас.
 - 4) Він навіть виконує всю історію Біблії: Він є правдивим пророком, правдивим священиком, правдивим царем, на якого вказували всі пророки, священики та царі.
 - Він – насіння Авраама, великий син Давида, праведний Йона, що більший за Йону, праведний Соломон, що більший за Соломона.
 - Навіть більше, Він є правдивим Ізраїлем, його залишком. Коли Осія говорить про вихід з Єгипту, то каже: «І з Єгипту покликав Я сина Свого» (Осії 11:1); це стосується ізраїльського народу. Але Матвій цитує ці слова щодо Ісуса (Матвія 2:15), бо Ісус є правдивим залишком Ізраїлю – лише Він дотримав Закон усім Своїм серцем, душею і силою, і лише Він один успадкував благословення, що були обіцяні Авраамові.
 - Лише той, хто в єдності з Ним, отримає обіцянки Ізраїлю (Галатів 3:6-25; 4:21-31).
- Іншими словами, в Біблії все стосується Ісуса.

Це породжує величезні наслідки. Учні не можуть бути свідками Євангелія, якщо не розуміють, що вся Біблія – про Нього. Чому?

- Ми можемо читати Біблію або як книжку про себе (що нам треба зробити для Бога), або як книжку про Нього (що Бог зробив для нас).
- Ми можемо зрозуміти спасіння або як те, що ми даємо Богові, або як те, що Бог дає нам.
- Якщо ми зрозуміємо, що в Біблії йдеться про Божу працю спасіння, тоді ми побачимо, що будь-яка її частина говорить саме про це.

У цьому й полягає «добра новина», і ми маємо проголошувати саме це послання.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Я читав, що Платон і Цицерон називали себе мудрим та красивим, але я ніколи не читав, щоб вони казали: *«Прийдіть до мене усі стуроджені та обтяжені і Я заспокою вас!»*

– Августин¹

«Я читаю вірші, романи, візії, легенди та міфи ціле своє життя. Я знаю, якими вони є. Я знаю, що жоден із них не такий. На текст Євангелія можна подивитися лише двома способами. Або це репортаж, або якийсь невідомий стародавній автор без попередників і наступників раптово опанував усю техніку сучасної белетристичної, реалістичної розповіді... Читач, який не бачить цього, просто не вміє читати».

– К. С. Льюїс²

«Павло описує Писання як *«надхненне»* (2 Тимофія 3:15-17), тобто Бог буквально повністю його надихнув – це продукт Божого Духа («подиху»). Істина в Біблії означає стабільність, надійність, стійкість, довіру – риси особи, повністю послідовної, щирої, реалістичної, яка не обманює себе. Бог є саме такою особою: істина, у цьому сенсі, є Його природою. Він не може бути інакшим. Саме тому Він не може брехати (Тита 1:2; Числа 23:19; 1 Самуїла 15:29; Євреїв 6:18). Тому Його слова до нас є правдивими й не можуть бути нічим іншим, окрім правди. Вони відображають реальність: вони показують нам усе таким, яким воно є. Але це слово, яке Бог прямо нам дає, є не лише інструментом Його влади, але й спілкування. Він створив нас для того, щоб ми вічно перебували з Ним у стосунках любові. Але такі стосунки можуть існувати, лише коли обидві сторони знають щось одна про одну. Бог, наш Творець, знає про нас усе ще до того, як ми щось скажемо, але ми не можемо нічого знати про Нього, хіба якщо Він нам скаже. Саме тому Бог посилає Своє слово, щоб знайти нас, а також навчити нас».

– Дж. І. Пакер³

«Усі читачі Біблії повинні вивчити основні принципи її читання та тлумачення. По-перше, треба шукати *природне та первісне* значення тексту, пам'ятаючи, що пряме й очевидне значення часто є не буквальним, а образним. Треба уникати фактора, коли ми вчитуємо в думках авторів Біблії власні думки. Ключовими тут є запитання: що вони самі хотіли сказати і як їх розуміли їхні первісні читачі? Для цього нам треба знати щось про історичний та культурний контекст Біблії. По-друге, треба шукати *загальне* значення. Тобто ми повинні тлумачити кожен текст у світлі найочевиднішого контексту книги, в якій він написаний, а також у контексті цілої Біблії... Розумно буде шукати гармонію, дозволяючи Писанню тлумачити Писання..., а не так пояснювати одну цитату з Писання, щоб вона суперечила іншій» («Тридцять дев'ять статей»).

– Дж. Стотт⁴

«У Біблії написано багато чудових історій, однак можна знати біблійні історії, але все одно пропустити найбільшу історію Біблії. У Біблії є сюжетна лінія. У ній розгортається драма. Ця історія іде вслід за історією Ізраїлю, але починається не там, а також не містить того, чого ми очікували б від національної історії. Якщо ми забуваємо про цю сюжетну лінію, то обрізаємо серце Біблії. Тоді історії у недільній школі перетворюються на пом'якшені версії коміксів, де Самсон замість супермена. А Давид стає єврейською версією Джека – вбивці велетнів. Ні, Давид не маленький хоробрий хлопчик, який не боїться великого поганого велетня. Він – Господній помазаник... Бог обрав Давида царем через його серце, щоб приготувати дорогу великому Синові Давида, нашому Визволителю та Чемпіону...»

– Е. Кловні⁵

Практичні запитання

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Чому, за словами Пакера, важливо вірити в авторитет Біблії, щоб мати особисті стосунки з Господом?

Більшість людей приваблює ідея живих, близьких, особистих стосунків із Богом. Але щоб мати з кимось особисті стосунки, необхідно мати живе спілкування. І частина такого спілкування полягатиме в тому, щоб залишалася можливість заперечити нам.

- Наприклад, якщо дружина ніколи не може заперечити своєму чоловікові, то стосунки є штучними (як-от у фільмі «Степфордські дружини»), не особистісними.
- А якщо ми обираємо собі, у що з Біблії вірити, а у що – ні (виходячи з сучасного світогляду чи з особистих почуттів), тоді як ми взагалі можемо мати Бога, Який зміг би заперечити наші найглибші вірування?

- Лише якщо Бог стане Кимось, на Кого ми зможемо розізнитися, або ж Він зможе сказати щось, що розлютить нас, – тільки тоді ми будемо знати, що йдеться про справжнього Бога, а не просто про витвір нашої уяви.
- Тому авторитет Біблії – це не ворог особистих і містичних стосунків з Богом, це – їхня передумова.

3. Дехто каже: «Ви кажете, що ми віримо у Біблію, бо Ісус їй довіряє, але єдине місце, звідки про це можна дізнатися, – це і є Біблія! Виходить логіка замкнутого кола!» Що Ви сказали б у відповідь?

Християни вірять у божественне натхнення Біблії, тому що Ісус навчав і вірив у цілковите богонатхнення та мав довіру до Біблії (Івана 5:37-39, 46-47; 10:34; Матвія 5:17, 19; 19:4-5).

- Майже ніхто не сумнівається, що Ісус, єврей із першого століття, вірив у авторитет кожного вірша у Біблії. Тоді наша віра в авторитет Біблії ґрунтується на авторитеті Ісуса.
- Якщо ми віримо, що Він – Той, за Кого Себе видавав, тоді всю Біблію треба приймати як Боже Слово. Ми не можемо прийняти Його як Господа, заперечуючи Писання.
- І пам'ятайте, що Ісус не просто вірив у Біблію, але Його розум був пронизаний Писанням, яке було орієнтиром для кожного Його життєвого кроку.
- Але тоді постає запитання: «Звідки ми можемо знати, у що вірив і вчив Ісус, окрім як із Біблії?» Чи справді тепер ми застрягли у замкнутому логічному колі? Чи не треба нам повірити в Ісуса, щоб повірити у Біблію, а з іншого боку, чи не треба нам повірити в Біблію, щоб повірити в Ісуса?

Ні, ми не застрягли у логічному замкнутому колі чи в практичному парадоксі. Ось як його можна розв'язати.

1. Як ми сказали раніше, існує сильне свідчення, що біблійні свідчення про Ісуса – це не міфи, а надійні історичні документи, що показують нам те, що говорив і робив Ісус. (Не можна «довести» авторитет Біблії, але є багато доказів, що Євангелії – це джерела, такі ж надійні, як і інші античні документи).
2. На основі того, що ми прочитали про Ісуса, ми повинні вирішити, чи є Він Божим Сином, як і заявляв. Якщо прийдемо до віри, що так,...
3. ...тоді приймаємо й Біблію як Слово Боже, бо так зробив Сам Ісус.

То скільки довіри до Біблії потрібно мати, щоб пройти цей шлях?

- Чи треба вірити у натхненність та авторитет Біблії, щоб дізнатися про Ісуса? Ні. Нам достатньо лише вірити в загальні та основні історичні докази достовірності текстів.
- Щойно буде доведено історичну надійність Біблії, тоді можна поставити основні та ключові запитання: «Хто такий Ісус? Чи воскрес Він із мертвих?»
- Перефразувавши К. С. Льюїса, Ісус може бути одним із трьох: 1) брехуном, 2) божевільним, 3) Господом.

Зверніть увагу:

Деякі люди можуть Вам заперечити, що, мовляв, це *не можуть* бути надійні історичні свідчення, бо у них ідеться про чуда. А ми сьогодні не можемо просто повірити в чудеса. Однак можна запитати про таке:

- Питання не в тому, «чи можливі чуда», питання в тому, «чи існує особистісний Бог?»
- Бо якщо існує Бог, то чуда є цілком логічними. Хіба якщо ми впевнені, що Бога немає (а це питання віри – його неможливо науково довести!), навіть тоді не можемо виключати можливість чудес.
- Існує інтелектуальна непослідовність у запереченні історичності Євангелій з огляду на те, що у них ідеться про чуда.
 - 1) Єдиний спосіб, через який ми можемо знати, чи є чудо, чи ні – це якщо хтось був би очевидцем чи дав свідчення про чудо.
 - 2) То якщо ми припускаємо, що будь-яке свідчення про чудо є неправдивим тільки тому, що описує чудо, то ми припускаємо, що не може бути чуда, не аналізуючи жодні свідчення про них.
 - 3) Тоді ми сперечаємося у замкнутому колі: «Чуда не можливі, тому чудеса ніколи не відбувалися».
 - 4) Якщо ми кажемо: «Будь-які документи, які містять чуда, я відкидаю як неісторичні», то ми перебуваємо в полоні вірування, яке неможливо спростувати за жодних обставин. Це така собі сліпа віра.

«Коли у Старому Завіті згадано про те, що ангели зупинили наступ Санхеріва (Сінаххеріба) – (2 Царів 19:35), а Геродот стверджує, що його зупинили миші, які прийшли й перегризли тятиви луків цілої армії (Геродот, Вк. II, Sect. 141), то тверезомисляча людина схилиться до думки про ангелів. Якщо тільки не почати з суперечливого питання, що чудеса взагалі не можуть існувати, то немає нічого малоімовірного в існуванні ангелів, чи в тих діях, які їм приписуються. Однак миші такого не роблять».

– К. С. Льюїс

4. Дехто може сказати: «Я не вірю, що Біблію треба сприймати буквально». Прочитайте цитату Стотта і дайте відповідь.

Ідея про те, щоб сприймати Біблію буквально, є трохи хибною. Як говорить Джон Стотт, єдиний чесний і відповідальний спосіб тлумачити Біблію – це шукати насамперед значення, закладене автором.

- Наприклад, якщо ми пишемо листа другу, то використовуємо як образну мову (наприклад, у жартах), так і буквально. Ми очікуємо, що наш друг зможе відрізнити одне від іншого.
 - 1) Якщо ми напишемо: «Хочу голову йому скрутити!», а наш друг почне телефонувати в поліцію, щоб нас заарештували за спробу вбивства, то ми скажемо: «Ти міг би й здогадатися, що я писав образно!»
 - 2) Або якщо б ми сказали: «Будь ласка, віддай мені 500 \$, які ти позичив у мене», але друг не зробить нічого, кажучи: «Ну, я не хотів сприймати це прохання буквально». Звісно, що це безглуздо!
 - 3) Ми знаємо, що будь-який об'єктивний читач зміг би відокремити одне від іншого. Це показує, що кожен автор очікує від свого читача розрізнення його намірів.

Так само з Біблією. Коли зустрічаємо пісню чи вірш, то передбачаємо образну мову.

- Коли Девора складає пісню про велику битву і каже, що зірки зійшли з неба і билися з сирійцями (Суддів 5:20), то ми знаємо, що вона не пише буквально (можна порівняти її поетичний та історичний виклад тієї битви у Суддів 4).
- І коли Лука говорить своїм читачам, що він описав історичний і хронологічний виклад життя Ісуса (Луки 1:1-4), то він каже нам, що це не поезія, а історія.
 - 1) Несправедливо вирішувати собі, що свідчення про воскресіння – це символічна й образна мова, адже Лука прямо говорить, що відбулося.
- Зазвичай не важко розібрати, чи автор пише поетичними образами, чи використовуючи історичний виклад. Звісно, що є винятки (як-от у книзі Об'явлення!), але християни можуть побачити чітке розрізнення між буквальною та метафоричною значенням.
- Водночас навіть найконсервативніші християни не сприймають Біблію завжди буквально.

5. Дехто може сказати: «Не думаю, що важливо, чи Євангеліє є надійною історією, чи ні. Усе, що важливо, – це мій духовний досвід, коли я читатиму її». Дайте відповідь.

Це, мабуть, найбільша з усіх помилок.

- Центральне послання кожної релігії є таким: «Ти спасений тим, що робиш, живучи певним чином».
 - 1) Це означає, що насправді не важливо, чи те, що описує буддистські або мусульманські писання, дійсно відбулося чи ні. Не має значення, чи Будда або Мухамед зробили це чудо чи ні.
 - 2) Нас спасає не те, що вони зробили, але те, що сказали і чого навчали. Ми спасаємося, йдучи до Бога тією стежкою, яку вони проклали.
- Але центральне послання християнства абсолютно протилежне. Воно звучить так: «Ти спасений не тим, що ти робиш, але тим, що Він зробив. Він увійшов в історію і прожив життя, яке мали б прожити ми, і помер смертю, якою мали б померти ми. Це означає, що відкуплення дано. Це означає, що Царство Боже прийшло у світ і змінить хід історії».
- Іншими словами, якщо ми спасаємося благодаттю, то історичні події мусили відбутися.
 - 1) Чи помічали Ви, що 30-50% інформації, поданої в Євангеліях, присвячено останньому тижню життя Ісуса? У якій біографії можна зустряти такий непропорційний розподіл?
 - 2) Автори Євангелій вірили, що нас спасає не приклад чи вчення Ісуса, а Його спасительна праця в історії за нас; Його смерть і воскресіння спасають нас.

Саме тому історична надійність Євангелій є життєво необхідним посланням благодаті. Якщо взяти тільки духовне значення, просто загальне натхнення, то це так, ніби їсти лише крихти від хліба.

¹ Цитата з Франка Міда *«12 000 релігійних цитат» (12,000 Religious Quotations, Baker, 1989)*, с. 50.

² Знайдіть самі!

³ Дж. І. Пакер *«Короткий виклад богослів'я» (Concise Theology, IVP, UK, 1993)*, с. 4 та *«Знати Бога» (Knowing God, IVP, 1993)*, с.110, 113.

⁴ Джон Стотт *«Основи християнства» (Christian Basics, Baker, 1991)*, с. 116.

⁵ Едмунд Кловні *«Розгортання таємниці»*.

Де ми маємо жити Євангелією?

Заняття 10 | Курс 1

Бог хоче, щоб ми втілювали Його Євангелію та Царство та свідчили про них усюди, де б ми не жили. Немає важливішого місця для цього, ніж місто.

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – МІСТО

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Перше місто – творіння

Бог розпочав історію в саду (Буття 2), але завершить її у місті (Об'явлення 21-22). Коли Ісус завершить відкуплення світу, то світ буде урбаністичним, це буде місце розмаїття, густонаселеності та творчості. Бог через Христа будує місто (Євреїв 11:10). Тому ідея міста – це Божий винахід. Первісно:

- Міста були місцем прихистку та безпеки.

Міські мури робили безпечним життя всередині (Приповісті 25:28; Неємії 1:3-4). Міста були місцем для жінок і дітей, для меншин, іммігрантів та інших, хто не мав у суспільстві великого впливу.

- Міста мали бути місцем справедливості.

Міська брама була місцем, де проводили суди. За нею панувало правило «Кожен сам за себе» – будь-які конфлікти вирішувалися просто силою (Числа 35:9-24; Приповісті 22:22).

- Міста були місцем, де сформувалися культури.

На ринкових площах міста формувалися численні та різноманітні культурні зв'язки. Через таку взаємодію з'являлися нові культурні рухи й поширювалися на інші сфери суспільства.

- Міста були місцем віри.

Найвища вежа міста (замок, мінарет, собор чи офісний хмарочос) вказували на віру міста – на те, заради чого більшість людей працювала та в чому вбачала значущість.

Зруйноване місто – гріхопадіння

Сьогодні місто залишається місцем прихистку меншин, місцем, де панує закон, місцем, де формується і поширюється культура, а також усе ще є місцем, де люди шукають духовності. Але гріх зруйнував місто так, що жодна з первісних цілей не має досконалого втілення.

- Біблія осуджує міста, як місця жорстокості, несправедливості та невірства (Михея 3:9-11).

- Хоча міста все ще творять культуру, вони прославляють нею людину чи якісь речі, замість Бога.
- Чи треба нам покинути міста? Ні. Сім'я та церква також заплямовані гріхом, але ми не відкидаємо їх. Ми шукаємо способи, як це виправити за допомогою Божої благодаті.

Альтернативне місто Бога – відкуплення

«Людське місто» збудоване на принципі особистого самозвеличення. «*І вчинімо для себе ймення*» (Буття 11:1-4). Але Боже місто збудоване на служінні, а не на егоїзмі, та щоб приносити світові радість своїм культурним багатством.

- Ісус встановив Свою церкву як «місто на горі», що показує світові Божу славу через свої добрі справи (Матвія 5:14-17).
- Християни покликані бути альтернативним містом у кожному світському місті, щоб показувати, як секс, гроші та владу можна використовувати не задля руйнування, а також щоб показувати, як у Христі об'єднуються люди, які ніколи б не об'єдналися без Нього.
- Тому громадяни Божого міста завжди є *найкращими з можливих* громадян своїх світських міст.

Чому треба жити у місті?

Павлова місія зосереджувалася на містах та ігнорувала сільські місцевості (порівняйте Дії 16:8-9 з віршем 12).

- Чому? У місті:
 - 1) люди були відкритішими до нових ідей;
 - 2) центри закону, політики та мистецтва були доступнішими;
 - 3) кожна раса й національність могла почути істину.
- До 300 р. н. е. 50% міського населення були християнами, а сільські місцевості залишалися язичницькими (латинське слово «*paganus*», напевно, означало «житель села»).
- Як живе місто, так житиме й ціле суспільство (рано чи пізно).
- Так і сьогодні. Якщо християнин може жити у місті, то це (загалом) найстратегічніше місце.

1. Які твердження вразили Вас і чому?**2. У світлі біблійного матеріалу вище, дайте відповідь на найпоширеніші заперечення щодо життя у місті.**

«Село має благотворний вплив на людину, а місто псує людину морально».

Американське суспільство назагал має негативний погляд на місто.

- Місто бачать як джерело зіпсованості та зла, а сільські місцевості вважаються місцями природного добра.
- Але це була філософія Руссо та гуманістів, які сформували концепцію «благородного дикуна», – що люди добрі у своєму природному незаплямованому стані, а саме суспільство «заплямовує» нас і перетворює на злих.
- Насправді ж місто – це місце, де ми бачимо *найкраще* і *найгірше*, що може породити людська раса. Місто – це наче лупа, яка показує те, що є у людському серці.

«Село надихає на віру та духовність, а в місті духовність вмирає».

Більше того, місто є так званим «духовним парником».

- Нові іммігранти з інших країн є набагато відкритішими до Євангелія та більш спраглими, ніж у своїй рідній країні.
- Молоді люди, які приїжджають до міста, також не настільки консервовані у своїх поглядах, як дорослі.
- Ранні християнські церкви були переважно урбаністичними рухами, бо тоді, як і зараз, місто давало переваги для євангелізації, на відміну від місць поза містом, де люди не були такими відкритими до нових ідей. До того ж, не було стільки майданчиків для поширення нових ідей.

«Місто – це несприятливе місце для виховання дітей».

Існують справжні фінансові питання (див. нижче), але назагал міста є чудовими місцями для виховання дітей. Чому?

- Місто може більше гуртувати сім'ю, ніж околиці.
 - 1) Батьки тоді не витрачають багато часу, щоб доїхати на роботу. (Варіант, коли сім'я живе в селі, але батьки працюють у місті).

2) Маленькі діти не можуть просто бігати і бавитися цілий день де завгодно, тому батьки менших дітей більше часу проводять разом із ними.

3) Є більша імовірність, що вони подорожуватимуть разом зі своїми дітьми і відпочиватимуть разом як сім'я.

- Діти, які вирости у місті, будуть надзвичайно винахідливими й самодостатніми. У відносно юному віці вони навчаться їздити по всьому місту, а їхні ровесники у селі покладатимуться на своїх батьків, щоб ті всюди їх возили.
- Діти у місті мають значно більший спектр рас і культур серед своїх друзів та насолоджуються енергією і численними міськими заняттями.
- Загалом, підлітки-християни бачать себе членами міських церков, де багато молоді, творчості, талантів та амбіцій.
- Церкви у селах та маленьких містечках наповнені переважно старшими подружжями та сім'ями, а це нудно для підлітків. Християнські діти, що вирости у місті, часто більше поважають церкву.

Звісно, підтримувати сім'ю в місті назагал обійдеться дорожче (десь на 15-20%). Але багато християн середнього класу, які хочуть переїхати до міста, відчувають, що мусять переїхати у престижні райони. Це, зазвичай, є зайвим. Ціну проживання у місті варто переглянути відповідно до всього того, про що йшлося вище.

На завершення:

- Цілком можливо, що сім'я може не мати в місті достатнього доходу, щоб задовольнити свої потреби і може дійти висновку, що краще вибрати працевлаштування в іншому місці.
- Важливо заохочувати християн жити у місті (чи залишатися там довше, ніж вони планували!), але Біблія, звісно, не вказує всім жити саме в місті.
- Коли християни вибирають жити в інших місцях, то не повинні відчувати тиск (від інших людей також), ніби вони виїжджають із центру Божої місії у світі.
- Божа місія існує там, де живуть люди і куди йдуть християни.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Єремії 29:1-14

Після повстання проти вавилонських правителів Єрусалим був зруйнований, а еліту єврейського суспільства – ремісників, майстрів та керівників (2 вірш) – силою захопив Вавилон. Пророк Єремія отримав слово від Господа і написав листа до тих, хто був на засланні.

1. Яке хибне ставлення до міста пропагували фальшиві пророки? (Порівняйте вірші 8-9 та 4-7). Які паралелі можна провести з сучасним християнським ставленням до міста?

Хибне ставлення

- Боже засудження фальшивих пророків у віршах 8-9 виголошене одразу після Його вказівок поселитися у місті і шукати миру (вірші 4-7), а їхню пораду протиставлено Божій пораді.
 - 1) Саме тому ми можемо зробити висновок, що людям на засланні фальшиві пророки говорили щось протилежне до того, про що йдеться у віршах 4-7, тобто залишатися відокремленими, жити поза містом і бути до нього вороже налаштованими.
- Більшість євреїв під час заслання спочатку оселилася поза Вавилоном, біля Ніппуру, на кабарському каналі.
 - 1) Пророки заохочували їх залишатися відокремленими, жити гуртом і мати якомога менше стосунків із вавилонським суспільством.
 - 2) Пророки говорили, що на злих вавилонян невдовзі впаде Божий гнів, а євреї повернуться додому.
- Щоб вловити суть слів пророків, див. Єремії 28:3-4, де Ананія пророкує: *«За два роки часу Я верну до цього місця ввесь посуд Господнього дому, що забрав був Навуходоносор, цар вавилонський, з цього місця, і спровадив його до Вавилону. І Єхонію, Єгоякимового сина, царя Юди, і всіх Юдиних вигнанців, що прийшли до Вавилону, Я верну до цього місця, говорить Господь, бо зламаю ярмо царя вавилонського!»*
- Але Єремія заперечив це і сказав: *«Довге воно, вигнання! Будуйте дома, і осядьте, і засадіть садки, і споживайте їхній плід!»* (Єремія 29:28).

Сьогоднішні паралелі

- У певному сенсі християни в Америці мають таку ж проблему з великими містами. Нам також важко пристосуватися до того факту, що ми втратили домінуючий вплив на нашу культуру.
- У відповідь чуємо багато закликів втікати з міст та просто засуджувати невірнуче суспільство.

- Це суперечить Божій пораді євреям. Він каже, що їм треба заспокоїтися, виявляти повагу до своїх язичницьких правителів і глибоко входити в місто і служити йому, а не просто засуджувати.
- Тому, як і введені в оману пророки, багато християнських голосів радять віруючим залишатися у своїх анклагах, відокремитися від міста і залишатися ворожими щодо нього.
 - 1) Вони роблять це (як і євреї) частково через заперечення реальної ситуації, частково маючи добре прагнення залишатися чистими, а частково – через зверхню і самоправедну думку про себе.
 - 2) Багато християн сьогодні схожі на тих пророків, які наполягали, що Бог скоро визволить нас від жадливих язичників, що мають владу.
 - 3) Немає спокійної та доречної поваги до їхньої влади чи щодо реальності нашого вигнання.
- Ми також не чуємо заклик Бога до нас, щоб визнати наше заслання та прийти до міста і долучитися до нього.

2. Які конкретні вказівки у віршах 4-7 дає Бог тим, хто на заслання, щодо того, як ставитися до міста Вавилон? Як ми можемо застосувати їх до нашої сьогоденної ситуації у місті?

Загальні вказівки

Позитивне ставлення до міста – «Моліться за нього до Господа» (вірш 7).

Молитися за місто означає бути на його боці. Це послання наголошує, щоб вони відмовилися не лише від своєї ворожості до Вавилону, але й відкинули холодну байдужість до нього.

- *«Богові не потрібне сухе і непривітне ставлення. Той заклик, який звучить у віршах 5-7 – дуже позитивний. Це визволення з гнітючої інертності та жалю до себе, визволення до свободи дій, до початку нового зростання. Найбільшим плодом цього буде мир»*
– (Д. Кіднер, с. 100).
- Єремія заперечував пророкам, які підбурювали людей до ненависті та презирства до язичницького міста. Звичайно, Єремія сказав, що на Вавилон впаде осудження (порівн. 27:7), якщо місто не покається. Тому ізраїльтяни не заплющували очі на його зло.
- Але їм треба було почати долучатися до міста та шукати миру і процвітання. Поганою є теологія, яка проповідує Божу славу як спосіб зневаги, страху та ненависті до свого міста.

Бачення для міста: «І дбайте про спокій міста» (вірш 7).

Це означає, що ми не просто дбаємо про «церковне зростання» чи процвітання людей Божих у нашому місті. Ми повинні дбати про процвітання цілого міста.

- Бог каже євреям «помножуватися, не маліти» (вірш 6), але у вірші 7 каже щось більше.
- Віруючі не повинні просто дбати про мир у місті, а докладати зусиль до процвітання та миру для міста.
- Ми маємо мати бачення того, як має виглядати наше місто, а не лише наша групка чи церква.

Конкретні вказівки

1. Оселитися в місті

- Треба «осісти» (вірш 5) в місті й почати будувати там сім'ї. «Поберіть жінок, і зродіть синів та дочок» (вірш 6). Вони повинні планувати там довге життя.

2. Зростати у місті

- Бог каже: «Помножтеся там, і не малійте!» (вірш 6). Це означає, що вони мають стати сильнішими й численнішими. Але це також означає, що вони не можуть втратити своєї унікальної ідентичності, а повинні триматися своєї віри та Божих шляхів.

3. Працювати з думкою про добробут міста

- Вони мають інвестувати в суспільство, «будуючи дома» (вірш 5) та «саджаючи садки» (вірш 5).
- Коли Єремія каже, що їм треба *також* дбати про процвітання міста (вірш 7), то має на увазі, що їм треба дбати про своє процвітання так, щоб у цьому була користь також і для міста.
 - 1) Вони покликані використовувати свої дари та капітал так, щоб розвивати ціле місто.
 - 2) Вони не можуть наживатися завдяки містові, а повинні дбати про його розвиток.
- Це, звісно, означає, що треба бути щедрим у пожертвуванні, а також вдало керувати своїм ремеслом, маючи винятково християнську думку, працюючи порядно, з милосердям та справедливо.

4. Дбати про цілісний мир для міста

- Єремія говорить їм «дбати про мир [шалом] міста». Це слово (як ми розглядали) має надзвичайно багатий сенс, воно подібне до слова «блаженність».

- Це означає набагато більше, ніж просто надприродне щастя чи відсутність неспокою. Йдеться про всяку гармонію та процвітання. Сюди щонайменше входить:
 - 1) любов і мир між різноманітними людьми;
 - 2) любов і мир у сильних сім'ях;
 - 3) безпека та достойні умови життя для тих, хто їх не має;
 - 4) духовний мир для тих, хто живе без Бога.

5. Молитися за місто

«Моліться за нього до Господа, бо в спокої його буде і ваш спокій» (вірш 7).

- 1) Це не може розглядати як «додаток», який відокремлений від інших вказівок.
- 2) Конкретна, регулярна молитва за місто сприятиме тому, щоб інші функції виконувалися з розумом, обізнаністю, співчуттям і бажанням.

Сучасне застосування

Сьогодні християнами можуть прямо та буквально застосовуватися саме ці загальні й конкретні вказівки. Однак для багатьох християн, які переїхали до міст, це може бути досить революційною концепцією. То які практичні кроки ми можемо зробити, щоб взяти на озброєння окреслене вище мислення та світобачення?

1. Зосередитися на конкретних вказівках 1 та 5.

- 1) Якщо Ви не впевнені, що можете оселитися тут на постійно, то принаймні залишайтеся довше, ніж планували.
- 2) Також розпочніть конкретніше та регулярніше молитовне служіння для міста.
 - Моліться за конкретні райони, за конкретні групи людей, за конкретні проблеми та міську владу.
 - Можете скористатися місцевими газетами, щоб бути в курсі подій, за що (чи проти чого!) можна молитися.

2. Погляньте на три «проміжні» вказівки: 2, 3 та 4. Присвятіть себе ще щонайменше одній із них.

- 1) «Зростаєте» (2).
 - Поміркуйте, як краще у місті можна ділитися своєю вірою зі своїми колегами та сусідами.

- Подумайте про те, щоб стати помічником лідера малої групи і бути більше залученими до такого служіння.
- 2) «Працюйте» (3).
- Будьте свідомішими в тому, наскільки християнська етика та вчення може вплинути на якість вашої праці. Як Ви можете бути кращим свідком завдяки своїй праці?
- 3) «Дбайте про мир» (4).
- Долучайтеся до якогось служіння, яке допомагає людям у потребі (праця задля економічного миру).
 - Не розвивайте дружні стосунки з людьми лише Вашої раси та культури (мир праці та расовий мир).

3. Який зв'язок між миром/спокоєм у вірші 11 та миром/спокоєм у вірші 7?

Вони ідентичні

Євреї мали «дбати про мир» (вірш 7). Тут вживається єврейське слово «шалом», що є неймовірно багатим і багатогранним.

- У своїй суті це означає добробут, повноту в будь-якому аспекті життя – духовному, фізіологічному, соціальному та фізичному.
- 1) Це не обмежується просто «внутрішнім духовним миром» чи просто фізичним і фінансовим комфортом.
 - 2) Це окреслює правильні стосунки з Богом, із собою, з суспільством, із природою.
 - 3) Це те, про що віруючі повинні дбати у невіруючому місті!
- Тоді у вірші 11 Бог обіцяє, що дасть «шалом» також і своїм людям. Той багатогранний мир і цілісність. Це те саме слово і та сама річ, про яку Він закликає євреїв дбати та яку просить віддавати Вавилону – язичницькому місту.

Ці два поняття мають єдину причину і наслідок

Коли ми порівняємо вірші 11 та 7, то побачимо певну динаміку. Віруючі знайдуть власний мир і процвітання, дбаючи не про свій власний мир, а про мир свого міста.

- Лише коли євреї відкинуть свою образу на Вавилон і зневагу до нього й шукатимуть, як послужити йому (вірші 4-7), тільки тоді, як би це не було парадоксально, самі отримають процвітання.

- У вірші 7 про це написано досить прямо: «Якщо Вавилон процвітає, то й ви процвітаєте». Якщо вони зосередяться на тому, щоб будувати мир/спокій для цього язичницького міста, тоді Бог дасть їм мир/спокій через це язичницьке місто!

Дерек Кіднер пише: «*Навіть у Новому Завіті, де маємо вказівки перемагати зло добром (Римлян 12:21) та «щоб у всьому вони прикрашали науку Спасителя нашого Бога» (Тита 2:10; 3:2; 1 Петра 2:18), християни не перевершують хоробрості цього вчення... Давати щось своїм завойовникам – ось переконливий спосіб, завдяки якому можна отримати збагачення, як і написано у вірші 7» (Кіднер, с. 100).*

- Кіднер має рацію, кажучи, що Єремія заглядає вперед на Новий Завіт, де Ісус спускається послужити тим, хто Його відкинув, і підноситься через Своє смирення (Філіп'ян 2:1-11).
- Він також має рацію, посилаючись на Римлян 12:21, де Павло каже, що коли ми стикнемося з переслідуванням і ворожістю, то нам треба «*перемагати зло добром!*»
- У розділі 29 Книги Єремії бачимо, що не можемо сприймати ці вказівки індивідуально. Ми маємо перемагати зло суспільства та нашого міста, не просто засуджуючи його, обурюючись ним та втікаючи від нього, але через справи милосердя та щедрість.
- Точна природа таких причинно-наслідкових зв'язків є доволі містичною.
- Ми знаємо, що, з нашої точки зору, дбати про мир міста – це незручно. Легше і дешевше для нас буде жити деінде! Ще й нерви збережемо.
- Однак Той, Хто каже: «Хто ж загубить свою душу [життя], той знайде її», тепер обіцяє, що ми збагатимося і процвітаємо, якщо будемо дбати не про власний мир, але про мир усього міста. Ті, хто так чинить, підтвердять, що так воно і є.

Присвятить час для того, щоб особисто це обміркувати. Що каже цей текст? Що через Вас Він може дати мир місту, а через місто Він дасть мир Вам.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Добром праведних місто радіє» – *Притовісті 11:10*

«Християнство стало рухом оновлення, який виник у відповідь на страждання, хаос, страх і брутальність життя в урбаністичному греко-римському світі... Християнство оновило життя у містах, даючи нові норми та нові види соціальних взаємин, які могли стати відповіддю на багато нагальних проблем. У міста, переповнені безхатченками та бідняками, християнство приносило благодійність, а також надію. Містам, де було багато чужинців та подорожніх, християнство давало нове, ширше розуміння сім'ї. В містах, де розвивалось етнічне насильство та ворожнеча, християнство будувало новий фундамент для соціальної солідарності. А містам, де спалахували епідемії, пожежі та землетруси, християни ефективно служили».

– Родні Старк¹

«Бог у наш час діє через соціальні, політичні та економічні фактори, щоб згуртувати людей у світі до більшої взаємодії та взаємозалежності, а також, щоб Євангеліє було чутно усім.

Завдяки світовій міграції до міст Бог може готувати майданчик для найбільшої та, може, останньої християнської місії, адже більшість людей світу, які не чули Євангелія, живуть у містах... Ігнорувати стан людей у містах чи відмовлятися боротися з викликами та труднощами міського життя – це не просто стратегічна помилка, це немислимий непослух перед Богом, Чиє провидіння скеровує цей рух людей і створює місіонерські можливості. [Дії 17:26-27: «І ввесь людський рід Він з одного створив, щоб замешкати всю поверхню землі, і призначив окреслені доби й границі замешкання їх, щоб Бога шукали вони, чи Його не відчують і не знайдуть, хоч Він недалеко від кожного з нас]».

– Роджер Грінвей²

«Напевно, найкращою аналогією для опису цього всього є модель дому. Наша спільнота представляє Боже царювання Христа у невіруючому місті. На ділянці землі, що була викуплена Христовою кров'ю, Ісус, будівничий царства, почав будувати нову домівку. Для прикладу того, що буде, Він поставив взірцевий дім (модель дому), цей зразок згодом пошириться на всі райони міста. Тепер він запрошує світ оглянути цей взірцевий дім. Церква є власником цієї моделі дому, і крізь відчинені двері запрошує сусідів прийти до Христа. Євангелізація – це запрошення: «Прийдіть і подивіться». Як громадяни цього нового міста всередині старого міста ми бачимо, що Ісус, Який його збудував, дає нам право власності на нього (Луки 19:12). Як жителі, а не як чужинці, ми очікуємо приходу Царства, коли Господь повернеться зі своєї далекої країни (Луки 19:12). Земля уже належить Йому... У цьому взірцевому домі ми живемо як громадяни небесного міста, яке одного дня прийде. Ми

не кидаємо нашу роботу і не покидаємо місто... Ми повинні «дбати про мир і процвітання нашого міста», до якого Бог покликав нас у вигнанні (Єремії 29:7).

– Гарві Конн³

Практичні запитання

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Як «процвітання» церкви може бути радістю для язичницького міста, де стільки громадян є невіруючими?

Від початку відкуплення наша місія ґрунтується на *Приповіді 11:10*: «Добром праведних місто радіє». У Дії 8:8 результатом міської місії Пилипа була «велика радість у тому місті». Тому мета міської місії – це не особисті навернення людей і розбудова церков. Метою є «радість у місті» та щоб «місто раділо». Як можна це втілити?

1. У Приповідях 11:10 написано, що має бути «добро». В оригіналі вжите єврейське слово, яке означає «бути здоровим, примножуватися, мати достаток». Це дуже значуще слово. Ми можемо розуміти його як зростання у всіх сферах⁴. Це означає:

1) Зростання у Дусі

- Ми маємо зростати і ставати схожими на Христа (Галатів 5:22-24; Ефесян 4:11-14).
- Ми покликані «зростати в благодаті й пізнанні Господа нашого й Спасителя Ісуса Христа» (2 Петра 3:18) і «збагачуватись надією, силою Духа Святого!» (Римлян 15:13).
- Християни повинні сповнюватися Духом як у зростанні у святості (Ефесян 5:18-22), так і у впевненості та хоробрості свідчення (Дії 4:23-31; Римлян 8:1-5).
- Це має статися задля «добра» (процвітання).

2) Зростання у кількості

- Якщо ми прийдемо до невіруючих з любов'ю, то церква кількісно зростатиме. *«І щоденно до Церкви Господь додавав тих, що спасалися»* (Дії 2:47).
- Коли ми будемо особисто зростати в подібності до Христа, то зростатиме і наша любов до загублених, тому в церкві буде постійний вплив новонавернених.
- Це має статися задля «добра» (процвітання).

3) Зростання у спільноті

- Церква мусить також зростати у зрілості стосунків і спілкування, як Тіло Христа.
- Через Христа *«у міру дії кожного окремого члена, чинить зріст тіла на будування самого себе любов'ю»* (Ефесян 4:16).
- Це включає лідерську зрілість (Якова 5:14; 1 Тимофія 3; 1 Петра 5:1-5), відповідальність перед членами (Матвія 5:23; Євреїв 3:13; 10:24-25; Якова 5:16), взаємне служіння дарами (1 Коринтян 14:4-12).
- Це має статися задля «добра» (процвітання).

4) Зростання у служінні

- Через діла любові Євангеліє Царства стає видимим (див. нижче III.B.1).
- Церква повинна рости і зростати у *«дікайомі»* (справедливості – 1 Солунян 2:10; Тита 2:12), в *«елеосі»* (милосерді – Луки 10:37; Якова 2:14-17) та в *«дияконії»* (служінні) бідним, нужденним, відкинутим.
- Служіння дияконії зростатиме, коли ми будемо помічати потреби, а також дари, які Христос дав нам, щоб задовольнити їх.
- Це має статися задля «добра» (процвітання).

Коли християни зростатимуть у всіх цих сферах, то ми будемо «примножуватися» та «процвітати». Впорядкувати власний дім – це перше, що треба зробити християнам задля духовного здоров'я і зростання у благодаті як на індивідуальному рівні, так і на рівні всього тіла.

2. Написано, що наше процвітання має бути корисним для міста.

- 1) Разом із віршем 10 читаємо також Приповіді 11:11: *«Благословенням чесних підноситься місто, а устами безбожних руйнується»*. Місто підноситься через благословення праведних.

2) У Біблії «благословення» – це стан цілковитої повноти і добробуту. «Благословити» когось означало бажати комусь такого стану і докладати до цього зусиль.

3) Тут читаємо, що віруючі мають благословляти, а не проклинати своє місто. Ми повинні любити його, показувати словами і вчинками, що хочемо «піднести» його й поширювати добробут, як тільки можна. Місто, в якому ми є, має помітити цей дух та нашу мотивацію.

4) Тому в Приповістях 11:10-11 бачимо, що міське служіння – це щось значно більше, ніж просто кількісне примноження церков. Християни мають піднімати добробут міста і приносити радість, бо мають жити у місті з любов'ю та служінням.

5) Це означає, що ми повинні дбати про щось значно більше, ніж просто про зростання церков у місті. Ми маємо дбати про процвітання та мир не лише в місті, але і для міста.

6) **Ми повинні мати бачення того, як має виглядати наше місто, а не лише наша церква.**

7) Християнське процвітання має сприяти процвітанню міста.

- Це означає, що ми не лише передбачаємо, що тисячі повернуться до Христа, але й також що зміни зачеплять мистецтво і бізнес.
- Це означає, що в нужденних районах покращаться соціальні умови.

Багато християн сьогодні поводяться так, як євреї, ховаючись у своїх анклавах поза містом. Ми поводимось так, як євреї, частково через:

- 1) заперечення нашої реальної ситуації;
- 2) бажання залишатися чистими;
- 3) образу на місто та острах перед ним.

Але нам варто взяти на озброєння пораду Єремії.

- Нам треба визнати, що ми – на засланні (Якова 1:1; 1 Петра 1:1), та глибоко входити в нього, щоб принести якомога більше добра.
- Ми повинні зростати та процвітати, будувати сім'ї, бізнеси та кар'єри, не втрачаючи свою ідентичність, зростати кількісно.
- Ми маємо жити так, щоб наше процвітання принесло користь місту, збільшувало його процвітання та мир. Це – шалом, тобто абсолютний добробут: духовний, соціальний та фізичний.

3. Погляньте на цитату Конна. Як характер міста сприяє демонстрації характеру Божого Царства?

Християни мають зробити невидиме видимим (а це неможливо без міста).
Ісус був Словом, Яке сталося тілом. Невидиме стало видимим (Івана 1:14).

- В Ісусовому служінні Він постійно поєднує слова та діла. Він не лише говорив про Царство, але й показував його (Луки 24:19).
- Біблія постійно говорить християнами, що вони також повинні не просто розповідати Євангеліє, але й втілювати його, роблячи невидиме видимим.
- Коли ми дивимося конкретно на те, як Писання велить нам це робити, то бачимо, що для цього значно краще бути у місті, ніж у закритій однорідній, соціально комфортній околиці.
- Ми повинні невидиме робити видимим:

Через примирену спільноту

- У Своїй відомій молитві в розділі 17 Євангелії від Івана Ісус каже, що світ пізнає правдивість Євангелія, коли побачить надзвичайну любов між Його учнями. *«Щоб були досконалі в одно, і щоб пізнав світ, що послав Мене Ти, і що їх полюбив Ти, як Мене полюбив»* (Івана 17:23).
- Але у розділі 2 Дій Апостолів бачимо, що знаком єдності Духа є ламання расових і культурних бар'єрів, які тягнуться ще з часів вавилонської вежі (Буття 11).
 - 1) Коли світ бачить, що християни люблять інших християн, які є культурно однаковими, то не бачить нічого незвичайного.
 - 2) Але світ буде дивуватися, коли бачитиме людей, які об'єднуються у Христі, хоча не змогли б об'єднатися більше ніде.
- Євангеліє робить відносними та не такими гострими культурні відмінності, тобто компоненти нашої ідентичності. Євангеліє благодаті дає смирення гнобителям, щоб покаятися, а гнобленим – щоб простити.
- Річард Ловлейс описав це так: «Як тільки оживає віра, то християнин здобуває свободу носити свою культуру, як зручний одяг. Він може зодягнутися тимчасово і в іншу культуру, якщо бажає (так радить Павло у 1 Коринтян 9:19-23). Християнин може захоплюватися різними проявами Христового світла в інших культурах та цінувати їх».⁵
- Так (у містах) значно доступніше виявляти світові Євангеліє.

Через пожертви та діла милосердя

- У Новому Завіті є численні посилення на те, як радикальні пожертви та розподіл дорогого майна були дивовижним свідченням світові про реальність Євангелія. У Діях 4:32 читаємо: «А люди, що ввірували, мали серце одне й одну душу, і жаден із них не вважав що з маєтку свого за своє, але в них усе спільним було».
- Одразу після цього читаємо: «І апостоли з великою силою свідчили про воскресення Ісуса Господа, і благодать велика на всіх них була!» (вірш 33). Служіння пожертвування та милосердя втілювало Євангеліє.
- Доказом цього був лист імператора Юліана, який у IV столітті намагався відродити язичництво. Розлючений зростанням церкви він писав: «Ганебно, що нечестиві галилеяни [християни] підтримують не лише своїх бідних, але й наших, у той час, як усі бачать, що наші люди не отримують допомоги від своїх же побратимів!»
- Яків говорить, що наша віра є мертвою і невидимою без допомоги бідним (Якова 1:14-16).

Через розвиток культури

- К. С. Льюїс був апологетом та місіонером Євангелія. Але можна сперечатися, завдяки чому він більше продемонстрував правду віри – через свою творчість чи через свої аргументи.
- Він написав багато добрих есе («Просто християнство», «Чуда»), але найбільше віра поширилася через його фантастичні твори («Хроніки Нарнії», «Листи крутень», «Велике розлучення» та його «Космічну трилогію»).
- Проповідування християнської істини є важливим, але ми можемо також демонструвати її мудрість у нашій праці (порівняйте Даниїла 1:1-8) і ми повинні особливо втілювати її через творчість.

Для подальшого вивчення:

Рей Бакк «Християнин-міщанин» (*The Urban Christian*, IVP).

- ¹ Родні Старк «Підйом християнства» (*The Rise of Christianity*, Harper, 1996), с. 161.
- ² Роджер Грінвей «Світова урбанізація та місіологічна освіта» у «Місіологічна освіта для двадцять першого століття: есе на честь Пола Пірсона» («World Urbanization and Missiological Education» in *Missiological Education for the Twenty-First Century: Essays in Honor of Paul Pierson*, Orbis, 1996).
- ³ Гарві Конн «Започаткування та розбудова міських церков: від мрії до реальності» (*Planting and Growing Urban Churches: From Dream to Reality*, Baker, 1997), с. 202.
- ⁴ Орландо Костас «Цілісна концепція зростання церкви». «Досліджуючи зростання церкви» (A Holistic Concept of Church Growth, *Exploring Church Growth*, за редакцією Вілберта Шенка, Grand Rapids: Eerdmans, 1983), с. 95-107.
- ⁵ Річард Ловлейс «Динаміка духовного життя» (*The Dynamics of Spiritual Life*), с.199.

